

fókuszban Európa

Európa beteg

Az elrabolt kontinens

Jöjj Európába! Segíts!

élő víz

Mi az identitásod?

Kairos – a kirendelt idő

Az elsüllyedt katedrális

híd

evangélikus missziói magazin

Szemerédi Bernadett
és Széplaky Géza

**Véletlenek
pedig
nincsenek!**

2020. IV. szám
<http://misszio.lutheran.hu>

Tartalom

fókuszban Európa

- 3 Bevezető | Szeverényi János
- 4 Kitekintés | Szeverényi Jánosné
- 5 Iancu Laura írása
- 6 Európa és Atlantisz | Szakács Tamás
- 7 Megméretés és álláspont | Gyarmati Gábor
- 8 Európa beteg | Dr. Garádi Péter
- 9 Az Újszövetség földrésze: Európa | Győri János Sámuel
- 10 Isten hozott, Európa! | Horváth Levente
- 11 Európa | Bőjte Csaba
- 12 Hitünknek át kell formálnia világunkat és életünket | Korányi András
- 13 Az elrabolt kontinens | Szák Kocsis Pál
- 14 Európa sokrétű válságban | Győrfi Károly
- 16 Nem a félelem lelkét adta nekünk Isten | Prőhle Gergely
- 18 Tegyetek tanítvánnyá minden népet! | Prof. Dr. Kellermayer Miklós
- 21 Luther és Európa, avagy az ördög a részletekben rejlik | Weltler Gábor
- 22 Jöjj Európába! Segíts! | Molnár Miklós
- 23 Rejtvény | Szeverényi Jánosné
- 23 Számokból bibliavers | Meleg Dávid
- 24 Könyvajánló
- 24 Imádkozzunk! | Szeverényi Jánosné
- 24 Veronika | Deli Eszter Kinga

élő víz

- 25 IGE – Mi az identitásod? | Dobóné Somogyi Eszter
- 26 BESZÉLGETÉS – Isten győz meg: szerethető vagy! | Erdészné Kárpáti Judit
- 28 VERS | Lackfi János
- 29 TANÚSÁGTÉTEL – Véletlenek pedig nincsenek! | Szemerédi Bernadett és Széplaky Géza
- 30 VILÁGJÁRVÁNY – Kairos – a kirendelt idő | Dr. Dobner Sára
- 32 ŐRÁLLÓ – Hogyan fékezheti kultúránk torzulását a horror? | Szabados Ádám
- 34 INTERJÚ – Egész életünket az örökkévalóság fényében kellene élnünk | Sz. J.
- 37 TÁJLÓLÓ – Tizenkét gondolat a házasságról Kondor Pétertől
- 38 20. SZÁZADI HITVALLÓINK – Az iszákosmentő konferenciák a megváltó Krisztus ajándékozójáról | Id. Zászkaliczky Pál
- 40 LÁBAM ELŐTT MÉCSSE A TE IGÉD | Szeverényi János
- 42 Keresztényként élni a mai világban | Erdészné Kárpáti Judit
- 44 KITEKINTÉS | Ribár János
- 46 A holtak hazájába kerülnek a bűnösök, minden nép, amely elfelejti Istent | Vágréti Éva
- 47 IDÉZHETŐ IDÉZETEK
- 48 IRÁNYTŰ – Az elsüllyedt katedrális | Jánosy
- 50 ÉNEKEM AZ ÚR – Úrvacsoravétel előtt | Csorba István
- 51 KÖNYVAJÁNLÓ * DERŰ
- 51 HÍREK – Arany Maszk-díj | Dr. Dobner Sára
- 52 KÖVESSÉTEK HITÜKET – Ungár Aladár – Igen, Atyám! | Szeverényi János
- 53 HÍREK – Egy elrabolt templom | Sz. J.
- 53 HÍREK – Szigeti Jenő – egy szabad ember | Sz. J.
- 54 Villáminterjú Szemerei János evangélikus püspökkel | Sz. J.
- 55 ORSZÁGOS EVANGELIZÁCIÓ
- 56 Hazám, keresztény Európa | Szabó Lőrinc

Címlapfotó: Bémer Miklós

HÍD MAGAZIN ELŐFIZETÉS

Kedves Olvasó!

Magazinunkat banki átutalással fizetheti elő a következő évre, akkor is, ha folytatólagosan szeretné megkapni az újságot, illetve ha új megrendelője annak.

Csekket nem mellékelünk a magazinhoz, de kérésre küldünk azoknak, akik csak ilyen módon tudják megoldani az előfizetést.

Előfizetési díj egy évre: 2400 Ft

Adományát is átutalással továbbíthatja a számlaszámunkra. Hozzájárulása révén még többekhez juthat el a magazin és egyéb kiadványaink; például olyan határon túli és magyarországi testvéreinkhez, akik egyébként nem tehetik meg, hogy megvásárolják ezeket.

Minden *Evangélikus Életet* olvasó testvérünk előfizetés nélkül megkapja a magazint, de támogatást tőlük is köszönettel fogadunk.

A *Híd* magazin nem az *Evangélikus Élet* melléklete, hanem önálló sajtótermék, megrendelése a hetilaptól függetlenül történhet a kiadónál.

Az Evangélikus Missziói Központ működését az evangélikus egyház támogatja, de költségvetésünket fele arányban adományok fedezik.

Legyen Ön is a missziói munka rendszeres támogatója!

Az Evangélikus Missziói Központ számlaszáma: 11716008-20157087

Csekk igénylése, a legfrissebb és a korábbi lapszámok megrendelése a kiadótól lehetséges:

Telefon: 06 1 400 3057 * E-mail: evmis@lutheran.hu

Cím: 1164 Budapest, Batthyány Ilona u. 38–40.

Impresszum

híd

Evangélikus missziói magazin
2020. IV. szám
Megjelenik negyedévente.

HU ISSN 1787-5749

Kiadó és szerkesztőség:
Evangélikus Missziói Központ –
Magyar Evangélikus Rádiómisszió
1164 Budapest, Batthyány Ilona u. 38–40.
tel./fax: 06 1 400 3057
e-mail: evmis@lutheran.hu
<http://misszio.lutheran.hu>
számlaszám: 11716008-20157087

Felelős szerkesztő:
Szeverényi János
tel.: 06 20 824 5463
e-mail: janos.szeverenyi@lutheran.hu
www.szeverenyijanos.hu

Munkatársak:
Balog Eszter, Erdészné Kárpáti Judit,
Kis Ferenc Balázs,
Stifner-Köháti Dorottya,
Szeverényi Jánosné, ifj. Zászkaliczky Pál

Olvasószerkesztő:
Miklósné Székács Judit

Layout, grafikai tervezés, tördelés:
PERL Creative
Perl Andrea, Perl János
www.perlcreative.com

Nyomdai kivitelezés:
Pauker Nyomdaiipari Kft.
www.pauker.hu

Egy szám ára: 600 Ft
Előfizetési díj egy évre: 2400 Ft
Megrendelhető a kiadónál.
Az *Evangélikus Élet* hetilapban elhelyezett példányok ingyenesek.

Adományokat kérünk és elfogadunk.

magyar
nyomdai termék
VYBODA - IS PAPIRIPARI SZERVEZÉS

SZERETEM EURÓPÁT

Különleges érzés volt átlépni a nyugati határt a rendszerváltás előtti, fellazuló években. A diktatúra szürkésege, igénytelensége, levegőtlenége után még az aszfaltút is élményt jelentett. Nem voltak kátyúk, rendezett falvakat, földeket, kerteket láthattunk.

Meglepetésként ért egy svájci ifjúsági konferencián, hogy az épület berendezése profi volt, minden működött. Minőségi ajtók, mosdók, étel...

Eszegettük a banánt, ittuk a tökéletes aromájú kávé.

A legtöbb ember nyugodt, derűs, magabiztos volt.

Néhány jelenség azért feltűnt. Megszokták az emberek a biztonságos jólétet. Egy kis létszámú német evangélikus konferencián, 1989-ben mintegy fél órába telt, mire mindenki elmondta, hogy milyen elvárásai vannak a klímaberendezéssel, ételekkel, egyebekkel kapcsolatban. Azon gondolkodtam közben, hogy milyen törekeny és védtelen ez a kiszámított, sok munkával felépített világ.

Mi akkoriban még mindig tartottunk olyan féllégális konferenciákat, amelyek során padláson aludtunk szalmazsákokon. Ott a klíma a huzat volt, és egytáléltelt kaptunk.

CSODÁLOM EURÓPÁT

Görög, római, zsidó, keresztényen gyökerei vannak. Akkor is, ha ez utóbbi kettőt az Európai Unió Alkotmánya – nem véletlenül – meg sem említi.

Konferenciák, baráti meghívások és néhány turistaút kapcsán megcsodálhattam ennek a földrésznek az értékeit: a reneszánsz Toscanát (a kedvencem), *Michelangelo*, *Leonardo* és mások műveit, több város mellett London, Párizs, Barcelona, Thesszaloniki, Cannes, Oslo, Lisszabon, Amszterdam, Helsinki, Berlin, Bécs, Róma, Firenze, Pozsony, Prága, Varsó, Krakkó, Bern, Vilnius, Bukarest értékeit. Ezek nagy része az elmúlt kétezer évben jött létre.

Belső kényszer elvitt Auschwitzba és Buchenwaldba is...

FÉLTEM EURÓPÁT

A meglévő globális gondok mellett földrészünkre egyre inkább jellemző a vallástalanság, individualizmus, anyagiasság. A magzatokkal való felelőtlen bánásmódtól kezdve a házasság és család szétesésén át a nemzeti értékek feladásáig sok nyomorúságunk van. A keresztynséget ellenséges indulatok veszik körül. Ebbe a furcsa helyzetbe, vákuumba fiatal muszlimok tömegei áramlanak be. Az integráció csak kivételes esetekben működik. A folyamat visszafordíthatatlannak tűnik néhány országban.

IMÁDKOZOM EURÓPÁÉRT

Nem vonult ki Isten kontinensünkről. Sok élő gyülekezet működik, milliók imádkoznak. A konstantini korból ránk maradt számtalan szakrális épület egy része a mai elvilágiasodott helyzetben nem tölti be feladatát. Ennek ellenére vannak megtérések, gyülekezetek születnek, és épülnek új templomok is.

Hiszünk Istenben, hiszünk az ima és az ige erejében.

Továbbra is szeretjük és féltjük Európát.

Uram, irgalmazz!

SZEVERÉNYI JÁNOS

Kitekintés

Összeállította: Szeverényi Jánosné

Európa – mint földrajzi terület – első említése a *Homéroszi himnuszokban* található. Eredetileg Közép-Görögország neve volt, később egész Görögországot így nevezték, végül Kr. e. 500 körül a Görögországtól északra fekvő összes területet is. Az Európa szó eredetét leggyakrabban a görög *eurűsz* (széles vagy szép) és *opsz* (arc) szavakra vezetik vissza.

Más vélemények szerint a szó sémi eredetű, és az *ereb* (naplemente) szóból eredhet. Közél-keleti nézőpontból a nap a nyugaton elterülő földek mögött nyugszik le. A szintén hasonló latin *eurus* szó a keleti szelet jelenti.

A görög mitológia elbeszélése szerint Európé főniciai királylány volt, akit Zeusz bika alakjában rabolt el.

Az Európai Unió zászlóját 1955-ben tervezte az elzászi *Arsène Heitz* és a belga *Paul M. G. Lévy* az Európa Tanács számára. Később egyre több európai intézmény szimbólumaként alkalmazták. Az EU (amely akkor Európai Gazdasági Közösség néven működött) hivatalosan 1985-ben nyilvánította saját zászlójának.

Európa előrehaladó szekularizációja vitathatatlan társadalmi tény. Az európai népesség mind nagyobb része hagy fel a tradicionális vallásgyakorlással, ugyanakkor viszonylag magas maradt azok száma, akik valamiféle személyes vallásos meggyőződéssel rendelkeznek. Ebből a szempontból talán helyesebb lenne szekularizáció helyett „egyházatlanodásról” és vallási individualizációról beszélni. Emellett az európaiak nagy része még a legerősebben szekularizált országokban is keresztyénnek tartja magát, ami egyfajta látens, általános, a felszín alatt tovább élő keresztyén kulturális identitás meglétére utal.

Az USA-ban sokkal erősebben él az a hit az emberekben, hogy aki keményen dolgozik, az meg tudja változtatni az életét, és biztosítani tudja gyermekeinek mindazt, amiben neki nem lehetett része. A gazdasági elemzésekből az is kiderül, hogy az esetek többségében ez nem feltétlenül következik be, de a hit mégis erősen él az amerikaiakban.

Az európaiak ezzel szemben sokkal inkább hajlamosak morogni társadalmi helyzetük miatt, és a legtöbbjük úgy érzi, hogy esélyeit főleg az határozza meg, hogy milyen családból származik, kik a szülei, és egy sor további, akaratunktól független tényező.

Különböző számítások alapján közel tucatnyi európai város verseng azért, hogy elmondhassa, nála található Európa vagy az EU közepe. Bárhog kalkulálunk is, a brexittel ez a középpont mindenképp áthelyeződik egy kicsit. A legtöbbet idézett forrás, a párizsi székhelyű Nemzeti Földrajzi Intézet számításai szerint (IGN) az új középpont a bajorországi kis falu, Gadheim területére esik.

„Jelenleg Európa lakosságának négy százaléka muzulmán vallású, az 508 millió európai hetven százaléka pedig keresztyénnek vallja magát. Persze a valóban hívők száma jóval kevesebb. A muszlimok abból indulnak ki, hogy az európai országok keresztyén népek, pedig már régen posztkeresztyén világban élünk” – mondta előadásában *dr. Szalai András* valláskutató, az Apológia Kutatóközpont vezetője. „A keresztyénség csak vallás, amely egy már létező civilizációban, a Római Birodalomban jelent meg, és bármilyen kultúrában megélhető. Az iszlám viszont eredeti, ideálisnak tekintett formájában kultúrateremtő vallás, civilizáció, amely az élet minden területét szabályozza, a politikát, a gazdaságot, a jogot, a személyes higiénit és vallásgyakorlást egyaránt. Napjaink Európája az első emberi civilizáció, amely nem vallási alapú. Az, hogy kik a valóban keresztyének, csak lassan tűnik fel egy hívő muszlimnak” – jegyezte meg.

Elhangzott 2015-ben a Hetényegyházi Református Egyházközség által Tolerancia – keresztyénség – iszlám címmel szervezett konferencián.

A karatom ellenére sokakat megtévesztett a legutolsó verskötetem címe: *András érkezésére*. A kínos megtévesztettségből keserves csalódás lett, amikor kiderült: nem gyermeket várok, „csak” Andrást. Az apostolt. Az apostolban a férfit (gör. ἀνδρας 'férfi, férfias'). A férfiban Istent. A hatalom, az erő birtokosát. Miért éppen András? Nem is tudom. Talán mert a közelünkben, az Európát Ázsiával összekötő hídon, Anatóliában (Kis-Ázsiában) hirdette az ígét. És én szárazföldi, földpárti vagyok. Talán nagybátyám, *Andris bácsi* miatt is, aki Laurikának becézett, s ezt úgy tudta mondani, hogy arra a két másodpercre egy másik, egy tökéletes világban éreztem magam. De mi köze mindennek Európához? Rossz hírem van: semmi. Ám csak azért, mert sok Európa van. Az egyik az uraké. Egyeseké. Keveseké. Ők úgy bánnak velem, mint a kovács a vassal, mint a takács a fonallal, szűcs a bőrrel etc. Sok gondot okoz számukra az, hogy Európa röghöz kötött. Nem összecsomagolható, elköltöztethető, így aztán csak tulajdonoscserejátékkal szórakoztathatják magukat és egymást, de hát időnként halálosan unatkoznak. Ilyenkor kirúgnak a hámból, és a felfordulás(uk)nak rövid és hosszú távú következményei szoktak lenni – alattvalóik életében. Nekünk viszont mindössze annyi a szerencsénk, hogy Európa röghöz kötött.

Európa temetésének adminisztratív teendőiben nem veszek részt. Olyanformán sem, hogy beállok a vészharangkongatók sorába. Nem teszem meg. Szívtelen volnék, hogy hagyom Európát agonizálni? Mert hagyom megválni a felhalmozott szennytől, hagyom méregteleníteni? Nem. Pusztán csak nem „növelem” a sötétséget. Szót fogadok *Varga László* püspök atyának, s bár még nem tudom, hogy ebben a hol tornádófajta, hol orkánerejű szélben hogyan fog menni, de miután Krisztus parancsát tolmácsolja: megpróbálok fényt gyújtani. Fényt gyújtani a sötétségben. Méghozzá itt.

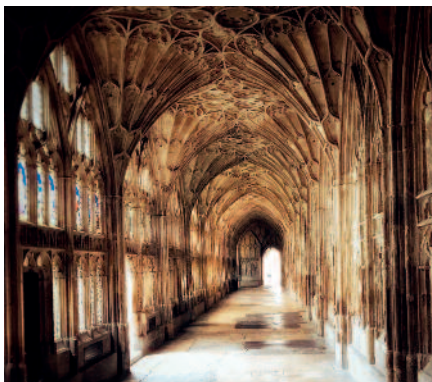
*Megpróbálok fényt gyújtani.
Fényt gyújtani a sötétségben.
Méghozzá itt. Magyarországon.*

Magyarországon. Velencén. A családomban. A szívemben. Mert vezethet-e vak világtalant? Miért

tépem a szám a mások szemét elfedő szálla miatt, mikor az enyémben a gerendát sem veszem észre?

Nem volna illő, sem tisztességes megfelelni arról, hogy a világot, az embert Krisztus Urunk (már) megváltotta. Pánikra tehát nincs ok, (újabb) megváltóra nincsen szükség. Amit az ember elrontott, azt valóban helyre kell hozni. Ám a nagyok Európájában számomra – és még jónéhányunk számára – nincs ülőhely. Az én Európámban ellenben, András apostol tapasztalata szerint Jézus szavára elcsendesedik a szél, és az európai Magyarországon meggyújtható a fény. *Gratias Deo!*

IANCU LAURA

Európa és Atlantisz

A fejlett civilizációt jelentő legendabeli Atlantiszt önnön elfajulása miatt Zeus elpusztította. Jelképe lett a kultúrák felvirágzásának és lehanyaglásának – nemcsak a görögökének, hanem a rómaiakénak is. Európára is sötét fellegeket hozott a birodalom összeomlása. Az elterjedt felfogással szemben mégsem a sötét középkor következett kontinensünkre. Ugyanis eddigre már jelentős szerepet játszott a kereszténység – amely nem bukott Rómával. A kereszténységnek köszönhetően Európa megmenekült a civilizációs váltásokkal járó komolyabb káosztól, és már évszázadokkal korábban fokozatosan kialakult egy új rend, amely sok mindent átmentett a korábbi szervezetből, és sok mindenben újat hozott – utóbbit különösen is azokon a területeken, amelyek eleve kívül estek a *Pax Romana* birtokain. Így gyorsabban jöttek létre különféle közgazgatást segítő intézmények.

Az egyház által alapított iskolák révén pedig az oktatást köszönhette Európa a kereszténységnek, amely sokféle módon hozta az embereknek Isten fényét, rendjét, stabilitását. A magát felvilágosodásnak nevező ideológia – ironikusan mondhatnánk: a fényt hozó Lucifer – ezzel szemben rövid és hosszú távon

káoszt, guillotine-t, terrort, világháborúkat, diktatúrákat, globális katasztrófát termelt. Ugyanis az **isteni stabilitás helyére az emberi labilitást helyezte, az isteni bölcsesség helyébe az emberi ész**t. Ne legyenek kétségeink: mai sokféle globális nyomorúságunk ennek az emberközpontúságnak a következménye! (Nem tagadjuk közben a kereszténységbe szüremkedett emberközpontúság következményeit sem, amelynek legkirívóbb példáit bizonyára a kereszties háborúk szolgáltatják.)

Kifejezetten a kereszténységnek, ezen belül is különösen a reformációnak köszönheti Európa a modern természettudomány létrejöttét. Ugyanis a természet szabad vizsgálata szorosan összefügg a monoteizmussal. Szükséges egyrészt, hogy világunknak ne tulajdonítsunk isteni jelleget, hanem olyan teremtményként kezeljük, amelynek Isten rendet adott, amely az Írás szerint kikutatható-kikutatandó (Róm 1,18–20a). Szükséges másrészt, hogy ne az egyház írja elő, milyennek is kell tartanunk a természetet, hanem az ige mellett éljünk az értelem adományával is – ahogyan *Luther* állt ki Wormsban.

Mára viszont Európa (és civilizációja) „meghaladta” a kereszténységet, és ezzel nemcsak gyökereit, de természettudo-

mányos alapjait is megtagadta – helyette különféle ideológiákat követ, mint szélsőséges humanizmus és fejlődéshit, tudományos marxizmus, genderelmélet stb. Módszertanukat tekintve ugyanis ezek nem teljesítik a tudományosság alapkövetelményeit, prekoncepciókra épülnek, ezért kell őket ideológiának nevezni. (Végképp látjuk, hova vezet ez az út, ha az amerikai zavargásokra tekintünk.) Úgy is mondhatjuk, hogy míg a kereszténység a valóságot adta Európának, addig mára Európa számára a valóság lett a legértéktelebb fogalom, helyette rejtett csúsztatásoktól nyílt hazugságig mindenféle divathullám, áltudomány, okkultizmus, vallási szélsőség, ideológia, álhír virágzik...

Magánvéleményem, hogy Európa már évek-évtizedek óta Atlantiszként elsüllyedt az emberi felfuvalkodottság, bűn miatt. Féltő, hogy az Európai Unió hamarosan formálisan is szétszakad... Sajnos a kereszténység felekezetei is épp ilyen szakadtak-hasadtak. Vajon nem épp ez, a kereszténység európai kudarca (Európából a többi földrészre „áttelepülése”) az oka, hogy elillant az „európai álmom”?

SZAKÁCS TAMÁS

Megmérétes és álláspont

Az 1990-es évek elején jártunk. Még közel a rendszer-váltáshoz, semmi nem volt biztos, nem látszottak még világosan a jövő útjai, az oktatási intézmények szellemiségét még áthatotta az elmúlt időszak áporodott levegője. A helyszín az egyik nagynevű egyetemünk szemináriumi terme volt. A diákok szólni sem tudtak az idegességtől. Sorban hívták be őket államvizsgázni. Olykor valódi drámák játszódtak le, máskor örömmámorban úszott a folyosó. Kinek-kinek érdemei szerint.

Mikor történetünk szereplője került sorra, próbált határozottan viselkedni. Rutinos vizsgázó volt, s már nem egészen fiatal. Szakdolgozatának szokatlan címet adott: *Zsidó és keresztény hagyományok a mai magyar társadalomban*. Nem csoda, hogy fokozott kíváncsisággal várta a vizsgabizottság a „produkciót”. Egy kis felüdülés a sok egymásra hajazó, divatos téma után.

Rövid bevezetés és néhány udvariassági kör után a lényegre tértek.

– Kérem, fejtsse ki, hogy ön szerint – mint dolgozatában utalt rá – mi a legfontosabb összefüggés Európa és a kereszténység között.

A vizsgázó nem kért kidolgozási időt. Egy röpke szünet után nagy levegőt vett, és hozzáfogott a válaszhoz.

– Európa történelmében meghatározó szerepe volt a kereszténység megjelenésének és elterjedésének. Mind társadalmi, mind gazdasági tekintetben jelentős, mondhatni forradalmi változást hozott – kezdte mondanivalóját.

A forradalmi kifejezés ebben a szövegkörnyezetben némileg idegenül és felettébb szokatlanul hangzott, ezért néhányan elmosolyodtak a vizsgabizottság tagjai közül, de valamennyien odaadással hallgatták, némelyek picit bólogattak. A vizsgázó megérezte, hogy jó nyomon jár, s már a vizsgadrukkja is egészen alábbhagyott. Pedig veszélyes vizekre evezett,

hiszen a nagy tekintélyű grémium tagjai nem éppen – mondjuk így – klerikális elkötelezettségükről voltak híresek. Nagyobb részük párttag, kisebb részük funkcionárius is volt. Viszont valamennyien tanult, művelt emberek. Ezután egy hosszabb kifejtés, majd néhány példa bemutatása következett, s végül így folytatta:

– Professzor úr kérdésére válaszul, s egyben összegezve az eddigieket, álláspontom szerint tehát nyugodtan kijelenthetjük, hogy Európa a kereszténység miatt, még inkább annak következtében, attól lett a világ vezető hatalma. Európa attól lett az, ami, mert meghódította a kereszténység, amely minden szempontból hallatlan fejlődést indított el. Felvirágoztatott udvarokat, művészeteket s nem utolsósorban a tudományt. Igaz – s ezt se hallgassuk el –, mindegyik árnyékot vet a korai középkor bizonyos barbársága és a kereszties háborúk kegyetlensége. Viszont ezekkel együtt akkor meg kell említeni a kereszténységet megújító protestantizmust is, amely ugyan idekíváncskozna, de dolgozatomnak ez már nem volt a témája.

A válaszadó kicsit kifújta magát, s megkönnyebbült, úgy érezte, a nehezén már túl van. S valóban, a vele szemben ülők

egy-egy mosollyal nyugtázták a jó tizperces „produkciót”. Úgy látták, meggyőződtek róla, hogy „a vizsgázó kellő jártasságot szerzett a választott témában, képes új gondolatokat megfogalmazni, illetve olvasási élményét megosztani hallgatóival.

Választékosan és érdekesen választott a feltett kérdésekre.”

– Köszönjük. Dolgozatát jelesre értékeljük. Ha a pályán marad, remélem, egyszer olvashatunk

Öntől a protestantizmusról is – mondta az elnök, majd hozzátette: – Nézze, mi világnézetileg valószínűleg nem egy oldalon vagyunk, de ez ma már talán nem igazán érdekes – fogalmazta meg a kor és a hely szellemétől eltérő, merőben nyílt és józan gondolatait –, de kell, hogy beszéljünk egymással az ilyen kérdésekről is.

A vizsgázó vizesre izzadva, leirhatatlanul felszabadult érzéssel lépett ki a teremből. Tanárai szavát azonban azóta sem felejtette el, jóllehet sokat és sokszor fordult azóta a világ.

Európát ugyanis valóban a kereszténység tette azzá, ami sokáig volt: a világ vezető hatalmává. S erről tényleg kell beszélnünk.

GYARMATI GÁBOR
A szerző újságíró.

*Európa attól lett az, ami,
mert meghódította
a kereszténység...*

Európa beteg

Gyülekezetünk egyik tagja évek óta tüdőrákos. Amikor diagnosztizálták nála a betegséget, megállapították, hogy több ezer apró képletben szórt a rák a tüdejében, ezért nem operálható. Mintát vettek, melyet nemcsak szövettanra küldtek el, hanem DNS-vizsgálatra is. Ennek az eredménye néhány hónap után jött csak meg. Addig a hagyományos kemoterápiát alkalmazták. Amikor megérkezett a genetikai vizsgálat eredménye, kiderült, hogy erre a típusra a kemo nem jó, ellenben van rá egy gyógyszer, amely hosszú évekre blokkolja ezeket a káros sejteket. Nem tünteti el, de nem is engedi tovább szaporodni. A gyógyszer ára több százezer forint havonta, de a beteg teljesen ingyen kapja, most már három éve. Ehhez havonta el kell menni a tüdő-kórházba, ahol megvizsgálják, és a következő havi adagot odaadják.

Nem a kontinens Európa, hanem lakói, az európai emberek betegek. A lelkük rákos beteg. A rák egy önpusztító betegség, melynek a végén a rákos sejtek is elpusztulnak a szervezettel együtt; ugyanezt az önpusztító lelki bajt láthatjuk az európai emberek többségénél. Mert önpusztítás az, ha nem születnek gyerekek, ha az Európai Unió a tagállamok számára járó pénz kifizetését nem a következő generációk

megszületéséhez és egészséges felneveléséhez, hanem a genderideológia elfogadásához és az LMBTQ-s szervezetek támogatásához köti. Önpusztítás a „Világ rasszai, kulturái, ideológiai, egyesüljetek Európában!” program is.

Mint a példából is látható, a rákra volt nem jó megoldás, de van jó is. Hasonlóképpen az európai emberek lelki kisiklására, tévújtára nemcsak az alkohol, a drog és a virtuális világ a rossz terápia, hanem a humánus, a tolerancia is. Sőt a félmegoldások sem állítják helyre az egészséget. Az, hogy a másik ember iránti szeretetet, megértést leöntjük kereszttyén mázzal, azt hirdetve, hogy Jézusnál nem volt megértőbb és toleránsabb senki. Ez így van, de ő nem azt képviselte, hogy „meghalok helyetted és érted, te pedig éld az életedet tovább, ahogy eddig...”

Ahogy a rákos sejtek megmaradtak a testvérünk tüdejében, de inaktív állapotban, úgy a Gonosz is benne marad a világban, Európában is. De nem mindegy, hogy szabadon pusztíthat, vagy a Krisztus drága vérébe kapaszkodó emberekben ez a halált okozó lélek nem tud tovább károsítani. A „gyógy-

szer” nagyon drága, mégis ingyen van. Jézus drága árat fizetett helyettünk, mint testvérünk-nél a tb.

Ahhoz viszont, hogy az európai embermilliók hozzájussanak a jézusi gyógyszerhez, három dolog szükséges:

1. Betegségtudat – bűnlátás, segítségkérés, annak el nem utasítása, hogy az Isten betegnek lát és látta.
2. Rendszeres vizsgálat – a naponkénti megtérítés elfogadása, amikor Isten Szentlelke magához térít.
3. A gyógyszer naponkénti beszédese – élni az Isten igéjével, az evangéliummal és a szentséggel.

Hogyan adnak ehhez segítséget az európai egyházak és közöttük a Magyarországi Evangélikus Egyház? Mi van, ha ők is betegek? „Vajon vezethet-e vak világtalant?” (Lk 6,39) – kérdezi Jézus. A választ és benne az egyházak helyzetét talán egy másik cikkben kellene elemezni.

DR. GARÁDI PÉTER

A szerző az *Evangélikus Belmissziói Baráti Egyesület (EBBE)* elnöke.

Az Újszövetség földrésze: Európa

A SZÍNROL SZÍNRE LÁTÁS KERTJE

A Teremtő kertet rendezett be az embernek. Nem országot, nem kontinenst, hanem kertet. Ez a színről színre látás bensőséges dimenziója. A bűneset-prédikációból tudjuk, hogy kikerültünk ebből a csodálatos világból. Az Isten szemébe nézés magatartását fölváltotta a kaini lehajtott fejek testbeszéde, ideológiája.

Elindult az áldozatbemutatósi próbálkozások sora, hogy kapcsolatot teremtsen a „kertemlékes” ember a kert Urával. Ádám-utódok állandó oltári próbálkozásai közben, az áldozat fölszálló füstje mellett elindult és időről időre fellobban a toronyépítések, Bábel-uniós lázadás, melynek vége a szét-szóródás, az „Észak-fok, titok, idegenség” világának realizálódása (vö. *Ady Endre: Sem utódja, sem boldog őse... – a szerk.*).

AZ ÍGÉRET FÖLDJE

Amikor már tűrhetetlen a helyzet, a Teremtő lép, sőt fut! Igaza van *Füle Lajos* költeményének: „Fut az Isten az ember után...” Embert keres, személyt, Ábrámot, akiben látja az Ábrahám-csírát. A Teremtő szövetségben gondolkodik. Az ázsiai Ábrám nem éppen népes családjában látja a sok nép atyjával kötendő szövetséget. Ennek a szövetségnek, amelyet Ószövetségnek nevezünk, a területe az ígéret földje, ahova a rabszolgaság átélése után, szoros kapun: tízcsapásos bizonyítékok és tízparancsolatos ígéretek után juthat el az Ószövetség népe.

A csodálatos Ígéretföld végre a választott népé lehet. Nagy az öröm, bár a testvérharcos, babiloni fogságos fellegek mellett senki nem veszi észre a fenyegető veszélyt. A választott nép nem tudta belakni az Ígéretföldet!

A paragon maradt területeket hamarosan beleheli a jezábeli teológia, szabados erkölcs és filozófia.

És üldözik a prófétákat, akik látók, és láttatják a bajok forrását, a kultusz gyenge pontjait.

PÁL, JÖJJ ÁT MAKEDÓNIÁBA!

Az Ígéretföld népe nem vette észre, hogy az ígéret nemcsak földterületről szól, Kánaánról, hanem az Eljövendőről, a Messiásról. Európán kívül, Ázsiában állt végül is a Messiás keresztje és történt meg az egész Föld megváltása.

A választott nép messiást elfogadó hiveiből alakult, igen tevékeny missziói csapat pár évtized alatt elterjesztette az Újszövetséget. Az *oikoumené gé*, a lakott föld akkori határáig jutott el a kereszténység. Pál éjszakai látomásban kap megszólítást: Jöjj át Makedóniába! Mondhatjuk: ekkor látta meg az apostol az új ígéretföldet, az Újszövetség földrészét, Európát. Rómával, a reformációval beigazolódtott, hogy Európa a világ kereszténységének földrésze lett.

EURÓPÉ VIRÁGCSOKRAI

Úgy tűnik, a történelem ismétli magát. A kereszténység egyre inkább nem lakja be Európát. Innen indult a tudományos istentagadás a felvilágosodásnak nevezett korszakkal és hatalmakkal az egész világra. Innen indultak el a gazdaggá lett, kereszténynek mondott országok afrikai, ázsiai és amerikai gyarmatosításra, kizsákmányolásra. Itt robbantak ki a 20. század világháborúi, itt volt a holokauszt és a legádázabb keresztényüldözés. (Csak 1938-ban a Szovjetunióban egymillió keresztényt végeztek ki.) Ma erőtlén kereszténység honol az eladott, bazárrá alakított templomok Európájában.

Úgy tűnik, ahogy a *Horatius* írta legenda Európáját, úgy a keresztény földrészt is magáévá teszi az önző testiség, a szabadosság bikája. Bár mondogatja szegény: „Az Úr temploma ez!”, de naivan teológiai virágokat szedeget a bibliáidegen filozófiák partjain.

Jézus sir Európa felett?

GYŐRI JÁNOS SÁMUEL

Isten hozott, Európa!

A Miatyánkban imádkozzuk: Jöjjön el a te országod! De milyen ország jöjjön el? Talán Európa?

Hát nem késik Isten országa? Nem késik az Isten, ha – ellentétben a látható tényekkel – késni látszik is. Siet az Isten, sietése: maga a valóság. A szeretet türelmetlensége. Siet, miközben békén tűrve vár. Nem rabolták el Európát, egyszerűen csak még nem érkezett meg. A *hüpomoné* azt jelenti, hogy alatta maradni a tehernek. Ez a béketűrő újszövetségi szava.

De ki tudja mindezt kívánni az elmúlt 20. század idegeivel? Egyedül az, aki az Isten jobbán nyugszik. Senki közülünk, felelné *Pilinszky*, senki, ilyen tépett idegekkel. A költő is vallja János apostollal együtt: „egyedül ő, a bárány, kit megölték”, egyedül ő nem fél közülünk –(*Introitus*). Vagyis kinek a lábai alá vetik Európát? Egyértelmű! Azt még nem látjuk ugyan, hogy alávetettek neki mindent, de milyen vigasztaló: Isten is csak azért tud várni, mert nagyon siet.

Egyedül az jön el, ami szükségszerű, tehát meghaladja a tényeket. Az Isten országán kívüli tények nem lehetnek szükségszerűek, egyedül az Isten or-

szága jön el, egyedül a Valóság szükségszerű tehát.

Szeretve vagyunk, ez a lényeg, nem az, hogy Európa szeret, cinikusabban: nem az, hogy Európa elringat és babusgat. Mert akkor mire lenne a szülőföld? Miért érezném még otthon magam? Mert Európa is, akárcsak egyenként mi is, én is: szeretve van.

Otthon vagyok, mögöttem a kolozsvári Csillaghegy. Ezt a hegyet látta *Hel-tai* is, amikor magyarrá ültette: „...de ha a hegyek elmúlnának is, nem félek...” Ez utóbbi szót, anyanyelvemen hallok, mintha én mondanám magamnak, Istentől hallok, mintha Édesanyám mondaná nekem, és veletek együtt hallok, mintha apám, ez a nagyon miatyánk, titkon lévő Apa mondaná.

Milyen országod jöjjön el? Ama messiási bankett, amelyről a jók nem tudnak még álmodozni sem! Ama messiási vacsora, amely a bűnösöké, a kegyelmére szorultaké egyedül, amely kizárólag a várni tudóké, amely nem jöhet, ezért hozza el ő. Egyedül ő.

Európa kedves, az éjig felmagasztalttál, de a pokolig fogsz lealáztatni. „Szálla alá poklokra” is. Utolsó, öreg kontinens. Ennyire méltatlanná válni

a benned rejtőzöre egyetlen másik kontinens se volt képes. Mégis itthon érzem magam, vállallak. Az ember nem érdemeiért vállalja otthonát. Merthogy én is Európa vagyok, gyalázatának része. Isten, légy irgalmas nekem, Európának! Vess a lábai alá annak, akinek még nem látjuk, hogy minden lábai alá vettetett volna... És addig kell neki uralkodnia, amíg ellenségei mind lábai alá vettetnek. *Sztálin* hogy nyűszít ott, *Hitler* milyen csalódott, hogy ez nem arról szólt, hogy a Gondviselés megghiúsította a merényletet a bunkerben, amit aztán *Mussolininek* csodaként diadalmasan mutogatott: Íme, engem választott ki a gondviselés Európa sorsát megpecsételni. Most csalódnia kellett, arcára ráfagyott az értetlenség.

Azt ugyan még nem látjuk, hogy minden a Bárány lábai alá vettetett volna. *Hüpomoné!* Mint utolsó ellenség töröltetik el a halál.

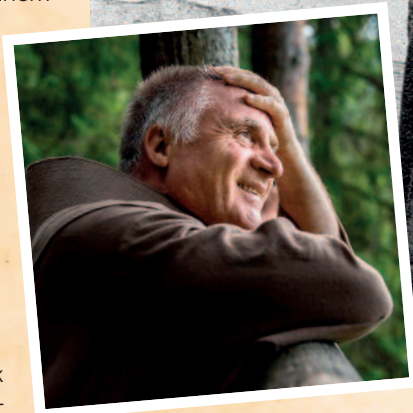
Jöjjön el a te országod! Áldott, aki jön az Úr nevében! Hozsánna, mert ő eljövendő, és nem késik. És elhangzik majd: Isten hozott, Európa!

HORVÁTH LEVENTE

Európa

Nem hiszem, hogy eleve meg lenne írva a történelem. Nem hiszem azt se, hogy sorszerű Európa veszte vagy felemelkedése. Lehet, hogy Európát ez a mostani kudarcos, nehéz időszak fogja rádöbbeneni arra, hogy össze kell fogni, talpra kell állni. Kell-e Mohács? – Nem tudom! Használ-e Mohács? – Ezt sem tudom! De az biztos, hogy a megmaradásunkért küzdenünk kell, mindennapi feladatunk egymást lelkesíteni, bátorítani, a zászlót magasba emelni, és nem pánikolni, nem ijedezni, rémisztgetni egymást és magunkat.

Hunyadi János, a magyar történelem egyik legnagyobb személyisége kétszer is elindult, hogy Konstantinápolyt visszafoglalja. Hihetetlen bátorságról tesz tanúságot. A várnai csatában látja a király fejét a török kopján. Szörnyű látvány, de Hunyadi nem adja fel, s nem mondja azt, hogy esélyünk sincs, hanem újból sereget szervez, és harcolni megy. A csíksomlyói kegytemplomot 1444-ben ő alapítja. Ekkortájt Temesváron van – Délvidék katonai parancsnokaként –, amikor az erdélyi seregek hívják a betörő törökök elleni harcra. Fiatal, jön lóhalálában néhány katonával, megütköznek a törökkel, és vesztenek! Lépes György, Erdély püspöke elesik a maroszentimrei csatában. Fut mindenki Gyulafehérvárra, bezárkóznak a várba. Hunyadi mit csinál? Összeszedi a sereget, mond egy lelkesítő beszédet. A törökök Nagyszebent akarják ostromolni. Hunyadi tervet készít, összeállítja a csapatot. Megérkeznek Temesvárról a katonái. Az emberek félve súgják egymásnak, hogy a török vezér nagy összeget tűzött ki Jankó fejére. Hunyadinak mindjárt megvan a haditerve. Öltözetét odaadja egyik vitézének, és az száz jó katonával, kemény fegyverzetrel, olasz páncélzattal kiáll a török ellen. Elkezdődik a csata, a török harcvalon megbomlik, mindenki Hunyadi fejét akarja, kapzsik a katonák, nem hallgatnak a pa-

rancsszóra. Fortélyal, áldozatok árán győz, és utána újból és újból győz Hunyadi János. A győzelem emlékére három templomot épített. Egyet Maroszentimrén, egyet Tövisen, ezek a templomok ma is állnak. A harmadik templomot Csíksomlyón építette, ezt 1661-ben a tatárok elpusztították, de népünk nemcsak újjáépítette ezt a szentélyt, hanem imádságos jelenlétével évről évre meg is szenteli a pünkösdi búcsún.

Tanuljunk Hunyadi Jánostól! Ő nem azt mondja, hogy a legyőzhetetlen török katonák elfoglalták Konstantinápolyt, Görög-

országot, és nekünk esélyünk sincs, hogy megvédjük magunkat. Nem! Vannak veszített csatái, de lám, Nándorfehérvárnál győzött, és az a sereg, amelyik elfoglalta Bizáncot, betört fejjel ment vissza Ázsiába.

Ilyen lelkületű vezetőkre lenne szükségünk ma is, akik nem temetik Európát, hanem lelkesítve összefogják, bátorítják, és talpra állítva megvédik hitünket, kultúránkat.

Istenben bízva,
Csaba testvér

A szerző Bőjte Csaba szerzetes.

Hitünknek át kell formálnia világunkat és életünket

Korányi András, az Evangélikus Hittudományi Egyetem tanárát kérdezte Szeverényi János

Hogyan lett Európa „keresztény”? Melyek azok a kulturális gyökerek, amelyek miatt azt mondjuk, hogy keresztényen alapokon épült fel az európai kultúra?

A „keresztény Európa” fordulatot manapság is gyakran hallhatjuk – többnyire anélkül, hogy tisztában lennénk összetettségével. A teljes Európa történelmének közös gyökérzete szövődött bele – különböző korokban és különböző kultúrákból – a kereszténységbe az elmúlt kétezer év során. Így elmondhatjuk, hogy kontinensünknek ma nincsen olyan szeglete vagy népe, amely valamilyen kölcsönös kapcsolatba ne került volna vele. Ez egyaránt igaz a közelkeleti, görög és latin kezdetekre, de még az ezekből kiindult új hajtásokra is.

Ez a kereszténység egyrészt az üdvösséges hitben, másrészt az e világi gyakorlatban megélt vallás, ahogyan az apostol is „kettős polgárságunkról” ír: egyszerre az Isten országában és az Isten teremtette világban. Ez egyben kettős hivatástudatot is jelent minden Krisztus-követő számára: hitünknek át kell formálnia világunkat és életünket is.

Európa nyugati köreiből több kiemelkedő korszakban, három nagy civilizációs csúcsponton is esszenciális hatása volt a keresztény vallásnak. Az első a késő antik korszak a 4–5. században, a második a 12–13. századi, középkori magas kultúra, a harmadik pedig a 19. századi „aranykor”. Még egyszer: ezek civilizációs csúcspontok, azaz kulturális-identitásbeli rendszerek, amelyeknek jelentős részben a kereszténységből kivonatolt „értékek” vetettek alapot – ugyanakkor a vallás transzcendens, hitbeli megújulásai csak részben estek egybe ezekkel a folyamatokkal.

A konstantini fordulat áldás vagy átok volt az egyháznak?

Nagy Konstantin császár 313-ban formálisan nem tett mást, mint hogy elismerte a keresztény vallás gyakorlásához való jogot. Az új kihívás, amely ezzel a lépéssel jött létre, abban állt, hogy a politikai és társadalmi rendszer kölcsönhatásaiba is szervesen beépült a kereszténység. Ez a probléma teológiai szempontból persze már sokkal korábban kezdődött, amikor Jézus Krisztusban az Ige testté lett: vagyis a megváltás és az üdvösség csak az Úr e világi követésének rögzös

útján valósulhat meg. A feszültséget úgy is kifejezhetjük, hogy az Isten országa eljött a világba, de a világ megérkezése az Isten országába csupán a Krisztus-követő út végigjárásával lehetséges. Ahogy az apostolok – egyébként logikus – várakozásai ellenére sem következett be „a világ vége”, úgy e világ meg is maradt mindmáig a követés terepének. Ebből aztán kikerülhetetlenül következik, hogy Krisztus követésének nemcsak lelki, hanem közösségi (társadalmi), kulturális (civilizációs) és strukturális (akár jogi és politikai) tartalma is van ebben a világban. Ez nemcsak a 4. századi Rómára igaz, hanem az elmúlt kétezer év minden napjára, beleértve korunk globális, sokvallású és sokféle kultúrájú közegét is – ahol csak hirdették és hirdetik az evangéliumot.

Megújulási mozgalmak, reformáció, szektásodás, egyházszakadások, vallási háborúk. Az egyszerű 21. századi hívő hogyan igazodhat ki ebben a zavarosnak tűnő történetben?

Erre a kérdésre legszívesebben nagyon személyes, talán kissé nyers véleményt mondanék. Számomra igen irritáló korunk állandó fanyalgása, hogy a világ a történelme során – akár napjainkban is – úgy működik, ahogy, és nem úgy, ahogyan szerintünk kellett volna vagy kellene működnie. A bölcs ember mélyen tiszteli a realitásokat, igyekszik azokat megismerni, rejtvényeiket megfejteni, valós problémákra valós megoldásokat találni. Keresztényekként ebben kivételezett helyzetben vagyunk, hiszen Jézus Krisztus azzal a természetességgel jött el,

Az elrabolt kontinens

hogya a „saját világába” jön, még ha a saját világa nem is fogadta be őt. A világ realitását senki nem hordozza sikereivel és fájdalommal együtt úgy, ahogyan ő teszi. Lenyűgöző, hogy Jézus milyen természetességgel tudta a ködösítés és ideologizálás zűrzavarát feloldani, és valós segítséget nyújtani. Mindezzel azóta sem hagyott fel: felkeresi, szölongatja, lendületbe hozza a világ szereplőit és elemeit a megújulás és megtérés reményében – ilyen megújulásnak tarthatjuk a történelem olyan eseményeit, mint például a reformáció. Ha azonban a keresztyénység csak e világi összefüggéseket és érveket keres döntései és életmódja kialakítására, akkor maga sem ér többet annál, mint amit „a moly és a rozsdá megemészti”, a pusztulás részese lesz. Jézus Krisztus ebben is iránytű: nem válaszolta meg ugyan soha a földi élet minden kérdését örök időkre, viszont megélte és feltárta Isten megmentő szándékát, szeretetét. Ez továbbra is Isten ereje a számunkra áldott történelmi helyzetek és katasztrófális bűnök között, amelyeknek időről időre az egyház, a keresztyén emberek is részeseivé lesznek.

Hogyan látja a jövőt?

Ha a „keresztyén Európa” jövőjére vonatkozik a kérdés, akkor körültekintve most egy szellemileg és lelkiileg szárazra égett közeget látok. Összetört a megértés régi generációk szavai iránt: nemcsak a vallásra, ígére és egyházra vonatkozóan, hanem az általános emberi bölcseségre, tapasztalatokra is. De nem értjük a természeti környezetünk vagy a történelmi kihívások szavát, üzenetét sem. Sűrű ködöt árasztó ideológiák stimulálják az életünket – álproblémákkal és álmegoldásokkal valódi szenvedést, meg nem értést és bűnös katasztrófákat okozva. A keresztyén civilizációs formáinak és szöveteinek a pusztulását, sőt pusztítását látjuk – de a saját világából kivetett és kiutált Jézus Krisztus ennek ellenére most is jelen van. Ezért nem egy magasabb európai szellemi, kulturális vagy erkölcsi fordulat adhatja vissza nekünk az ő realitását, és ezzel együtt a lehetőséget az életünk és világunk realitásainak újbóli megértésére is, hanem megtartó ígérete: „...veletek vagyok minden napon a világ végétéig.” Még a mai Európában is.

Több ezer éve, még a mitológiai időkben történt, hogy *Agenor* türöszi király és *Telepassza* királynő lánya a Mediterrán-tenger partján sétálgatott a nyári nap tűzsugara alatt, könnyű túllruhában, félnék szolgálóleányával. Ahogy lépkedtek, szemükkel színes kagylókat, csigákat keresve a fakó, nedves homokon, egyszer csak kivágtatott a tengerből egy nagy-szerű, erőteljes duzzadó fehér bika. Eléjük futva, mellőse térdeire rogyott, így bókolt a királyleánynak. Az ország bálványistene, Baal is bika volt. Egy „isten” teszi a szépet – gondolta a hercegnő; s lenyűgözve e hódolattól, először csak meglepődve állt, fejét kissé félrehajtván nézte, majd kíváncsian, bátran és kacéran felült a térdelő bika hátára, s nevetve megfogta széles szarvait; az pedig nem kis rémületére felállt, megfordult, és iszonyú őseréjét megfeszítve visszavágtatott a tengerbe, a csendes morajló thalasszába. Úszott, úszott vad, dühös erővel, és meg sem állt Kréta szigetéig. A szigeten aztán *Zeusz*, az átváltozó olimposzi isten ledobta bikajelmezt, és fényes nászt ült *Európával*, az elrabolt hercegnővel.

Európéról, a türöszi hercegnőről neveztek el kontinensünket, ahová másodikként jutott el a keresztyénység, Jézus vallása Kiszáziából. Európa a klasszikus kultúra mellett a keresztyéniség magvával lett áldott és viselő, immáron kétezer éve. Így lett a keresztyéniség bölcsője. Forrás, amelyből világunk elsőként született rendezett államformák, fejlődő orvoslás, a természet- és társadalomtudományok bővülő ismerete, az oktatás, az irodalom és művészet forradalmi kibontakozása, a hajózás és a haditechnika tudományának, az ipari és mezőgazdasági tudásnak kiválóságai. Ami a világban kezdődött és történt, annak jó része Európában történt először, és onnan sugárzott tovább. Egészen új technikai eszközöket fedeztek fel és fejlesztettek tovább; új megvilágításba került a csillagászat, a matematika és a természettudományok, kialakult a gyáripar, a bankrendszer, a kereskedelem. A vallásban megtörtént a reformáció, a visszatalálás...

Ám ebben az örült rohanásban sok minden megváltozott. A humanizmus az embert ültette Isten székébe. A francia forradalom új jelszavakat adott, amelyek igaztalan ígérek lettek. Az ellenreformáció istenhívó papokat láncolt gályákra, evezők mellé. Sokezeret ölték meg a Szent Bertalan-éj idején. Földrészt méretű háborúk dúltak a hit nevében más hitek ellen. És szólni kell a gyarmatosítási

tás áldozatairól, a brit, holland, spanyol és portugál hódítók vérfürdőiről, a rabszolgaságról és a jobbagység helyzetéről, az emberi kiszolgáltatottságról és a töké elhatalmasodó uralmáról, a hazug ideológiákról, a világháborúkról, a náciizmus és a kommunizmus borzalmairól, majd a szabadság nevében fellépő agresszív liberálisizmusról, amely ma már abnormális és életellenes gondolkodást hirdet és követel. Vállalhatatlan nemi eltévedésekre „érzékenyítik” a társadalmakat, LGBTQ-mesekegyeket adnak ki, már óvodákban, iskolákban terjesztik a homo- és transzszexuális nézeteket, miközben a média a fogyasztásról, az élet habzsolásáról, a hedonizmusról és a pénz mindenhatóságáról, egy káprázatvilágról szól.

Mintha Európa ma is egy örülten vágató bika hátán, az ő ígézetében ülne. Hová tűnt az elvek által annyiszor lefestett szép, boldog világ ígérete? Hova került az emberek lelkéből Isten?

A Teremtőhöz és az ő békességéhez visszatalálni az egyetlen út, amely kivezet ebből az eszeveszetté váló világból. Ezt az utat keressük meg, s biztassunk erre másokat is, a körülöttünk élőket: „...hátha az Isten megadja nekik egyszer, hogy megtérve megismerjék az igazságot, és felocsúdjanak az ördög csapdájából, aki foglyul ejtette őket, hogy akaratát teljesítsék.” (2Tim 2,25–26)

SZÁK KOCSIS PÁL

A szerző mérnök, a budahegyvidéki gyülekezet tagja.

Európa sokrétű válságban

A cselekvő keresztyénség feladatai

A címben megfogalmazott állítás sajnos igaz. Európa sokrétű és egyre mélyülő válságban van. Most csak címszerűen sorolok fel néhány jelenséget, azután pedig a minket, a magukat keresztyének/keresztyénnek vallókat különösen érintő válságról – arról, amelyre az összes többi válság visszavezethető – írok részletesen.

Először említettem a *demográfiai válságot*. Az európai őslakosság döntő többségéből kivészett a fajfenntartási ösztön, nagyon kevés gyerek születik, sokkal kevesebb, mint amennyi a civilizáció, a kultúra fenntartásához kellene. A népesség szinten tartásához a termékenységi rátának (az egy családra jutó átlagos gyerekszám) 2,11-nek kéne lennie. Ezt az értéket egyetlen európai ország sem éri el. A viszonylag legjobb mutatóval azok az országok rendelkeznek (például Franciaország, Svédország, Nagy-Britannia), ahol a muszlim lakosság aránya magas. Magyarország az 1,5-öt közelítő mutatójával az európai mezőny első felében van. Mögöttünk vannak olyan nagy országok, mint Olaszország, Spanyolország (ez utóbbi rátája az 1,2-t sem éri el), de a sok bevándorlattal rendelkező Németország is. A több évtizede tartó demográfiai válság következtében Európa súlya a világ népességén belül a 70-80 évvel ezelőtti 20%-ról mára 7% alá csökkent. A statisztika területén dolgozó matematikusok azt számolták ki, hogy a kontinens népessége – a jelenlegi helyzet változatlansága esetén – 2100-ra 100-120 millióval csökken.

Másodikként említettem a *gazdasági válságot*. És most nem a ciklikusan vissza-visszatérő gazdasági válságokra vagy a Covid19 okozta válságra gondolok – ezek mind nemcsak Európát, hanem az egész világot érintik –, hanem arra, hogy Európa gazdasági teljesítményének súlya, aránya a világgazdaság egészéből folyamatosan csökken. Európa gazdasági jelentősége azért is zsugorodik, mert iparágak települnek ki részben vagy egészben Európából a kisebb termelési

költségek és a nagyobb profit reményében. Ugyanakkor a nyugat-európai országok egy része (Olaszország, Görögország, Spanyolország, Portugália, Franciaország, Belgium) súlyos adósságcspadában vergődik, némelyek közülük a pénzügyi világ lélegeztetőgépén vannak.

Azután itt van a *migrációs válság*. Az európaiól idegen civilizációjú, kultúrájú, vallású országokból ötven-hatvan évvel ezelőtt kezdtek bevándorolni emberek Európába, de a szervezett és tömeges bevándoroltatás 2015-ben kezdődött el, és azóta is változó intenzitással folyik. Hazugnak tartom az Európai Unió és súlyponti országai vezetőinek azon érvelését, hogy a bevándoroltottakra a munkaerőhiány enyhítése miatt van szükség. Hazug ez az érvelés egyrészt azért, mert a dél-európai országokban jelentős a munkanélküliség, főleg a fiatalok körében, másrészt, mert a behozott embertömeg túlnyomó része analfabéta, képzetlen vagy alacsony képzettségű, harmadrészt azért, mert a digitalizáció, a ro-

bottechnika, a mesterséges intelligencia elterjedésével egyre kevesebb élömun-kára lesz szükség. Úgy gondolom, hogy Európát meg kellene védeni attól, amit ugyan bevándoroltatásnak nevezünk, de valójában egy invázió. Ez egy háború, amelyben van egy nyomuló fél, amely nem talál semmiféle ellenállást. Úgy esik el Európa, mint Buda 1541-ben, ellenállás nélkül.

Megemlítem az *Európai Unió vezetési válságát* is. Egész Európa fejlődése, jövője szempontjából tragikusan rossz volt a 2014–2019 közötti időszak. Erről többet nem írok, mert – bár Európa helyzetéről politikamentesen lehetetlen megnyilvánulni – igyekszem minél kevesebb politikát bevinni az általam nagyon értékesnek tartott missziói magazin lapjaira. Csak annyit jegyzek meg, hogy az EU vezetése úgy viselkedett/viselkedik, mint a süllyedő hajó (mert az unió hajója léket kapott) agyalágyult legénysége, akik ahelyett, hogy a hajó megmentésén dolgoznának, azon vitatkoznak, hogy mit egyenek vacsorára. Nem tudják, hogy vacsorájuk csak a halaknak lesz.

Az előbb említett válságok után az Európát is sújtó súlyos *értékrendi válsággal* foglalkozom. Ugyanis Európa ma értékvesztett állapotban van. Elengedte, elutasította fő kapaszkodóját, az istenhitet, fel kívánja számolni a nemzeteket, és tagadja a családot mint értéket. Ez az értékrendi válság három fő pillére. Ezekkel a pillérekkel foglalkozom a következőkben, mert ez a fő oka Európa hanyatlásának, lecsúszásának, szellemi leépülésének, erkölcstelenségének.

Kezdjük tehát az értékrendi válság első elemével, az *istenhittel*. Az a véleményem, hogy Isten nélkül lehet élni, csak nem érdemes. Különösen manapság, amikor az istenhit, a vallás, a természetfeletti keresése időszerűbb, mint valaha. Sokan gondolják úgy, hogy a hit, a vallás, az Isten keresése a gyengék, a sikertelének pótszere. Pedig

Elsődleges az igazság hirdetése, az evangelizáció, különösen a fiatalok körében.

ez nem így van. Sok híres – köztük több Nobel-díjas – természettudós, orvos nemcsak hiszi, hanem tudja is, hogy sikereit Istennek is köszönheti. A nem hívők közül nagyon sokan azt mondják, hogy a hit megöli az értelmet. Én

ennek az ellenkezőjét állítom, mégpedig saját élettapasztalatom alapján. Igazán változatos életpályámon a számtalan probléma, feladat (ma ezt kihívásnak illik mondani) megoldásához természetesen észérveket felhasználva, fontolgatva, elméleti és a gyakorlatban szerzett ismereteimet is használva közelítettem. Tehát használtam az értelmemet, vagy hogy keresztyénien fejezzem ki magamat: az Istentől kapott talentumomat. De nem csak ez. Az értelmesnek látszó megoldást Isten elé vittem, kérve jóváhagyását, áldását elképzeléseimre. Erősen hittem abban, hogy Isten segítségével úrrá leszek a helyzeten. Ez a hit mindig erőt adott. A hit minden ember számára fontos, mert hit nélkül nem lehet élni. Sokféle hitünk lehet, de azok mind törekenyek. **Az egy igaz Istenbe vetett hit az egyetlen, a kőszikla, amelyre mindent hangsúlyozom, mindent – egyéni boldogulást, családot, nemzetet – építhetünk.** Végül a keresztyénség évezredek óta változatlan és ma is érvényes alapötvényéből, a Bibliából idézek: „Azt gondolja magában a bolond, hogy nincs Isten!” (Zsolt 14,1) A zsoltáros szerint az ateista

nem hitetlen, hanem balgatag, más szóval bolond.

Röviden most a nemzet kérdésköréről. A globális, univerzális tömegkultúra elterjesztésének Európában is az a célja, hogy a gyökerek, hagyományok nélküli multikultúra háttérbe szorítsa, majd felszámolja a nemzeti kultúrát, a hagyományokat. A nemzet kérdésköre tekintetében kialakult európai szintű vita is a súlyos európai válság jegyeit hordozza magán. Az Európai Unió ilyen tekintetben is kettészakadt. Van a nemzetállamok szövetségét vizionáló oldal, és létezik az Európai Egyesült Államokat létrehozni akaró oldal. A nemzetállamok egy része nem kívánja feladni függetlenségét, próbálja elkerülni a nemzetelát, ami egyébként több nyugat-európai országban harminc-ötven éven belül nagy valószínűséggel bekövetkezik. Ezekben az államokban nem a nemzet, hanem a nemzetköziség (internacionalizmus) eszméje győzedelmeskedik.

Az értékrendi válság harmadik fő eleme a család válsága. Ha egy nő és egy férfi összeházasodik, akkor házaspárról beszélünk. Családdá akkor válnak, ha gyerekek/gyerekeik születnek. Erdélyben, de más vidékeken ma is gyakran teszik fel a kérdést: hány családot (hány gyereket) van? A nemzet létének, jövőjének alapja a család, minden erre épül. Fontos a föld, az ipar, a mezőgazdaság, a kereskedelem, a jó oktatás, a jó egészségügy, de a család elsődlegessége vitathatatlan. A gyerekek nevelésében a hazaszeretetre nevelés mellett a családi életre nevelés alapvető fontosságú lenne. Ehelyett sok nyugat-európai országban zöld lámpát kapott a genderelméletek iskolai oktatása. Az ilyen elméletek „tudósai” azt hirdetik, hogy a biológiai nemén túl mindenki egy társadalmi nemmel, úgynevezett genderrel is rendelkezik. A családi életre kellene nevelni a gyerekeket, a genderelmélet pedig nem ezt segíti elő. Mindenki férfinak vagy nőnek születik. A társadalom legfontosabb mikroegysége a család. Ha a család válságban van – márpedig Európában, de sajnos Magyarországon is ez a helyzet –, akkor a társadalom maga is válságban van. A házaspárokban annak kéne tudatosodnia, hogy közös életük legfontosabb gyümölcse a gyerek, a gyerekek. Dolgozhatnak egész életükben becsületesen, karriert csinálhatnak, de a társadalom számára sokkal többet adnak, ha gyerekeket vállalnak. Mi, keresztyének tudjuk, hogy a nők a gyerekvállalással Isten teremtő munkájában vesznek részt.

A főbb európai válságjelenségek tételes bemutatása után viszonylag röviden foglalkozom azzal, hogy ezek a válságok

hogyan jelentkeznek az európai emberek mindennapjaiban.

Az utóbbi évtizedekben Európa erkölcsileg, érzelmileg, értelmileg fokozatosan leromlott. Kérdés, hogy a jelenlegi mélypontról még vissza tud-e kapaszkodni. Úgy tűnik, hogy Európában jelenleg az átlagemberek óriási tömege alussza mély Csipkerózsika-álmát, nem veszi észre, hogy az európai civilizáció, kultúra a hanyatlás végső fázisában van. **Az európai emberek többségének nincs jövőképe, csak a mának él.** Ma nem a Covid19 az igazi vészhelyzet, hanem az, hogy már az Európát éltető, eddig életben tartó gyökérzetre, a keresztyénségre vetették a fejszét, és Európa elvesztette lelki erejét, belülről üresedett ki.

A keresztyén/keresztyén ember ereje a hit és az élő reménység. Ezért nem mondhatjuk azt, hogy a helyzet reménytelen. De nemcsak hinnünk kell, hanem cselekedni is, mert „a hit is, ha cselekedetei nincsenek, halott önmagában” (Jak 2,17). Európa újbóli felemelkedésének záloga a keresztyén egyházak megerősödése. Az egyházaknak képessé kell lenniük arra, hogy minél több embert tudjanak megszólítani. Ehhez az egyházak belső megújulása szükséges. A keresztyén egyházaknak lelki erőművekként is kell működniük, örködve a közösségeik lelki egészségén. Fontos, elsődleges az igazság hirdetése, az evangelizáció, különösen a fiatalok körében. Sok helyen hallottam, olvastam, hogy a fiatalok már elhagyta az istenhitet. Nem hagyta el, „csak” nem kapta meg ehhez a vezetést, az ismereteket, sem a családban, sem az iskolában. Nagy részük vallási analfabéta. Európa megmentésében az egyházak felelőssége óriási. Amennyiben az egyházak betöltik Istentől kapott küldetésüket, akkor lesz ébredés, újjászületés, feltámadás, lelki megújulás, erősödnek a családok, több gyerek fog születni, az önzés, a szeretetlenség, a gyűlölködés visszaszorul.

Feltételezem, hogy az írás elolvasása kapcsán a kedves Olvasó felteszi magában a kérdést: Én, a hétköznapi ember mit tehetek? Azt mondom erről, hogy tegyen tanúbizonyságot istenhitéről, nem a csendes szobában, hanem szűkebb-tágabb környezetében, mindenekelőtt a családjában. Magyarán misszionáljon, mert Európa – amely évtizedekkel ezelőtt még sok ezer misszionáriust küldött a világ más részeire – mára már maga is missziós területté vált. Jönnek is misszionáriusok Afrikából, Dél-Koreából, Indiából, a kommunista Vietnámból meg máshonnan. Az Olvasó kérdése azt is mondom: Imádkozzunk! Mert az imának ereje van, különösen akkor, ha sokan teszik.

Imádkozzunk tehát, mert a hittel mondott imádság megtartja a világot, Európát és minket is. Ne feledjük, hogy van egy erős szövetségünk, Isten, aki azt mondta: „Örök szövetséget kötök veletek...” (Ézs 55,3b) Halljuk meg ezt az ajánlatot! Tartsuk szem előtt a tanítást: „...mi nem a meghátrálás emberei vagyunk, hogy elveszünk, hanem a hitéi, hogy életet nyerjünk.” (Zsid 10,39) Szóval ne essünk kétségbe, mert ugyan üldözöttek vagyunk, de nem elhagyottak: az Isten velünk van!

GYÖRFI KÁROLY

NÉVJEGY

Dr. Györfi Károly 1941-ben Budapesten született. Az óbudai gyülekezetben 2006–2018 között felügyelőként szolgált.

Végzettsége

Budapesti Műszaki Egyetem Vegyész-mérnöki Kar, egyetemi doktori fokozat; több posztgraduális képzés a Budapesti Külkereskedelmi Főiskolán; Dale Carnegie kétéves felsővezető-képző kurzusa

Szakmai életpályája

Magyar Viscosa gyár, több pozíció, végül kereskedelmi vezérigazgató-helyettes; Bukarest Interchinvokno Nemzetközi Gazdálkodó Egyesülés, magyar szakértő; bukaresti és hágai nagykövetség, kereskedelmi tanácsos; Nehem Kft., ügyvezető igazgató; Medimpex Kereskedelmi Rt., elnök-vezérigazgató, piachálózati igazgató, külkereskedelmi igazgató; Egis Gyógyszergyár, befektetési-portfólió-igazgató; Medimpex Kereskedelmi Zrt., vezérigazgató

Könyvei

Rendszerek és a rendszer(telen)váltás (Kornétás Kiadó, 2004)
Nemzetáruló politika 2002–2010 (Kairosz Kiadó, 2010)
Keresztyényüldözés a 21. század elején (Kairosz Kiadó, 2015; második, bővített kiadás 2016)
Európa értékrendi válsága, úton a vég felé (Püski Kiadó, 2017)
Európa felszámolásának fő tényezői (Püski Kiadó, 2020)

Nem a félelem lelkét adta nekünk Isten

Próhle Gergelyvel, a Magyarországi Evangélikus Egyház felügyelőjével beszélgettünk

Felügyelő úr, keresztyén volt-e valaha Európa? Mit köszönhet és mit nem köszönhet Európa a keresztyénységnek?

Ha Európára, a kontinensre gondolunk, akkor az addig és annyira volt és lesz keresztyén, amíg és amennyire az itt élők keresztyének, és Jézus Krisztust tekintik Megváltójuknak. Ha az európai intézményrendszerre, magára az Európai Közösségre, manapság az Európai Unióra gondolunk, akkor nagyon hasznos, ha újra és újra felidézzük az alapító atyák emlékét. Az idén hetvenéves Schuman-terv, ami a mai EU elődjének, az Európai Szén- és Acélközösségnek az alapításához vezetett, a II. világháború borzalmai után nagyon is tudatosan a katolikus univerzalizmus jegyében, de a nemzeti érdekeket is figyelembe véve született meg. Az alapítást rögzítő Római szerződés aláírásának helyszíne a capitoliumi dombon is ezt fejezi ki. Az uniós szervezetek működésének szelleme manapság már sajnos erősen nélkülöz mindenféle keresztyén befolyást, ugyanakkor szimbolikus gesztus volt 2007-ben az uniót polgárközelebbé tenni igyekvő *Lisszaboni szerződés* aláírásakor, hogy a ceremóniára a Szent Jeromos-kolostorban került sor. Jeromos volt az, aki a Vulgatát, a Szentírás latin nyelvű változatát elkészítette, vagyis nagyobb hozzáférést biztosított a Könyvek könyvéhez.

A 2015-ben felerősödött migráció sok vitát, feszültséget okozott és okoz. Először sokan érkeztek háborús övezetektől, de ma már szinte az egész világból jönnek fiatal, élet-erős, nagyjából muszlim férfiak.

Beszélhetünk Európá iszlamizációjáról?

Mindenképp beszélünk kell a muzulmán jelenlét bevándorlás miatti erősödéséről, és meg is kell tenni azokat a lépéseket, amelyek ezt a folyamatot mérséklék, kordában tartják, mi több, megállítják. Ugyanakkor nem szabad elkövetnünk azt a hibát, hogy az európai keresztyén közösség gyengülését kizárólag a bevándorlás erősödésével magyarázzuk. A politikai keresztyénség képviselői nagyon helyesen állnak ki az üldözött keresztyének védelméért világszerte, ugyanakkor nekünk, egy hagyományos keresztyén közösség tagjainak nagyon oda kell figyelnünk arra, hogy milyen állapotban van a saját hitünk, közösségünk, s különösen a saját gyerekeink, unokáink hite, egyházi életének perspektívája. A 2015-ös menekültválságot követően gyakran mondtam német barátainak, hogy – bár a háború, az éhínség elől menekülők valóban segítségre szorulnak – a misszói parancs nem az, hogy fogadjatok be minden migránst, hanem hogy tegyetek tanítvánnyá minden népet. Fontosnak tartom tehát, hogy az öreg kontinens keresztyén közössége továbbra is és egyre inkább alkalmas legyen a „parancs” végrehajtására.

Templomokat zárnak be, robbantanak fel vagy adnak el. Több esetben a muszlim közösségek vásárolják meg az épületeket. Folyamatosan épülnek mecsetek. Mit gondol erről a jelenségről?

A templomok eladása, étteremmé, szállodává vagy akár mecsetté alakítása, sőt felrobbantása mind-mind a keresztyén közösség elgyengülésének tünetei. Nálunk mindez nem jellemző, de ettől még aligha lehetünk nyugodtak, hiszen nálunk meg egyre néptelenebbek a templomok – tisztelet a ritka kivételeknek. Ezért is döntő fontosságú, hogy megerősítsük a hitünket, közösségeinket, és adott esetben példaként tekintsük más, dinamikusabb, öntudatosabb vallási csoportok viselkedésére. Tehát nem szörnyülködni kell, hanem cselekedni! Kézen fogni a gyerekeket, unokákat, derűs, lélekkel teli közösségeket létrehozni, a gyülekezetekben utánamenni a valaha megkeresztelt gyerekeknek, a családokat emlékeztetni a konfirmáció fontosságára, ezt követően pedig olyan gyülekezeti életet csinálni, amiben kicsik, nagyok jól érzik magukat. Mindebben nélkülözhetetlen a Szentlélek munkája, de legalább ennyi szeretet, szorgalom és szervezőmunka is szükséges.

A pápa és például evangélikus egyházak is bátorítják a migrációt. Német gyülekezetek adakoznak mentőhajók vásárlásához, ugyanakkor kevésbé adnak hírt a bevándorlók által okozott bűncselekményekről, nők megerőszakolásáról, antiszemita megnyilvánulásokról, terrorcselekményekről, arról, hogy a bevándorlók többségét nem lehet integrálni. A 2015-ös válság előtt Merkel kancellár is így nyilatkozott. Azóta, mint tudjuk, megváltozott a véleménye.

Így igaz, a német migrációs politika is sokat változott, és már az egyházak sem bátorítják a migrációt, csupán az emberi életek védelmének fontosságára hívják fel a figyelmet, ami biblikus alapon állva aligha cáfolható megközelítés. A különböző civilizációk együttélése nem könnyű, és ehhez gyakran még bevándorlók sem kellenek – idézzük csak fel néhány magyarországi település helyzetét. Németországban úgy alakult ki a nagy létszámú muzulmán közösség, hogy a nagy gazdasági fellendülés idején, ötven-hatvan évvel ezelőtt bizony munkaerőre volt szükség. De ahogy a kiváló svájci író, *Max Frisch* mondta: „Munkaerőt hívtunk, de emberek jöttek.” Más vallású, más civilizációs háttérrel rendelkező emberek, akik a nyugati társadalmakban a pizkos munkát is hajlandóak voltak elvégezni. De Nagy-Britanniában és Franciaországban a koloniális múlt miatt a nemzeti közösség részei voltak és ma is azok az egykori gyarmatokról származó polgárok. Nem véletlen, hogy napjaink bevándorlói elsősorban azokba az országokba igyekeznek, ahol már léteznek közösségeik. A digitális világban pedig könnyen értesülnek arról, hogy ott jobb élni, mint a harmadik világban. Európa erejének visszaszerzéséhez persze a demográfiai fordulatnak is be kell következnie, vagyis a gyermekvállalás erősödése kulcskérdés. Reméljük, hogy a magyar kormányzati erőfeszítések ez ügyben is sikeresek lesznek.

Felügyelő úr, miben látja az európai egyházak és köztük a hazai evangélikusság feladatát, jövőjét?

„...nem a félelem lelkét adta nekünk Isten, hanem az erő, a szeretet és a józanság lelkét” – hangzik a páli ige (2Tim 1,7). Kell-e ennél pontosabb iránymutatás? A szeretet által megjelenő erő kell, hogy jellemezze a közösségeinket, a józanságra pedig nagyon nagy szükségünk van ahhoz, hogy a lehetőségeinket, körülményeinket pontosan érthessük. Illúzió azt gondolni, hogy

NÉVJEGY

Pröhle Gergely bölcsező, diplomata, a Magyarországi Evangélikus Egyház országos felügyelője. A Friedrich Naumann Alapítvány vezetője (1993–1998), kulturális államtitkár (1998–2000), Magyarország nagykövete Németországban (2000–2002), Svájcban (2003–2005), külügyi helyettes államtitkár (2010–2016), a Petöfi Irodalmi Múzeum főigazgatója (2016–2018), jelenleg a Habsburg Ottó Alapítvány igazgatója, az Európai Unió intézményeiben tevékenykedő diplomaták képzésének vezetője a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen.

a 21. századi Európa civilizációs szempontból olyan lesz, mint ahogy azt eddig ismertük. Gyerekeinket fel kell készíteni erre, nyelvtudással, ismerettel, alkalmazkodóképességük fejlesztésével. Ugyanakkor szükség van a keresztyén identitásuk, kulturális kötelekeik megerősítésére is – ehhez pedig cselekedni kell! Végtelenül rövidlátó dolognak tartom akár a bevándorlás erősödése nyomán a félelem erősítését, a veszharangok kongatását anélkül, hogy konkrétan elmondanánk: mit kell helyi szinten tenni ahhoz, hogy hagyományos európai identitásunk asszimilációs erőt tudjon kifejteni, vagyis azonosulásra készítse, kényszerítse még azokat is, akik esetleg távolról érkeznek. Csak ismételni tudom: meg kell erősíteni evangélikus gyülekezeti közösségeinket, intézményeinket – sok-sok munkával, Isten segítségével.

SZEVERÉNYI JÁNOS

Tegyetek tanítvánnnyá minden népet!

Hamisságok, titkok és remények

„Egyszerre csak nagy vihar támadt a tavon, úgyhogy a hullámok elborították a bárkát. Ő azonban aludt. Oda mentek hozzá, fölkeltek és kérték: »Uram, ments meg minket, elveszünk!«” (Mt 8,24–25)* Az „emberiség bárkája” mostanra iszonyatosan nagy viharba keveredett a hamiskodások óceánjában. Nincs más út, véget kell vetni ezeknek, lényegileg kell megtérnünk és utána együtt kérnünk: „Uram, ments meg minket, elveszünk!”

Ne hamiskodjunk tehát tovább, hiszen nem mi, hanem Jézus Krisztus kapott minden hatalmat égen és földön. Végső búcsúzásakor tizenegy közvetlen tanítványának – az apostoloknak – ezt a tényt így adta tudtukra: „Én kaptam minden hatalmat égen és földön. Menjetek tehát, tegyétek tanítványommá mind a népeket!” (Mt 28,18) Tehát a parancs, amely az apostoloknak és nekünk is szól, nem más, mint elmondani mindenkinek pontosan azt, amit ő mondott. Most, a harmadik évezred kezdetén ezért legelőször is hangosan kell

kiáltanunk: **Krisztus kapott minden hatalmat itt, a földön is!** Ezért legyen már végre vége a hamis meggazdagsodásoknak, a hatalmas földterületek magántulajdonba vételének itt, Magyarországon, de mindenütt a világon is! A föld, minden talpalatnyi föld kizárólagos tulajdonosa a Teremtő, a Szentháromság egy Isten. Ez az első, legdöntőbb igazság. Mi, emberek csak bérlők lehetünk. Csak a Tulajdonos „előírása”, parancsai szerint művelhetjük a földet. Minden más hamiskodás. Minden kétséget kizáróan a föld zabolátlan kizsákmányolása volt és ma is ez a legártalmasabb hamiskodás, a legártalmasabb életellenes tett. Az életmentést, a gyógyítást tehát sürgősen a föld védelmével kell kezdeni.

A második, hogy legyen már végre vége az önmagunkról, a személy voltunkról folytatott hamiskodásnak. Krisztus tanítványai, Krisztusban, a Szentháromság egy Istenben élők, az örök élet, az örök boldogság várományosai csak akkor lehetünk, ha tudjuk és meg-

éljük az igazságot, a ránk, emberi személyekre vonatkozó igazságot, a személy voltunk lényegét. Az „emberi faj”, a *Homo sapiens* név, fogalom hamisság. Benne az emberiség életében talán a legártóbb hazugság van. Az élőlények mind, kivétel nélkül egyediek, de kötelezően közösségi, faji létkeretben léteznek. Nagyszerű felismerés ez, amelyet közös egyetértésben a svéd *Carl von Linné*nek (1707–1776) tulajdonítunk. Sajnos azonban a tévedést, a hamisságot, az emberi személyek fajba sorolásának elindítását, a *Homo sapiens* név, fogalom kitalálását is kénytelenek vagyunk öhozához rendelni. Dokumentumok bizonyítják ugyanis, hogy ő alkotta, ő használta ezt az elnevezést először. Örök igazság, hogy minden élőlénynek, még a bőrünk alatt létező százezermilliárd élő sejtnek is kötelező érvényű közösségi létkerete van. Nekünk, emberi személyeknek azonban ilyen létkeretünk nincs. Mi nemcsak egyediek, hanem egyedüliek is vagyunk. Minden élőlény törvényfüggő, ezért tökéletes. Mi, emberi személyek nem; mi szabadok vagyunk, nekünk

* A bibliai idézeteket a Szent István Társulat bibliafordítása szerint közöljük.

nincs automatikus érvényű törvényfűgősé-
günk. **Istenné nem válhatunk, hi-
szen meghalunk, így mi nem mások:
istenfüggő élő létezők vagyunk.** Ezt
a tényt mindenki tapasztalja, tehát
akarja, nem akarja, kénytelen elfogadni.
Csak mi vagyunk képesek az élővilág-
ból a saját elhatározásunk, döntésünk
alapján életet kioltani. Ez a képessé-
günk nem téveszthető össze azzal,
hogy az élőlények jelentős hányada
más élőlényekkel táplálkozik.

Az, hogy mi – az élővilágból kizárólag
csak mi – képesek vagyunk ölni, pusztí-
tani, a meg nem született magzatainkat
legyilkolni, fajok ezreit kiirtani, erdősé-
geket a talajjal együtt örökre eltüntetni,
mindent beszennyezni, személy vol-
tunk lényegéből, a titokzatosan kapott
személyes szabadságunkból fakad.
A pusztításáradat, amelyet ma min-
denki lát, megtapasztal, nyilvánvalóvá
teszi a ránk, emberi személyekre vonat-
kozó legdöntőbb igazságot, a lényegi
eltérésünket minden más élőlénytől.
Lássa be végre mindenki, hogy a hamis
evolúciós fajelmélet pont ezt, a ránk
vonatkozó igazságot tagadja nagy
alattomosággal.

Azáltal, hogy a ránk,
emberi személyekre
vonatkozó ártó ha-
misság – hogy mi,
emberek az állatok-
kal azonos módon

fajba sorolhatók, velük lényegileg azo-
nosak vagyunk, csupán a fejlődés
különböző fokára jutottunk – tudomá-
nyosan igazolt igazság gyanánt került
be a felnövekvő fiatalok tananyagába,
katasztrófális zavarodottság keletkezett
mindenütt a Földön. Az igazságnak ha-
zudott evolúciós fajelmélet mindkét
„eredménye” tragikus. Az is, ha önma-
gunkat súllyesztjük le az állatok szint-
jére, de az is, ha az állatokat a saját
gyermekünkkel tévesztjük össze, ha a
gyermekünk szintjére, a saját magunk
szintjére emeljük.

A számunkra legdöntőbb igazság az,
hogy a személyi voltunk lényegileg
titok: a „fogantatásunk pillanata” (az
édesanyánk és az édesapánk ivarsejtjei
egymásba olvadásának pillanata, ha ez
valójában nem is egy pillanat), a szemé-
lyes életünk kezdete valóban titok. Szá-
munkra soha meg nem ismerhető
módon ekkor a Teremtőtől, a Szenthá-
romság egy Istenétől személyes szabad-
ságot kapunk/kaptunk még az élővilág
legfőbb törvénye, az élet folytonossá-
gát 3,5-4 milliárd év óta biztosító tör-
vény alól is. Ezért mindig tartasuk
emlékezetünkben: mi, az élővilágból

csak mi ölni, életet kioltani tudunk!
A szabadság mellé még személyes lel-
ket és benne „elrejtve” a legnagyobb
személyes „kincset”, a tehetséget kapja
mindenki. Ez így együtt a személyi vol-
tunk lényege, amit mindenkinek tudni,
megélni kell. Ha ez nem következik be,
elveszünk. És ami a legtragikusabb,
hogy a saját közreműködésünkkel ve-
szünk el.

A harmadik hamisság – amit szintén
mélyen meg kell vizsgálnunk, hogy az
ártó hatásának végre véget vessünk –
szintén a nagy ártással, az evolúciós faj-
elmélettel, az állatvilág és a személyi
voltunk közti lényegi különbség elha-
zudásával van kapcsolatban. Itt is azt
kell ismételnünk: tovább hamiskodni
nem lehet, mert nemcsak mi, magya-
rok, hanem az egész emberiség elvesz.
Az emberiség elnevezésére a *Homo
sapiens* név helyett feltétlenül más
kell kitalálni. Most az „emberi élő-
lényvonulat” nevet javasoljuk. Ma
már cáfolhatatlan bizonyossággal tud-
juk (a mitokondriális DNS és az Y-kro-
moszóma DNS bizonyos szakaszán
a pontmutációk előfordulásának

genetikai analizisé-
ből), hogy az emberi
testhez külön titok
tartozik. Az „emberi
élőlényvonulat”
ugyanis titokzatosan,
számunkra soha meg

nem ismerhető módon egyszer létre-
jött egyetlen nővel és egyetlen férfival,
vagyis egy „hirtelen” létrejött egyetlen
emberpárral vette a kezdetét Afrikában
úgy százötvenezer évvel ezelőtt. A leg-
magasabb szintű tudományos folyóira-
tokban (pl. *Nature, Science*) megjelent
közlemények sokasága ismételten
megerősítette/megerősíti ezt az igaz-
ságot. Ugyanakkor a médiában és a fia-
talok tananyagában ez a feltárt,
megismert igazság nincs benne. Így
nem csoda, hogy **ez a számunkra oly
döntő, feltárt, megismert igazság
még nem itatta át kellően az egyes
közösségek, népek létudatát.** Ezen
túl teljesen bizonyos, hogy mindenkinek
külön-külön tudni, megélni kell
a titokzatosan kapott szabadságát, amely
nem akkora, hogy általa téren és időn
kívüliek, valamiféle istenek lennének/le-
hetnének. Az „emberi élőlényvonulat”
tagjai, az egyes emberek hiába próbál-
ják elhessegetni a halált. A halál ugyanis
a kezdetektől – ma is – mindenkit „ki-
józánit” az „önistenítésből”, a saját bál-
ványisten „gyártásából”.

Nincs kibúvó, a legigazabb, a legtu-
dományosabb meghatározás ránk, em-

beri személyekre ez: a testünk, a tes-
tünket felépítő százezermilliárd élő sejt
törvényfüggő élő létező. Azonban az
„egész együtt” nem! A személyi voltunk
igazsága, hogy titokzatosan szabadsá-
got kaptunk, amely miatt nekünk dön-
tenünk kell, mindig kell, és mindig
döntünk is. A mi pusztá létünk döntés.
Döntés, mert mi, emberi személyek is-
tenfüggő élőlények vagyunk. Ebben
a tekintetben meghatározó az idő.
Az, hogy mikor él valaki. A Megváltó,
Jézus Krisztus földre jött előtt csak
a bálványistenek örületes kavalkádja
közül választhattak az őseink. Elké-
pesztő, hogy a kezdetől eltelt százöt-
venezer év alatt több mint hatezer
nyelv, nép jött létre, és ezek mindegyi-
kének külön bálványistene/bálványiste-
nei voltak. Ahhoz, hogy a Fiú, a második
isteni személy valóságos Isten és va-
lóságos ember legyen, vagyis úgy,
ahogy mi, valóságos emberként jő-
jön a Földre, az Atyának a több mint
hatezer népből egyet ki kellett választania.
A zsidó népet választotta. Hogy
miért éppen őket, nem tudhatjuk. Örökre
az Atya titka. Azt viszont pontosan tud-
juk, hogy a prófétákon keresztül el-
kezdte „leszoktatni” a zsidó népet
a bálványimádásról. Párhuzamosan tu-
datta velük, hogy egyetlen igaz teremtő
Isten van, aki Megváltót, Messiást fog
küldeni. Krisztus tehát, amikor a földre
jött, nemcsak a személyi voltunk lénye-
gét, az egyedüliségünket erősítette
meg, hanem a közösséget, a népet is,
amelybe minden újszülött minden-
kor beleszületik, beágyazódik. Minden

gyermeknek **egy népbe, az anyanyelvét beszélő saját népébe kell beágyazódnia**. Ez a beágyazódás meghatározó jelentőségű, hogy a személyesen, titokzatosan kapott „kincsét”, a tehetségét a lehető legnagyobb teljességgel ki művelje.

Tehát az „éltető nemzettudat” a tehetség kiművelésének legmeghatározóbb feltétele. Ezért Krisztusnak a népek sokaságát örök időkre fennmaradásra ítéző intelme rendkívül fontos. Különösen is az ma, amikor a globalizálás jelszava alatt megtévesztően az egyes népeket, nemzeteket akarják egyikbe kényszeríteni úgy, hogy közben valamennyit eltüntetnék, egységes masszává, a pénz bálványisten rabszolgahadává gyúrnák egybe. Amikor Krisztus azt mondta a tanítványainak: „Hallgatni fognak szavamra, s egy nyáj lesz és egy pásztor” (Jn 10,16), nem valamiféle homogenizálást, valamiféle uniót, a népek sokaságának eltüntetését vetítette előre. Ellenkezőleg, a különálló népek egymás mellett élését szentesítette. Ahogy ennek az írásnak a kezdetén idéztünk: a „tegyétek tanítványommá mind a népeket” parancsával lényegében örök időkre fennmaradásra ítélt minden népet.

Visszatérve a ránk, emberi személyekre vonatkozó lényeghez, a Krisztus megváltói tette óta eltelt kétezer évben már nem elkerülhetetlen a bálványistenektől való függőség. Krisztus által, Krisztusban már a saját Teremtőnkől, a Szentháromság egy Istentől függők, őbenne élők lehetünk. Így teljességgel bizonyos, hogy Krisztus nem vallásalapító. **Az ő követése, az ő parancsainak maradéktalan teljesítése, az őbenne élés nem valamiféle vallási cselekedet, hanem az Élet!** Egyedül csak ez, az őbenne élés az Élet, az örök élet, az örök boldogság az emberi személyek számára és az élet virulása itt, a Földön minden élőlény számára. Így a Krisztus által alapított intézmény, az Egyház nem egy vallási intézmény, nem egy a vallási intézmények sokasága közül, hanem az egyedüli gyógyító intézmény. Az egyedüli, ahol a „góckutatás”, a „góceltávolítás” (lásd szentgyónás) után az egyetlen igaz orvossághoz, *Antiochiai Szent Ignác* (30–107) meghatározása szerint a „halhatatlanság orvosságához”, a „halál elleni gyógyszerhez” lehet hozzájutni. Tovább már ne hamiskodjon itt senki, mert valóban az emberiség legnagyobb, „Életet adó” kincse; az „Átváltoztatott Kenyérben”, az Eucharishtiában, az Oltá-

riszentségben a Szentlélek, az Igazság Lelke közreműködésével táplálékul titokzatosan velünk marad Krisztus. Erre az igazságra Krisztus külön így figyelmeztetett: „Bizony, bizony mondom nektek: Ha nem eszitek az emberfia testét és nem isszátok a véré, nem lesz élet bennetek. De aki eszi az én testemet, és issza az én vére, annak örök élete van, s feltámasztom az utolsó napon.” (Jn 6,53–54)

Minden kétséget kizárva az apostolok és a közvetlen tanítványaik teljességgel ennek az igazságnak biztos tudatában éltek. Hogy a törés mikor következett be, vitatható, de az, hogy bekövetkezett, sajnos biztos. Bizonyos, hogy a Megváltót, Jézus Krisztust „vallásketrecbe” zárta az emberiség. Nem kétséges, hogy a dokumentált kezdet 313. Ez a dátum a mediolanumi (ma milánói) ediktum kibocsátásának időpontja. *I. (Nagy) Konstantin* és *Licinius* társcsászárok megegyeztek abban, hogy tovább nem üldözik a „krisztusiakat”, Krisztus tanítványait; helyette a szabadon választható vallások gyakorlói közé sorolták be őket. Így Krisztusnak, akiben a „tudomány élve született” (*Jáki Szaniszló* meghatározása), tovább nem lett köze sem a személyes tudáshoz, sem a közösségi tudáshoz, a tudományhoz. Az ész, az értelem, a tudás és a vallás, a hit teljességgel szét lett szakítva. Ismételjük, újra ismételjük – nem lehet elégszer – az emberiség számára leglényegesebb igazságot: Jézus Krisztus, a Megváltó nem vallásalapító. Ha belegondolunk a Szent Pál által tanított igazságba: „Benne [Krisztusban] rejlik a tudomány és a bölcsesség minden kincse. Ezt azért mondom, hogy senki tetszetős szavakkal meg ne tévesszen benneteket” (Kol 2,3–4), nem csodálkozhatunk az „eredményen”, amelybe belesodrótunk, amit *Szent II. János Pál* pápa oly kifejezően a „halál kultúrájának” nevezett el. Mindazonáltal ma ránk köszöntött a fordulat lehetősége, reménye. **A lényegi megterésünk, a pusztulásba rohanásunk feltartóztatásának, a gyógyulásunknak az ideje jött el.**

Két oka van ennek a reménynek: 1. A baj maga: annak természete és súlyossága, valamint 2. a saját személy voltunk igazságának biztos tudása. Ez a kettő azt hozta el, hogy az emberiség viszonyulása a Krisztus által alapított intézményhez, az Egyházhoz gyökeresen megváltozhat. Mindenkinél meg kell látni, hogy a Krisztus által alapított egyedüli intézmény, az Egyház nem

egy vallási intézmény, hanem az egyetlen igaz, gyógyító intézmény. Megalapozott a remény, hogy az egész emberiség belátja ezt az igazságot. Az értelme parancsolja! Az értelme, amely előtt mindenki számára bizonyossá lett a saját lényege, a négyfokozatú titok volta. A panteizmust fenntartó „az anyag örök” dogmának és mellette a hamis evolúciós fajelméletbe rejtett alattomos bálványimádásnak teljes bizonyossággal vége van.

Mindenki tudja, hogy minden, ami van, az lett. Így mindenki megérti és megéli, hogy önmagában hordja először is az élettelen anyagi világmindenség és az ezt „működtető” tökéletes, észszerű és célszerű törvényi rend 13,7–13,8 milliárd évvel ezelőtti, egyszeri – számunkra soha meg nem ismerhető – létrejöttének titkát. Másodikként a minden élő közös ősenek, *Darwin* elnevezésében a „progenitornak” és belőle a kibontakozást, az élővilág megvalósulását vezérlő törvény 3,5–4 milliárd évvel ezelőtti egyszeri létrejöttének titkát. Harmadikként az első emberpár százötvenezer évvel ezelőtti létrejöttének titkát. Negyedikként a legdöntőbbet, a saját teremtett személy voltunk bizonyosságát, a lényegi eltérésünk valóságát minden más élőlénytől. Ekkor végre megérti mindenki, hogy az emberi személyeknek, minden egyes embernek az élővilág létsíkján felül külön létsíkja van! Az ehhez a létsíkhöz szükséges éltető erő, energia nincs benne a földi táplálékban, viszont benne van az Eucharishtiában, a Szeretet Szentségében. Így teljesen bizonyos lesz mindenki számára, hogy Krisztus tette az utolsó vacsorán, a testének visszaváltása Igévé, hogy majd a Szentlélek, az igazság Lelke közreműködésével hívei a világ végezetéig az Igét a kenyérben és a borban Krisztus testeként és véreként, életet adó táplálékként vehessék, nem más, mint az Atya, a Szentháromság egy Isten minket, emberi személyeket végtelenül szerető „zenialitása”.

Megalapozott a remény tehát, hogy ezt az egyedül életet adó igazságot egyre több ember és végül mindenki a személyes tudása és a közösségi tudása, vagyis a tudomány csúcsaként ismeri fel és fogadja el.

PROF. DR. KELLERMAYER MIKLÓS

Szent-Györgyi Albert-, Kiváló Orvos és Akadémiai díjas sejtkutató, a Pécsi Tudományegyetem emeritus professzora

Luther és Európa, avagy az ördög a részletekben rejlik

Nincs egységes Európa, ahogyan egységes Amerikai Egyesült Államok sincs, sőt még a Szovjetunió sem volt soha teljesen homogén. Európában minden és mindenki – különböző! Különbözőek az itt élő népek, nyelvek és kultúrák, és Krisztus követői is, sajnos, ezer darabra törtek. Európán mindenki mást ért, ezért Európa mint Európa megragadhatatlan, és ilyen formában Luthernek soha semmi dolga nem is volt vele. Még levelet sem írt neki! Mihez kezdünk akkor?

Egyet tehetünk: kicsit hátrébb lépve, a feladott leckét részekre bontjuk. Egészen másként hangzik, ha például azt mondjuk: Luther és Németország. A reformátor a keresztyén ember magatartását két pontban így foglalta össze: „Feldühödni a világ ellen, és hinni a Krisztusban.” Pál apostol jó tanítványaként maga is vallotta: „Ne igazodjatok e világhoz, hanem változzatok meg értelmetek megújulásával...” (Róm 12,2) Bizonytalán nem tévedünk, ha azt mondjuk róla, hogy ő volt Európa egyik legnagyobb kritikusa. Haragjának élet nem tompítja, hogy leginkább saját népe ellen emelte fel hangját, akik hamar szembefordultak az evangéliummal... Sokat beszélt emellett a német nemesség felelősségéről az ifjúság nevelésében. Szerinte olyan polgárookra volna szükség, akik istenfellelemmel és hittel munkálkodnak a rájuk bízottakért. Akik a saját akaratukat alávetik a mindenható és irgalmas Úr akaratának. Ahol az ilyen „bölcst” és „művelt” emberek hiányoznak, ott a gazdagság és a pénz semmit nem segít. Nem rejtette véka alá a parasztokat elnyomó és kiszákmányoló főurakról való lesújtó véleményét sem, ahogyan a keresz-

tyén szabadságot teljesen félreértelmező gyilkos és rabló hordákat is intette. **Soha nem stratégiai, (egyház)politikai érdek vezérelte, hanem egyedül Isten igéje.** Számára az első kérdés nem az volt, hogy mi éri meg, hanem az, hogy mi Isten akarata.

Meghatározó volt első itáliai útja. Sokat várt Rómától, majd „mint egy darab kő, rázuhant a valóság”. Azt kellett látnia, hogy már egyháza sem az igazság birodalma: visszaélések, tévhitások jellemzik, mivel e világi kincsekre cserélte a Krisztus kegyelmének evangéliumát. Olaszországból mehetünk Anglia felé, hiszen Luther VIII. Henrik ellentmondásos ténykedését is aggodalommal figyelte. És nem kellene a cseh testvérekről sem megfeledkezni, akiket rajongásukért szintén több ízben figyelmeztetnie kellett, nehogy emiatt szakadjanak el Krisztus evangéliumától. A svájci reformáció teológiai kihívásaival szemben sem hátrált meg, a Zwinglivel folytatott úrvacsorai vitában is az evangélium igazságát védte. A magyarországi események sem kerültkék el figyelmét, gyönyörű énekünk épp Budavár eleste kapcsán keletkezett: „Tarts meg, Urunk, szent igédben...” (Evangélikus énekeskönyv, 255. ének)

Európai utazásunk során Rotterdambot, Párizst és Bázelt is érintünk kell: Erasmust és a terjedő humanizmust, amely a középkorban sokszor és sokféleképpen elnyomott embert akarta felemelni. **Luther azonban a korszellemmel sem bánt soha kesztyűs kézzel.** Teológiája nem csupán a világi és egyházi hatalmasságok túlkapásaira, hanem az egyre jobban virágzó humanizmusra is választott. Az ember felemelésének eszméje kétségkívül népszerű volt, de szá-

mára nem elégséges. Luther Isten elé állította az embert, hisz vallotta, hogy csak Isten előtt állva láthatjuk meg a valóságot elvesztett voltunkról és az egyedüli megoldásról. Luther gondolkodásának nem az ember, hanem a megfeszített Krisztus állt a középpontjában, aki szeretett minket, és életét adta értünk. A Szentírás homályosságáról beszélő humanista ellenfelének szemére is vetette, hogy miért ilyen meggondolatlan, amikor a lényeg már napvilágra került, miszerint Jézus a Krisztus.

Luther az evangéliumot nem vitatta el senkitől, még a legnagyobb ellenfeleitől sem, hiszen pontosan tudta, hogy életet megújító ereje nincs semmi másnak. Keresztyénként azt a lelkiületet tartotta fontosnak, amelyet a Krisztustól tanult (vö. Fil 2,5). Ő Krisztus ügyének akarta megnyerni a legkülönbözőbb európai embereket és népeket. II. János Pál pápa az evangélium tanítójának nevezte. Az evangélium lényege pedig a vigasztalás. A *Bölcs Frigyesnek* írt tizennégy vigasztaló képe ma is aktuális, hiszen a vigasztalásra szoruló embernek szól. Nekünk, megfáradtaknak és megterhelteknek, akiknek oly nagy szükségünk van az egyedüli biztosra e folyton-folyvást változó, bizonytalan világban.

Luther jól látta az akkori Európa minden tévelygését, aminek hangot is adott. Európa viszont, ami – akárcsak Luther korában – ma is kevésbé tűri el a kritikát, érthető módon nem tudott és nem tud mit kezdeni vele. Pedig Luther ma sem akarna mást, mint hogy komolyan vegyük Isten istenségét és a krisztusi megváltás erejét.

WELTLER GÁBOR

A szerző evangélikus lelkész.

Jöjj Európába! Segíts!

Lényegre törően írja le Lukács evangélista azt, hogy hogyan érkezett meg az evangélium Európába. Napjainkban egyre többet hallunk és beszélünk Európáról. Európa-ház, európai gazdaság, európai védelmi rendszer, európai kultúra. Sokan várják a nagy kérdések megoldódását Európától. Európa, jöjj, segíts! Lukács evangélista azonban úgy mutatja be Európát, mint segítségre szoruló földrészt. Pál apostolnak éjszakai látomásban megjelent egy európai férfiú, és azt mondta: „Jer által Macedóniába, és légy segítségül nekünk!” (ApCsel 16,9; Károli-ford.)

Közel húsz évvel ezelőtt hunyt el *Siklós József* lelképásztor testvérünk. Megaláztatásokkal, küzdelmekkel, gyásszal teli életén átragyogott az evangélium. Bibliai ihletésű verseket is írt, ezek egyikeből idézek:

„Pál!
Jöjj Macedóniába,
Jöjj Európába, segíts!
Mert bajok vannak Európában.
Szárnyaló filozófiánk van,
de utcáinkon koldusok.

Gitár zeng márványpalotákban,
rabszolgák hátán szíj suhog.
Bálványokkal tele a város,
a lelkekben űr, riadt magány.
Mi újság? – kérdik, s bomba robban
Athén vagy Belfast piacán...”
(*Macedón férfi*)

Ez a vers az Apostolok cselekedeteiről írott könyv nyomán úgy mutatja be Európát, mint segítségre szoruló. Ma is szüksége van Európának az evangéliumra, akárcsak kétezer esztendővel ezelőtt. „Isten oda hívott minket, hogy hirdessük nekik az evangéliumot” (ApCsel 16,10), Jézust, a Szabadítót. Ő tud segíteni, senki más. Se eszmék, se fegyverek, se gazdasági csoda, se politikai manőver – csak Jézus. Az az indulat, amely Jézusban volt, aki „nem tekintette zsákmánynak, hogy egyenlő Istennel, hanem megüresítette önmagát, szolgáló formát vett fel...” (Fil 2,5)

Hogyan hatott az evangélium Pál apostol korában, és hogyan hat ma? Csendben. Szinte észrevétlenül. Ugyan ki figyelt fel arra Filippiben, ebben a gyarmatvárosban, amikor néhány férfi érkezett, és szombatnapokon a folyó partján egy pár asszonnal beszélgetett

Jézusról? Az evangélium természete ilyen: „Nem kiált, nem lármáz, és nem hallatja szavát az utcán.” (Ézs 42,2) Olyan, mint a mustármag: „...ugyan kisebb minden magnál, de amikor felnő, nagyobb minden veteménynél, és fáva lesz...” (Mt 13,32) A szív mélyén.

A beszélgetők között volt egy Lidia nevű asszony is, aki a kis-ázsiai Thiatira városából származott. Ma azt mondanánk róla, hogy ügyes üzletasszony, egy divatáruház tulajdonosa, jómódú és tehetséges. Azonban mindennél fontosabb az, hogy lelki dolgok iránt érdeklődő volt. Elsőnek az ő szívet nyitotta meg Isten az evangélium befogadására. Nem tartozott a választott néphez, de kereste az élő Istent. Érdeklődve hallgatta a Jézusról szóló örömhírt. Átéltte azt, hogy „a hit tehát hallásból van, a hallás pedig Krisztus beszéde által” (Róm 10,17). „Megkeresztelkedett”, azaz elfogadta Isten szeretetét, és ez egész gondolkodásmódján megváltozott. Mert a keresztség azt jelenti, hogy „eltemettünk vele a halálba, hogy amiképpen Krisztus feltámadt a halálból az Atya dicsősége által, úgy mi is új életben járjunk” (Róm 6,4).

Gyökeresen az segítene Európán, ha minél több ilyen Istenre figyelő, bűnbánatban és engedelmisségben megnyíló szívet át Jézus Krisztus lépne be Európába. Teljes életünket átformálva. Ahogy a történetben nem csak maga Lidia változott meg; hite hatással volt egész háznépére is. **Az evangélium belülről kifelé hat, és úgy járja át az egész életünket.** Lidia nemcsak a szívébe, hanem a házába is befogadta Jézust. Ebből következett az, hogy a később bajba jutott apostolok mellé állt, őket védelmébe vette, sebeiket gyógyította. Diakóniai szolgálatot is végzett. Lidia által messzire és nagy hatással terjedt az evangélium. A Jelenések könyvéből tudjuk, hogy később Thiatirában is alakult keresztyén gyülekezet, noha ott az apostolok közül senki nem járt. Minden biztonnal Lidia terjesztette el szülővárosában Jézus evangéliumát.

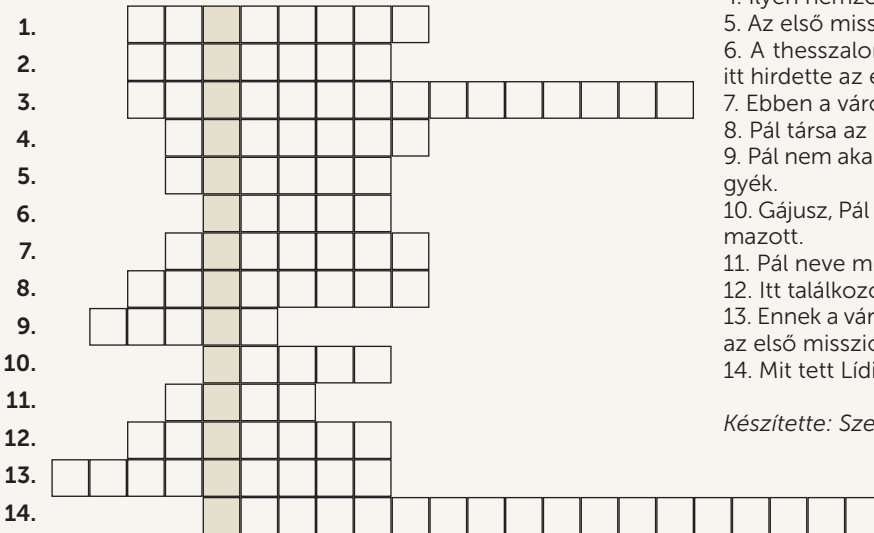
Mit tehetünk mi, „kisemberek”, a nagy gondokkal küzdő földrészünkért? Azt, hogy beengedjük szívünkön át Jézust Európába.

MOLNÁR MIKLÓS

Forrás:
http://szjptk.iif.hu/toronyor/IV_evf_1_2_osszevont/segiits.htm

Rejtvény

A vízszintes sorokban Pál apostol missziói útjaihoz kapcsolódó kérdésekre kell válaszolni. A megfejtés a függőleges, szürkével kiemelt sorban megjelenő földrajzi név, az apostolok tevékenységének a helyszíne.

1. Mágus, ábróféta, akivel az első missziói útja során találkozott Pál apostol.
2. Város, ahol a hallgatóság meghasonlott, egyesek a zsidókkal, mások az apostolokkal tartottak.
3. Róla beszélt Pál Athénban.
4. Ilyen nemzetiségű férfi jelent meg Pálnak álmában.
5. Az első missziói út ide vezetett először.
6. A thesszalonikai zsidók lázadást szítottak, amikor Pál itt hirdette az evangéliumot.
7. Ebben a városban Pál meggyógyított egy sántát.
8. Pál társa az első missziói úton.
9. Pál nem akarta, hogy a második útra őt is magukkal vigyék.
10. Gájusz, Pál későbbi munkatársa ebből a városból származott.
11. Pál neve megtérése előtt.
12. Itt találkozott Pál apostol a Lídia nevű asszonnyal.
13. Ennek a városnak a gyülekezete küldte ki Pált és társait az első missziói útra.
14. Mit tett Lídia, amikor elfogadta az evangéliumot?

Készítette: Szeverényi Jánosné

Számokból bibliavers

A rejtvényábra minden négyzetét beszámoltuk. Ezek a számok egy-egy betűt helyettesítenek. A fekete négyzetek a szavakat választják el egymástól. A meghatározások alatt annyi számot helyeztünk el, ahány betűből a válasz áll. Ha a válaszok betűit leírja az egyes számok fölé, majd ezeket a betűket átmásolja az ábra megfelelő számozású négyzeteibe, ott egy bibliavers fog kialakulni. A meghatározások szavai abcérendben követik egymást.

Készítette: Meleg Dávid

100 73 8 29 54 12 20 92 72 65 117 35 81 49 105 68
Veszprém megyei község a „magyar tenger” partján

50 9 30 101 64 51 96 38 99 66
Ígéretes tehetség veszendőbe menetele

44 4 102 90 83 28 15 67 118 77 60 110 52
Isten egyik jelzője (két szó; vö. 5Móz 4,24)

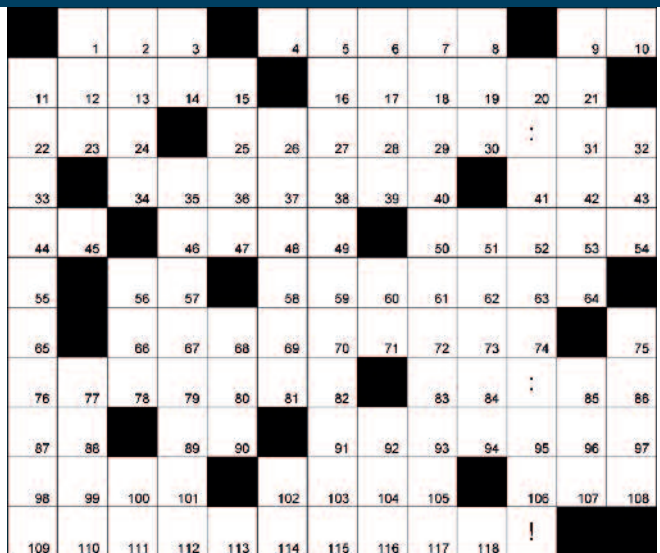
109 40 66 42 32 94 57
Nyomorúságos, viszontagságokkal teli (időszak)

85 26 11 103 61 112 80 34 76 97 33
Szórakoztató kikapcsolódás közben tapasztalható, „szerezhető”

16 55 104 3 36 23 59 31 78 52
Ellenőr a személyszállító eszközön

116 26 43 12 108 89 57
Varjúbeszéd

62 46 77 39 72 101 90 12 115 29
A kormorán másik neve

93 114 27 86 40 69 103 48 7 34 42 40 3
Steven Spielberg 2002-es sci-fije

18 45 100 70 22 10 87 25 14 106 21 56 81 12 22
Kenyerre kenhető, belsősegből készült eledel

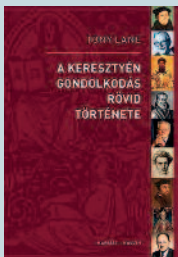
13 79 113 1 115 24 58 95
Beleegyezik valaminek a megtörténtebe

43 19 88 53 5 19 74 107 59 56 111
Kódolás, sifrizás

69 42 2 75 98 41 63 6 47 17 84
Esemény kimenetele

A rejtvények megfejtését a szerkesztőség címére várjuk: 1164 Budapest, Batthyány Ilona u. 38-40.

Könyvajánló

Tony Lane: A keresztyén gondolkodás rövid története
Harmat Kiadó, 2016

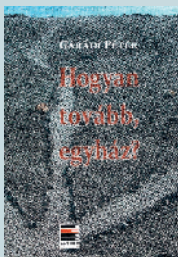
Az ökumenikus szemléletű, több hagyományt is magában foglaló mű végigkalauzol a keresztyén gondolkodás történetén a kezdetektől napjainkig. Bemutatja az európai kultúra arculatát alapvetően meghatározó teológusokat, dokumentumokat és hitvallásokat, majd kitekintést ad a kortárs keresztyén eszmékre és áramlatokra világszerte.

Gaál Botond: Keresztyén értékek az európai kultúrában – Földrészünk szellemi örökségének történeti áttekinthetése keresztyén nézőpontból

Debrecen-Nagytemplomi Református Egyházközség, 2020

A társadalmi és politikai életben sok szó esik az európai keresztyén örökségről, sok hivatkozás történik a keresztyén értékekre. A szerző abban kíván segíteni, hogy mit is értünk ezeken a fogalmakon. Bemutatja, hogy milyen szerepet játszott a keresztyénség Európa szellemi arculatának formálásában kétezer esztendőn át. Arról is szól, hogy a keresztyénség a maga érték közvetítő szemléletével miként járulhatna hozzá földrészünk és hazánk jövőjének alakításához. A szerző nemcsak a keresztyén hitben élőkre gondolt, hanem azokra is, akik bántónak érzik a keresztyén hagyományra való folytonos hivatkozást.

Garádi Péter: Hogyan tovább, egyház?

Luther Kiadó, 2018

Az egyház sokszor nem látja az elé tornyosuló feladatoktól és elvárásoktól a lényegét; honnan jött, hová tart, és mi végre van ebben a világban. Lehet megtépzott a szövete, de akkor még egészséges, ha kívülről Isten Szentlelkétől, belülről pedig híveitől kér és vár segítséget. E nyilvánvaló, de ki nem mondott segítségkérés és -várás alatt született meg ez a könyv.

A könyvek megvásárolhatók a Luther Kiadónál (www.lutherkiado.hu), a Harmat Kiadónál (www.harmat.hu), illetve a Kálvin Kiadónál (www.kalvinkiado.hu).

Imádkozzunk!

„Az igazi imádkozás meghitt, meleg beszélgetés.” Ordass Lajos

„Az imádkozásban való bőbeszédűség pogány szokás. Ebből nem az következik, hogy a legrövidebb imádság a legjobb. Jézus is órákon át imádkozott, de az ő imádsága Isten jelenlétében való csendes elmélyülés, imádatokkal teljes várakozás volt.

Az Istennek tetsző imádság felülről kapott ajándék. Magunktól nem is tudunk helyesen imádkozni. Ezért beszél az ige az »imádság Lelkéről« mint az imádkozás nélkülözhetetlen előfeltételéről.”

Carl Eichhorn

ADJUNK HÁLÁT,

– mert olyan Istenünk van, aki a történelem viharában is megtartotta Európát, benne egyházát;

– mert minden korban, minden körülmények között szól az ő igéje – most is, amikor Európa nagy része megtagadja a keresztyén értékeket, amelyek megalapozták létét, kultúráját.

KÖNYÖRÖGJÜNK

– a jövő nemzedékért, hogy ebben az értékvesztett világban, Európában mégis Istenhez találjanak, és megismerjék az élet forrását;

– és azért, hogy Urunk tanítson minket imádkozni, hogy imádságunk ne saját magunkról szóljon, hanem a vele való bensőséges kapcsolatot építse, amely minden pozitív változás alapja egyéni és közösségi szinten.

Szeverényi Jánosné

Veronika

A Krzysztof Kieślowski kései filmjéből vett képkockán a lengyel *Weronika* Krakkóban, egy tüntetésbe keveredve nagyon valószínűtlen, ám számára mégis régtől fogva érzett jelenségre figyel fel egy sietve távozó francia turistabusz ablakában. *Véronique* lázasan fényképez, dokumentálni akarja a krakkói eseményeket, és közben véletlenül az órá éppen rácsodálkozó Weronika alakját is megörökíti, akinek élete hamarosan, egy koncerten szólót énekelve véget ér. *Véronique* Weronika halálával egy időben egy orvosi felülvizsgálat eredménye után felhagy énekesi terveivel, mintha megérezné abban a nagy szomorúságban, amely a határába keríti, hogy veszély fenyegeti az életét. A két nőt összekötő láthatatlan kapocs minőségét számomra egy bábjelenet szimbolizálja a film egyik kulcsjelenetében. A táncos nőalak elmúló, majd pillangóként feltámadó lényének történetét *Véronique* kis tanítványaival együtt figyeli egy iskolai előadáson.

A film költői és szavakkal sokszor nehezen kifejezhető esz-közökkel ábrázolja azt az összekötöttséget, egymásra utaltságot, a Krisztus hol hangsúlyosabb, közvetlenebb, hol csak távolibb, elmosódott tükörképét, ami nekem a legjobbat képviseli Európában.

DELI ESZTER KINGA

Mi az identitásod?

Reggel bibliaolvasás közben megakadt a szemem egy mondaton: „Nem akadt más, aki visszatért volna, hogy dicsőítse Istent, csak ez az idegen?” (Lk 17,18) Jézus mondta ezt, amikor az egyik leprás visszatért hozzá a közül a tíz közül, akiket meggyógyított.

Azt látom, könnyebb ma megtérni annak, aki a vallásos kereteken kívülről érkezik Jézushoz, mint annak, aki beleszületik valamelyik felekezetbe. Akik járnak hittanórára, konfirmálnak vagy bérmálkoznak, vagy kamaszkoruk derekán bemerítkeznek, és ezzel azt gondolják, hogy mint egy jól teljesített vizsga után, átveszik a bizonyítványt, és az életükben a hit kérdése már le van rendezve. Elvégezték, megtanulták, levizsgáztak, és nem kell többet foglalkozniuk vele.

Aztán amikor megpróbáltatásokkal néznek szembe, eszünkbe jut, mint egy utolsó mentsvár, hogy imádkozzanak. Könyörögnek csodáért, hogy a jó tételt húzzák a vizsgán, vagy munkahelyet szeretnének, vagy egy beteg szerettük gyógyulásáért könyörögnek kitartóan, nap mint nap leborulva Isten elé. Aztán megtörténik a csoda. Isten meghallgatja imáikat és megadja kérésüket. Majd élük tovább az életüket, mintha mi sem történt volna, egészen a következő krízisükig.

Ismerős?

Te mire használod az imádságot? Hol a hétköznapok apróbb dolgaiért, hol igazi csodákért imádkozol, mert te is

tudod, hogy vannak helyzetek, ahol már tényleg csak a csoda segít, és ennek is adsz egy esélyt? Vagy valóban leborulsz Jézus lábaihoz, és hálat adsz neki mindennap a sok apró, hétköznapi csodáért, amelyet olyan könnyű természetesen venni?

Te melyik vagy a tíz leprás közül?

A lepra helyére nyugodtan helyettesítsd be azt a betegséget – legyen az testi vagy lelki –, amelyből Isten megszabadított téged. Az vagy, aki a földi létre összpontosít, és a gyógyulása után éli tovább mulandó életét, vagy az, aki mennyei távlatokban gondolkodik, és leborulva hálat ad Istennek az ő szabaddításáért? Igaz rád, hogy nemcsak itt, a földön akarsz jól lenni, hanem hiszed, hogy az élet és az Istennel való kapcsolat ennél sokkal többről szól?

Állj meg egy pillanatra, és tedd föl magadnak a kérdést, hogy mi a te valódi identitásod. A családban betöltött szereped vagy a munkahelyi pozícióid határozza meg, hogy mit gondolsz magadról? Mondd, mi az első, ami eszedbe jut?

És az eszedbe jutott, hogy Jézus Krisztus halála és feltámadása téged mennyei állampolgárrá tett? Hogy te nem vagy kevesebb, mint a Király gyermeke, ha elfogadod a bűnbocsánatot, és hittel megvallod, hogy Jézus Krisztus Úr, az élő Isten Fia, aki neked új életet ad, ha hittel befogadod őt?

Krisztusban vagy itt a földi létben gyökerezik az identitásod?

„Mert nem a szolgaság lelkét kaptátok, hogy ismét féljete, hanem a fiúság Lelkét kaptátok, aki által kiáltjuk: »Abbá, Atya!« Maga a Lélek tesz bizonyosságot a mi lelkünkkel együtt arról, hogy Isten gyermekei vagyunk. Ha pedig gyermekek, akkor örökösök is: örökösei Istennek és örököstársai Krisztusnak, ha vele együtt szenvedünk, hogy vele együtt meg is dicsőüljünk.” (Róm 8,15–17)

DOBÓNÉ SOMOGYI ESZTER

A szerző az esztiteka.blog.hu szerkesztője, írója.

Isten győz meg: szerethető vagy!

„Olyan módon lehetek ott Isten mellett és tehetek valamit az emberekért, mint amikor a kisfiamat bevonom, hogy segítsen a fűnyírásban” – fogalmaz *Bakondi Gábor* klinikai szakpszichológus, a budaörsi evangélikus gyülekezet tagja.

Egy pszichológus hol teszi le a magá terheit? Hogyan segít ebben Isten?

Eléggé aggodalmaskodó vagyok, de azt vettem észre, hogy amióta jobban megértettem az evangéliumot, az segít, hogy ne essek pánikba. Arra gondolok, hogy Isten kézben tartja a dolgokat, és gondoskodik rólam. Utólag mindig megglátom, hogy ez tényleg így van.

Úgy tekintem a pszichológusi tevékenységet, a lelkipozást, hogy igazából Isten az, aki végzi a munkát rajtam keresztül a hozzám forduló lelkeiben. Sokszor úgy érzem, nem teszek semmi különlegeset, mégis változások történnek az emberekben.

Mióta fontos neked Isten, mióta bízol benne?

Amikor elkezdtem pszichológiát tanulni az egyetemen, akkor már megtértem, és úgy gondolom, Isten vezérelt erre a pályára. Kezdetül fogva nehéz volt összeegyeztetni a világi pszichológiát

a hittemmel, a Bibliával. Mindkettő állít valamit az emberről, hogy mitől lehetne boldog, mitől lehetne teljes az élete. Sokszor ez a két megközelítés egymásnak teljes mértékben ellentmond.

Az egyik legkirívóbb példa az, hogy a pszichológiai elméletek többsége azt mondja az emberről, hogy alapvetően jó, a Biblia pedig azt, hogy mivel bűnbe esett, magától nem képes jó lenni. A pszichológia azt mondja, hogy az ember dolgozzon azon, hogy ki tudja teljesíteni magát. Isten a Biblián keresztül azt mondja, hogy nélküle nem tudunk boldogok lenni. Ezeket kezdetben nehéz volt összeegyeztetnem. Az idők során aztán kialakítottam egy szemléletet, amely szerint az emberekhez való odafordulás alapja a Biblia emberképe. Azokat a gyakorlatokat pedig hozzátehetjük ehhez, amelyeket a pszichológia felfedezett, amelyek segítenek valakinek, hogy jobban megnyíljon.

Jönnek hozzám nem keresztyén és keresztyén emberek is, illetve van egy

harmadik csoport, akik azt hiszik, hogy keresztyének, de valójában nem azok. Mindannyian teljesen más megközelítést igényelnek. Egy keresztyén embernél arra kell építeni, hogy ő tudja-e vajon, hogy kivé vált Krisztus elfogadásával. Ezt az identitást kell megragadni, és feltárni mindent, ami ezt akadályozza.

Mit jelentett számodra a megtérésed?

Huszonöt évvel ezelőtt történt ez. Volt egy barátom, aki közel vezetett Istenhez, és úgy láttam, hogy ez olyan út lehet, amire érdemes rálépni. Isten annak ellenére megragadott, hogy az evangéliumot nem érttem és a Bibliáról se tudtam sokat. Egyszerűen csak hoztam egy döntést, és Isten erre válaszolt. Az úgynevezett „első szeretet” ott volt bennem, és éreztem, hogy minden megváltozik. Lassanként kellett arra rájónom, hogy meg kell vizsgálnom, vajon miben is hiszek, mi a hitem alapja,

különb en ez könnyen meg tud rendülni.

Az a furcsa helyzet állt elő, hogy az evangéliumot a maga teljességében csak húsz évvel később értettem meg. Ez volt az, ami tényleg mindent megváltoztatott. Pál is azt írja, hogy az evangélium Isten ereje, olyan hatalmas erő, ami megakadályozza, hogy összeomoljunk.

Hogyan foglalnád össze, hogy mi az evangélium?

Ez a szó jó hírt jelent görögül. De a megterés nem a jó hírrel kezdődik, hanem a rosszal, hogy mindannyian bukott emberek vagyunk, és lelkileg halottak. Isten így lát minket. Eلسzakadtunk tőle, az élet forrásától. A jó hír pedig az, hogy Isten mégsem hagyta, hogy ebben az állapotban maradjunk.

Az igazi bűn nem az, ha valaki lop, paráználkodik vagy hazudik. Ez a bűn következménye. Az igazi bűn az Istentől való elszakadás. Istennek ezt meg kell ítélnie, és az ítélet: halál. De ő annyira szeretett minket, hogy erre is készített egy megoldást. Az ő Fiát adta azért, hogy elszenvedje a büntetést, ami ránk volt kimerve. Ezzel az ítéletet végrehajtotta, és mi kaptunk egy lehetőséget, ha elfogadjuk, hogy Krisztus a mi bűneinkért is meghalt. Amikor ez megtörténik, akkor jön létre az, amit *Luther* úgy nevezett, hogy a „nagy csere”. Krisztus átveszi a mi bűneinket, mi pedig megkapjuk az ő igaz voltát. Isten ettől kezdve úgy tekint ránk, mintha Krisztust látnánk, bekerülünk az ő családjába, és az örök élet a részünk. Nem mi találtuk ki a megváltást, nem tettünk érte semmit, nem érdemeltük ki, ezt Isten határozta el és adta ajándékkul.

Sajnos azt tapasztaltam, hogy sokszor csak a felét mondják el az evangéliumnak: a megtéréssel elnyerjük az örök életet, Isten jóindulatát, de arról nem beszélnek, ami utána következik. A megszentelődés, a mindennapi keresztyén élet pedig szintén ajándék, nem valami vizsga vagy teljesítmény.

Hogy látod, mi akadályozza az embereket abban, hogy ezt a jó hírt elfogadják? És mi zajlik le valakiben, amikor elkezd hinni Istenben?

Az embereket maga a bűn választja el attól, hogy elfogadják az evangéliumot. Eلسzakadtunk Istentől, mi akarjuk magunkat megelégtíteni, boldoggá tenni. A gonosz ezt erősíti bennünk, hogy ne bizzunk Istenben, mert csak szolgává akar tenni minket, és nem leszünk bol-

dogok. Isten át tudja törni ezt a megkegyelmezést – azt nem tudom, hogy hogyan csinálja, és miért teszi meg az egyik embernél, és a másinnál miért nem. Ez egy nagy titok.

A hívők is megpróbálnak teljesíteni. Nehéz elfogadniuk, hogy mindez ajándék. Erről persze azok a hívő emberek is tehetnek, akik elcsúsztak a törvény irányába. A törvényeskedés azon alapul, hogy milyen szabályokat kell betartanunk ahhoz, hogy megfeleljünk Istennek. Akik eszerint próbálnak élni, azoknak éppen az evangélium hozna felszabadulást, de lehet, hogy először gyanakodva fogadják. Ahogy én is, amikor először hallottam, azt mondtam: ez túl szép, hogy igaz legyen. De ha valóban így van, miért nem mondták ezt eddig nekem? Valószínűleg azért, mert sokan maguk sem értik.

Milyen jelenségeket látsz ma, amelyek rombolják az emberek örömet, elszívják a lelki energiájukat?

Az ember legnagyobb problémája mindig is az énközpontúság volt. A mai társadalom és kultúra is erre épül. Mindenkinek ezeket kell megválaszolni saját maga számára: Ki szeret engem? Szerethető vagyok, el lehet engem fogadni?

Aki nem hisz Istenben, annak nem marad más, mint hogy megpróbálja megszerezni az emberek szeretetét. Van, aki arra jut, hogy ha hatalma lesz, ha befolyásos lesz, ha gazdag, ha szép lesz, akkor szeretni fogják és elfogadják majd. A mai világ erre kínálja a lehetőségeket. Felteszel egy videót a YouTube-ra, egy-egy fotót magadról a Facebookra, az Instagramra, ez elég lehet arra, hogy megszerezd az áhított elfogadást. De ez egy feneketlen kút.

Mivel az ember arra van teremtve, hogy Istennel éljen szeretetkapcsolatban, kaphat tízezer like-ot, százezer meglepetést, valójában akkor sem fogja elhinni, hogy szeretik. Ha ez így lenne, hogy más emberek szeretete boldogítana minket, akkor a sikeres emberek lennének a világon a legboldogabbak. De a tapasztalat azt mutatja, hogy ők is lehetnek depressziósak, öngyilkosok. Ez logikus, mert amikor az ember felér a csúcsra, azt látja, hogy még mindig nem lett boldog. Akkor csak a kétségbeesés marad.

Miért mennek hívő emberek is gyakran inkább pszichológushoz a lelki gondjaikkal, mint a lelkészükhöz?

Azt hiszem, hogy vannak olyan lelkészek, akiknek tényleg istenadta érzékük van a lelkigondozáshoz, de nem mindenkinek van ilyen adottsága. Illetve kell ehhez tanulni is, hogy ne gondoljuk azt, hogy elég, ha bizonyos ígéket elmondunk bizonyos embereknek, és az majd segít az ő bajukon. Ha azt gondoljuk, hogy a lelki segítség információközlés, akkor pont a lényegét kerüljük ki, a másik ember iránti érdeklődést és a vele való lelki kapcsolat felépítését.

Ha valaki liberálisabb oldalról közelít, esetleg azt mondja, hogy menj el egy világi pszichológushoz, ő majd segít neked. De ő nem tudja hívő szemmel megvilágítani egy keresztyén ember helyzetét.

Van veszélye annak, ha egy nem keresztyén pszichológus kezdi megválaszolni egy hívő ember kérdéseit?

Abszolút van veszélye, mert – ahogy már említettem – az alapvető kérdéseinkkel küzdünk, hogy szerethetőek, elfogadhatóak vagyunk-e. A Bibliának, Istennek erre van válasza: én teremtetelek, szeretlek, a Fiamat adtam érte. Ez az a szeretet, ami minket igazán meg tud elégtíteni. Egy nem hívő pszichológus válasza csak az lehet erre, hogy próbáld meg szeretni magad, vagy próbáld meg olyan kapcsolatokat építeni, ahol szeretetet kapsz. Ezek a válaszok viszont csak visszavisznek az énközpontúságba, hogy tedd magad boldoggá, ahogy tudod.

Isten tanácsolhat olyasmit, hogy menj el pihenni, kapcsolódj ki, keress hobbibit, keress jó barátokat...?

Abszolút! A teremtettségben benne van, hogy pihenjünk, töltsünk időt másokkal

és Istennel. Másról sem szól a keresztyénség, mint hogy építsünk jó kapcsolatokat. A Biblia azt írja, hogy mi vagyunk Krisztus teste. Mi értelme van egy kisujjnak, ami a szoba egyik sarkában van, és egy fülnek, ami a másik sarokban? Sőt,

a mennyország is – állítólag, még nem jártam ott – arról szól, hogy ott is együtt leszünk, és jó lesz nekünk.

...Együtt fogunk énekelni, talán zenélni is – úgy tudom, ez a terület is fontos neked.

Természetesen bennem is ott van, hogy szeretnék valamilyen különleges lenni, és úgy gondoltam korábban, hogy ezt majd a zene által fogom elérni. Kemény küzdelem volt meglátnom, hogy Isten nélkül szeretném boldoggá tenni magam, még akkor is, amikor egy idő után Istenről szóló dalokat próbáltam írni. Hálás vagyok, hogy ezt a bálványt ő elvette tőlem. Ehelyett kaptam zenei szolgálatot a gyülekezetben. Isten így válaszolt ezzel: Látod, sokkal nagyobb öröm, amikor én adok neked egy szolgálatot, mint amikor te próbálsz a saját sikeredet építeni.

Melyik bibliai ige jelent sokat neked mostanában?

Mindig más. Ha nagyon mélyen vagyok, ez: „...sem magasság, sem mélység, sem semmiféle más teremtmény nem választhat el minket Isten szeretetétől” (Róm 8,39) – ahogy Pál írja.

Van egy másik ige is, ami állandóan visszatér az életemben: „Légy erős és bátor!” – ez Józsuének szólt (Józs 1,6). Furcsa megparancsolni egy embernek, hogy legyen bátor. De ha valaki erős és bátor, az is az evangéliumból fakadhat. A múltján túlléphet, mert a bűnei megvannak bocsátva. A jövője is el van rendezve, mert örök élete van. Akkor megkérdezheti: Istenem, mégis miben segíts nekem? És ő lehet, hogy ezzel kezd: Először is légy erős és bátor, és induljunk el együtt!

ERDÉSZNÉ KÁRPÁTI JUDIT

Te meg minek mész a templomba, ahol az a sok bűnös, béna, vetélkedő, kishibás lélek tobzódik?
Hát mert néha olyan elveszett vagyok, és jólesik, ha megtalálnak.
Hát mert elesettnek érzem magam, és nincs, aki felsegítsen.
Hát mert egy csomó szegényt és fájdalmat cipelek, betolom oda, leborítom az Isten elé, kiborulok az Isten előtt, és annyival könnyebben megyek haza, üres a talicska.
Mert tele vagyok sebekkel, és rám fér időnként egy kis átkötözés, fertőtlenítés, jobbfejta kenetek és kenőcsök.
Mert szerelmes vagyok, és látni akarom kedvesemet, az Istent, amint kijön az erkélyre, és fogadja a szerenádomat.
Mert magányos vagyok, és egy csomó más magányos ember jön ide, egyesítjük a magányainkat, és az megtelik Istennel.
Mert túlon túl okos vagyok, és látnom kell a helyet, ahol a part szakad, a sok okosság véget ér, és Isten minden észszerűségre fittyet hányva feláldozza értünk magát.
Mert a nagy hajtás kitekert belőlem minden emberit, olyan szavak kellene, amelyek mögött nincsen érdekek, amelyek elevenembe vágnak.
Mert a hatalmasra hízott egóm már egészen felfalta az érzéseimet, a részvéteimet, a békémet, a derűmet, szétmar a sok meg nem bocsátás, szívűtőre van szükségem.

Lackfi János

Fotó: Sz.J.

Véletlenek pedig nincsenek!

A színművész házaspár istenbizonyosságai

Foto: Bozsó Krisztián

BETTI

Annak, hogy Isten mennyire szeret bennünket, és hogy milyen régen eltervezte, hogy mi találkozzunk Gézával, sok apró, illetve picit nagyobb jele volt. A következő két történet is ékes bizonyítéka ennek.

Az én történetem tizenhat éves koromra nyúlik vissza. Géza törökszentmiklósi származású, nekem pedig volt egy onnan érkezett osztálytársam a gimnáziumban. Egy kollégiumban laktunk, és nagyon közel kerültünk egymáshoz. Eljött a nyári szünet, és úgy döntöttünk, hogy ő egy hetet nálunk tölt Délvidéken, utána pedig én is elmentem hozzájuk Törökszentmiklóásra. Bemutatta nekem a várost: Itt van a református templom, a református iskola... és így sétálgattunk. Bekanyarodtunk az egyik utcába, ahol kinéztem magamnak a túloldalon egy gyönyörű szép, fehér, utcafronti házat. Szépen nyírt pázsit, kis bokrok, gipsztukók az ablakok körül... Ennek a háznak a látványa nagyon belém égett.

Amikor komolyabbra fordult a kapcsolatunk, Géza hazavitt, hogy bemutasson mint a választottját a családnak. Megérkeztünk a városba, és ő sorban mutogatta nekem, hogy ez itt a katolikus templom, ez a református... Én pedig elkezdtem mesélni arról, amikor régen itt jártam, és hogy van itt egy kis utca, ahol kinéztem magamnak egy házat. Akkor elkezdett lassítani éppen az előtt a fehér ház előtt, és rám nézett: „Ha most azt mondod, hogy ez a ház volt, akkor nem hiszek neked!” És mondtam, hogy de, igen, ez volt. Kiderült, hogy ez az ő szülői háza, a Széplaky családé... Számomra ez a jó Atya gondviselésének a bizonyítéka.

GÉZA

Ezen a földön minden a Jóisten tudtával és hathatós közreműködésével történik. Azelőtt én színésznővel nem kezdtem, mert színészként tudtam, hogy az értékrendembe nem fér bele, ahogyan ők élnek. Aztán végre Bettiben, éppen egy kolléganőmben találtam egy olyan lányt, aki tökéletesen megfelelt annak, amit megálmodtam.

Megtudtam, hogy ő mélyen vallásos, és erről kezdtem kérdegetni. Amikor elmondta, hogy ő már két éve jár Budapesten a Ferenciek terei templomba, akkor megállt bennem az ütő. Ugyanis én akkor már három éve sok időt töltöttem a közelben, és – református létemre – hetente kétszer beültem ebbe a katolikus templomba. Egy az Isten, nem nagyon fog megsértődni, ha itt imádkozom hozzá – gondoltam. Mindig a bal oldali kis oldalhajóban, az első pad bal oldalán üldögéltem. Kiderült, hogy Betti fél óra különbséggel ült mindig ugyanazon a helyen. Két évig jártunk oda úgy, hogy soha nem találkoztunk.

Kimondva, kimondatlanul mindketten egy boldogtalan kapcsolatban voltunk abban az időszakban; ezek meg is szakadtak. A Jóisten azt gondolhatta, hogy ha már ez a két ember évek óta vágyik a boldogságra, és tulajdonképpen egymásért imádkozik, akkor eresszük össze őket. Amikor eljegyeztem Bettit, elmentünk együtt ebbe a ferences templomba. Ott vetődött fel a kérdés: akkor most melyikünk üljön le a helyünkre? Először ő ült le kicsit, aztán pedig én. Egy nagyon kedves festő barátunktól meg is kaptuk a templombelsőt megfestve, a mi szemszögünkből. Úgyhogy véletlenek pedig nincsenek!

SZEMERÉDI BERNADETT ÉS SZÉPLAKY GÉZA

Elhangzott a 2019. évi nyári konferenciánkon, a házaspár Istenszeretők című előadásában.

Foto: Vailó Zoltán

Amikor először olvastam a *Sors-talanságot* jó pár éve, belém markolt a gondolat: Mit jelenthet a koncentrációs táborok boldogsága? Egy dolgot akkor is, most is biztosan tudok. Bár-mikor lehet boldog az ember.

Kairos – a kirendelt idő

Egy hosszú munkanap után,
a maszk nyomaival

Amikor számunkra elindult a Covid-ellátás tavasszal, ezt a boldogságot kerestem. Sok nehézség vett körül minket. A gyermekosztályt egy délután alatt ürítettük ki, és egy éjszaka alatt rendeztük be felnőttellátásra. Gyermekorvosként felnőttek ellátásába csöppentünk bele. Nos, nem csak a méretek voltak mások. Az anamnézis hossza. A betegségek sora. A furcsa nevű gyógyszerek féltudalas listái. Az egy főre jutó tetoválások száma.

Sokfélék vagyunk. Volt, aki szorongott. Volt, aki mindenáron hasznos akart lenni, segíteni akart. Volt, aki meg akarta úszni. Volt, aki csöndben tette a kötelességét, azt se tudtuk, mit érez, gondol. Volt, aki örült a kihívásnak. Volt, aki elmenekült.

De mindannyian tartottunk az újtól. Nem ismertük ezt a betegséget, csak

a sok félelmetes adatot láttuk. Nem értettünk, ma sem értünk a belgyógyászathoz, a felnőttbeteg-ellátáshoz. Mindegyikünket nyomasztotta a felelősség súlya. El ne rontsuk. Nehogy valakinek a mi tudatlanságunk miatt legyen hátránya.

A kezdetén keveredett bennünk a félelem, a bátorság, a kíváncsiság és a feszült várakozás. Félelem az ismeretlentől. Olyan lesz, mint máshol? Sorra halnak a betegek? Haza se megyünk majd? Mi is elkapjuk? Felneveljük még a gyerekeinket? Hazavisszük? Megfertőzzük őket? Szabad akkor hazamenni?

Kati azt mondta: Úgyis mind meghalunk. *Erzsike*: Tudom, hogy egyszer csak már nem megyek haza. *Zoli*: Én akkor is maradok. Csak vívódtunk. Senki nem tudta, mi a jó döntés. Nem tudott senki tanácsot adni.

A feltételek pedig közel sem voltak megfelelőek. Szervezetlenség. Felszerelés hiány. Sok elkeserítő dolog vett körül minket.

Rengeteg beteg jött az ambulanciára kezdetben. Utána az osztályok teltek meg. Újabb és újabb osztályokat nyitottunk meg, megszüntetve másokat. Az infektológusok mellett ott dolgoztak a neurológusok. Az elején nőgyógyászok, sebészek. Majd a belgyógyászok, még rajtunk kívül.

Igyekeztünk gyorsan belezárodni, kicsit beletanulni, hogy hasznunkat

vegyék. Közben jött a szorongás. Az inszufficiencia (haszontalanság, elégtelenség – *a szerk.*) érzése. Az első pár napban mindenre kínosan ügyeltünk. Beöltözés. Fertőtlenítés lépten-nyomon. Menetfelszerelés fel, le. Egyik nap nem volt FFP3 maszk. Nagyon eltökélten mondtuk, hogy nem megyünk be. Egészen nagyjából fél tízig. Aztán valaki rosszul lett. Persze, hogy bementünk a kórtermébe. Víziteltünk. Elengedtük. Utána már gyakorlatilag bármi megfelelt. **Nem féltünk, beleszoktunk. Csináltuk a dolgunkat, ki az ambulancián, ki az osztályon.** Az első két hónapban rengeteget dolgoztunk, mindennap túlóráztunk. Voltunk tizenkét órában, ügyeltünk, akár havi hatszor-hétszer. Mindenki nagyon elfáradt. De van, amibe nem lehetett beleszokni. Gyermekgyógyásként abba, hogy naponta halnak meg a betegek. Abba, hogy előtte mély magány veszi őket körül. Abba, hogy hosszan agonizálnak. Vívják hetekig a haláltusát.

És van, amire nem lehet felkészülni. Hiába olvastam át, beszéltem át *Csabi*-val. Arra, hogy éjjel csörren a telefon. S. bácsi fura pózban fekszik. Arra, hogy nem volt időm rendszeren beöltözni. Arra, hogy berohanok, és nincsenek életjelek. Arra, hogy gyermekgyógyásként elkezdtem életem első felnőtt-újraélesztését. Arra, hogy másfél óra után rám szólnak, hagyjam abba.

Aztán van, amit nem tudunk elengedni. Azt, hogy betegek elmennek. Próbálunk belül elbúcsúzni. Lezární. Csak gyűltek a kavicsok az elmentek neveivel.

És mindaz, amihez igyekeztünk, de nem tudtunk felnőni. Ahhoz, hogy a hozzátartozókat nyugtassuk telefonon minden délután. Ahhoz, hogy tartuk a lelket a betegekben. Ahhoz, hogy közvetítsünk köztük. Pedig tényleg igyekeztünk. Az ágy mellől saját mobilon hívtuk V. néni lányát. J. néni unokáját. E. bácsi menyét... Kihangosítottuk, fülükhöz tartottuk a telefont. Megetettük velük a beküldött epret. Bekentük a beküldött krémmel a száraz arc-bőrt. Ha Sz. bácsi mellett elmentünk, mindig adtunk neki egy kocka csokit. Mást is csináltunk, nem orvosi feladatokat. Beteget itattunk, etettünk. Fogat tisztítottunk. Pelenkázunk. Sebet kötöttünk. Ágyneműt cseréltünk. Ágyat toltunk. Kicsit takarítottunk. Bármit, amit kellett. Jó lélekkel.

És persze vártuk az üzenetet Messengeren, minden dél körül. Aki előbb végzett, írt. Közös ebéd? Mert az volt a nap fénypontja. A gyerekorvosok együtt. Összejöttünk, mindenki más osztályról. Volt, hogy az udvaron, pokrócokon piknikeztünk. Aztán a reggeli kilátás a harmadikról. Az volt a másik, ami nélkül nem lehetett nekifogni a napnak.

Egyszer, egy délelőtt hegedűszót halottunk. Kirohantunk a teraszra. A zene betöltötte a teret. Megborzongtunk. Csodálatos volt. Felemelő. Valaki a bejárat előtt hegedült.

Szandi azt mondta: március a félelem, lelkesedés, április a belerázódás,

május az elkeseredés hónapja volt. A kilátástalanságé. Minden beláthatatlan volt.

Hogy milyen volt? Nincs egyetlen szó, ami leírná. Azóta sem találok. Leírhatatlan. Aki nem volt itt, annak mesélni lehet, elmondani nem. Csak mi tudjuk, akik együtt benne voltunk.

Ezek kezdetén, az első ügyeletben, ahogy vágtam át az udvaron hajnalban egyik épületből a másikba, mert beteghez hívtak, meghallottam, hogy csiripelnek a madarak. Eszembe jutott, hogy március van, és tavasz. A világ felfordult. **Semmi sem olyan, mint régen, de a természet nem felejtette el a dolgát, hogy tavaszodni kell, mert Isten megígérte.** Akkor jöttem rá, hogy tulajdonképpen boldog vagyok. Olyan örömmel töltött el az a csicsérgés. Le kellett írnom. És aztán azt vettem észre, hogy a sok nyomasztó, sötét felleg mellett mennyi minden van, aminek tudok örülni. Elkezdtem írni a Facebookon *Járvány/Főnevek* címmel. Azt reméltem, másnak is biztatás lesz, és az lett. Amikor nem írtam, kérdezték a többiek, hogy hol marad. Hogy reggel ezzel indul a nap, erőt ad nekik. Így írtam, ami eszembe jutott, aminek örültem. Ami vicces volt, vagy szívet melengető. Mert boldog mindig lehet az ember.

És közben miket tanultam meg? Megtanultam engedni mások iránt. Elengedni a saját megbántottságomat.

Megérteni a másik helyzetét, lelki nyomorát. Azét, aki megfutamodott, akire nehezteltem, aki megbántott. Megtanultam megindulni más nyomorán. Átérezni a másik fájdalmát, nehézségét.

Megtanultam, kik az

igazi barátaim. Megharcoltam, hogy ne haragudjak azokra, akikben csalódtam. Megtanultam, hogy őszinte legyek magammal az érzéseimet, motivációimat illetően. Megtanultam egyedül lenni, amikor beteg lettem, karanténban. Nehéz volt a családom nélkül. A legnehezebb az volt, hogy nem lehettem a lányom mellett, aki beteg lett. Szüksége volt rám, és nem voltam mellette. Megtanultam, hogy van, amit Istenre kell bíznom. Mert én hiába akarok, nem lehetek ott vele. És utólag értettem meg, hogy minden gondoskodás volt. Nemcsak az, ami velünk történt, hanem az események sorrendje is az volt. Pont időben mentem karanténba, amikor Rasinál a keze-

lést kezdték. Pont két hétre rá lettem beteg. Pont nem fertőztem őt meg. Pont jó, hogy túlestem rajta, és nem hoztam haza a vírust.. Minden pontosan akkor történt, amikor kellett. Így szeret Isten, így gondoskodik.

Szerettem volna lezární. Azt hittem, ha kiszabadulok a karanténból, jól kisírom magam, és kész. Nem ment. Július 31. az utolsó napunk volt a felnőttosztályon. Azt hittem, na majd most. Akkor reggel búcsúztunk el a felnőtt kollégáktól. Mindenki kapott egy Sport szeletet búcsúzóul. Mi meg átadtuk az általunk megálmodott és legyártott díjat-nekik, a helytállás díját, az Arany Maszkot. Arra készültem, mondom, hogy lezárom. Egy jót sírok, amikor odaadjuk. De nem ment. Aztán azt hittem, majd akkor, amikor a Covid-fertőzésem után három héttel lefutom a 9 kilométert. Amikor bemondják, hogy *Dozner Sára*, egészségügyi dolgozó, köszönjük. De akkor sem tudtam sírni. És aztán végigsírtam az augusztust, mindenben, aminek semmi értelme nem volt. Csupa apróságtól könny szökött a szememből. És egyszer csak elmúlt. Most meg...

Furcsa ezeket mind leírni. Közé két hete megint a felnőttosztályon dolgozunk. Megint megszűnt a gyermekosztály. Megint Covid-fertőzöttel tele a kórház. Szeretnék becsülettel, tiszta szívvel helytállni, ha már itt van dolgom.

DR. DOBNER SÁRA
gyermekorvos

Hogyan fékezheti kultúránk torzulását a horror?

Általános vélekedés, hogy az emberiség sokat köszönhet Freudnak, aki hatásosan rámutatott az emberi indítékok mélységére és összetettségére. Freud óta sokkal óvatosabban mondunk ítéletet pusztán felszíni benyomások alapján, és megértőbbek vagyunk a „bűnrel” szemben. Tudjuk, hogy a gyermekkori élmények, traumák befolyásolják a személyiségfejlődésünket. Torz jellemek mögött általában szomorú élet-történetek és tragikus sérülések vannak, amelyek helyesebb, ha ítélet helyett sajnálatot és együttérzést váltanak ki belőlünk.

A freudi szemlélet több ponton találkozik a szintén együttérzést és befogadást hirdető keresztyén evangéliummal, de néhány fontos kérdésben nem működik az illesztés. Ilyen például egy személyes Sátán léteben való hit, valamint az utolsó ítélet és az örök büntetés

tana, amely a morális rossz súlyát a freudi elvekhez képest különös szigorral közelíti meg. Susan Wise Bauer amerikai író a gonosz ábrázolásáról szóló esszéjében arról panaszkodik, hogy Amerikában „meghalt a Sátán”, és a sírkövét *A Sátán eredete (The Origin of Satan)* című könyvével Elaine Pagels készítette el. Pagels szerint a Sátán alakját a keresztyének azért alkották meg, hogy önmagukat igaznak, ellenfeleiket pedig gonosznak láthassák. Jézus maga kezdte a szokást, amikor ellenfeleit rendszeresen a Sátánnal azonosította. Követői az ő módszerét folytatták, János például a zsidókat nevezi (Pagels szerint) az emberi gonosz jelképeinek, a későbbi keresztyének pedig mindenki mást, aki tőlük különbözött, az ördög gyermekeinek bélyegeztek: zsidókat, eretnekeket, független nőket, homoszexuálisokat és egy sor további „bűnöst”.

Pagels hangsúlyozza, hogy mások démonizálása gyors ítéletre jogosít fel a másik másságának mélyebb megismerése és megértése helyett. Maga a „gonosz” szó is azt sugallja, hogy távol tartjuk magunkat a másik élményvilágtól, inkább stigmatizáljuk a másfélelmet (legyen az más etnikum, szexuális orientáció vagy torznak tűnő jellem), ahelyett, hogy belépünk a világába, és megpróbálnánk megérteni.

Nem csoda hát, gondolhatjuk Pagels szigorú és erősen vitatható bírálatát olvasva, hogy Freudnak és sokszínű követőinek a szemlélete nem a keresztyénséget erősítette, inkább párhuzamos világnézetet hozott létre, melyben a transzcendens gonoszság helyét a másság misztériuma vette át.

Amerikában – és a globalizáció hatására a tömegkultúrában nálunk is – lassú tiltakozás van mégis kialakulóban a gonosz és a Sátán „halálával” szem-

ben. Az amerikai psziché számára szeptember 11. sokkoló képei üzenik, hogy a gonosz mégsem redukálható pusztán másságra. Van gonosz, és az tényleg gonosz: füst, láng, romok, sikoly, rettegés és halál jár a nyomában.

A gonosz fogalmának indexre tétele elleni tiltakozás hullámai azonban már korábban is elindultak. Nem az Egyesült Államokban igen erős keresztyén kultúrlobbira gondolok. Az onnan érkező teológiai alapú ellenkezést elerőtlenítette az amerikai keresztyénség azzal egyidejű pszichologizálódása.

Sokkal érdekesebb az a tiltakozás, amely a „gonoszpar”, a horrorfilmek és horrorregények szerzői és kedvelői irányából érkezett. *Dean R. Koontz*, a népszerű pszichothriller- és horroríró, akinek számos regényét magyarra is lefordították, *Végsőkig (Intensity)* című bestsellerében szót emel a gonosz pszichologizálása ellen. Koontz szerint a könyve részben azt a freudi gondolatot állítja pellengérré, amely „elhitette velünk, hogy szinte mindenkit meg lehet érteni és fel lehet menteni. Pedig ez nem így van. Veszélybe sodorjuk magunkat, ha elfogadjuk, hogy nincs valódi gonosz a világban, és a gonosz inkább csak a diszfunkcionalitás valamely mértéke, melyet kezelni lehet.” Koontz szavainak súlyt ad a tény, hogy apja két alkalommal is megpróbálta őt meggyilkolni.

Susan Wise Bauer szerint a horrorregények szembemennek a freudi megszállottsággal, emlékeztetnek bennünket arra, hogy a gonosz nem pusztán kifinomodott idegpályákról szól. *Stephen King* történeteiben például – Bauer szavával – a „halott” Sátán „szelleme” kísért, a démonok valódiak, a gonosz számára nincs pszichológiai felmentés. A gonosz valóban gonosz.

Andrew Delbanco *A Sátán halála* című könyvében azt állítja, hogy a horrorregények népszerűsége valójában „válaszreakció arra a páni félelemre, amit a gonosz leírására használt nyelv elvesztése miatt érzünk”. Miközben tagadjuk a gonosz gonoszságát, annak valósága (mert gonosz van) a konkrétság hiánya miatt még ijeszteőbbé válik. Szorongásunk valójában a gonosz létét igazolja, nem a hiányát.

A horror műfaja rámutat a gonosszal kapcsolatos freudi elfojtásra. Persze ezt

művészi kifinomultsággal is lehetne tenni, mint *Golding*, *Stevenson* és *Dosztojevszkij*, vagy akár *Flannery O'Connor*, aki saját művészetéről mondja: „Biztos akarok lenni abban, hogy az ördögöt ördöggént azonosítsák, és nem pusztán ilyen vagy olyan pszichológiai folyamatként.”

De a tömegek nem O'Connor, hanem King és Koontz könyveit olvassák. Nem akarom a horrort mint műfajt sem propagálni, sem túlságosan komolyan venni. Szinte soha nem olvasok horrorregényeket,

nem nézek horrorfilmeket, hacsak nem tudatlanságból, mint *Antal Nimród* első hollywoodi filmjét, amelytől – naivan – a *Kontroll* üzeneti mélységét reméltem. Egy pillanatig nem tartom a gonosszal való őszinte szembenézés szükség-szerű velejárájának, hogy csak félve mehessünk végig egy sötét utcán.

A gonosz elsődleges tulajdonsága nem is a kegyetlenség, hanem az istentelenség, legalábbis a Biblia szerint. A horror végső soron nem segít a valódi önismeretben, inkább externalizálja a gonoszt, és ezáltal megspórolja a szívben lakozó bűnnel való szembesülést. Természetesen azt sem gondolom, hogy a gonoszt csak akkor vennénk komolyan, ha az embereket a Pagels által kifogásolt módon démonizáljuk.

A gonosz pszichologizálása nem, de a másság megértésére való törekvés igenis része a keresztyén erkölcsnek. Pusztán azt akarom felvetni, hogy ez egyszer talán egy lenézett és jogosan bírált műfaj úgy került a valóság közelebbe, hogy akár tanulhatunk is tőle valamit. Lehet, hogy a kultúránk egy sajátos torzulását, a gonosszal való teljes pszichológiai kiegészítést paradox módon éppen a horror műfaja akadályozza vagy valamelyest ellensúlyozza. Legalább addig, amíg a keresztyénség képes a Biblia alapján újra úgy megfogalmazni a gonoszlól szóló tanítását, hogy azt a világ is a valóság hiteles leírásának láthassa.

SZABADOS ÁDÁM

A szerző blogja teológiáról, spiritualitásról, kultúráról: Divinity.szabadosadam.hu

A gonosz elsődleges tulajdonsága nem is a kegyetlenség, hanem az istentelenség, legalábbis a Biblia szerint.

Egész életünket az örökkévalóság fényében kellene élnünk

Id. Zászkaliczky Pál nyugalmazott evangélikus lelkész idős éveiben is aktív; felelős figyelemmel, imádsággal támogatja egyházának szolgálatát, szolgálattelvéit. Egyebek mellett a járvány fenyegetésének megéléséről és a keresztyénység mai helyzetéről osztja meg gondolatait a cinkotai missziói központban felvett beszélgetésben.

Fotó: Sz. J.

Nyolcvanöt évesen hogyan élted meg a tavaszi karantén időszakát?

Elfoglaltuk magunkat a feleségemmel. Van egy kis kertünk, és sokat olvastam is. Például *Bereményi Gézának a Magyar Copperfield* című érdekes könyvét, *Herczeg Ferenc Bizánc* című drámáját, ami nagyon aktuális manapság, amikor az iszlám veszélyezteti Európát, és az evangélikus tényfeltáró munka legújabbban megjelent kötetét *Nagy Gyula és Harmati Béla* püspökök munkásságáról.

A legjobban gyermekeink és unokáink hiányoztak. Hála Istennek, nagy a családuk, tizennégy unokával, és már négy dédunokának is örülhetünk. A főtí gyülekezet közössége is hiányzott.

Volt egy örömöm is márciusban. Megkért a gyülekezet lelkésze, hogy az áhítatoskönyvem napi áhítatait küldjem el a presbitereknek és az internettel rendelkező gyülekezeti tagoknak. Naponta csak a címzettek százhuszan voltak. Öregkorom ellenére ez egyfajta előléptetés volt az Isten részéről, mert százon felüli létszámú gyülekezetem hosszú lelkészi szolgálatom alatt legfeljebb

évente kétszer volt. Szórványban szolgáltam Baranyában húsz évig, majd Cegléden és a teológusotthonban, ahol szintén kis csoportokkal foglalkoztam.

A karantén ideje alatt tartottál a haláltól? Naponta hallottuk a hírekben, hogy a nyolcvan éven felüliek különösen is veszélyeztetettek.

Tartani nem tartottam, mert fel vagyok készülve arra, hogy az Úristen hazahív. „Életem ideje kezdedben van” – olvassuk a zsoltárban (Zsolt 31,16).

Ha azt kérdezed, hogyan készülök az elmenetelre, akkor azt tudom mondani, hogy tudatosan. A nyolcvanöt év is meg nem érdemelt ajándék Istentől. Édesapámat ötvenhat éves korában vitte el a második szívinfarktus. Ő bibliafordító volt, megalapította Fóton az árvaházat és a Mandák-otthon, ami évtizedeken keresztül nagyon sok ember életét segítette a fordulóponthoz.

A családukban volt két kisfiú, akik óvodásként, amikor ebéd után lefektették őket aludni, mindig megkérdezték: Ez ugye a „kis alvás”? Mert este volt a „nagy alvás”. A harmadik, a „legnagyobb alvás” az, amikor a halálra szólít

Isten. De nagyon jól tudom, és éneklek szívvel-lélekkel: „Jézus él, én is veled, / Hol van, halál, nagy hatalmad...?” Nagyon szeretem egy angol esti ének utolsó versszakát is, amiről azt tartom, hogy a haldoklók imádsága: „Tartsd oda hunyó két szemem elé / Szent keresztfádat, mutass ég felé!”

Vannak keresztyének is, akik tartanak a haláltól, a meghalástól. Mivel tudod őket erősíteni, biztatni?

Az egyik haldokló nagymamámhoz a család hazahívta a messzire elszármazott unokákat is. Én is elutaztam Siklóra. Ő azt mondta: „Nem tudom, miért csinálnak ekkora nagy ügyet ebből, hiszen oda indulok most, ahová egész életemben készültem.” Ez nekem, lelkésznek óriási megerősítést adott abban, hogy jó úton járunk, amikor felkészítjük az embereket a halálra. Ma ez nem természetes. Hogyan kellene őket felkészíteni? Valahogy úgy, hogy minden szolgálatunkból kiderüljön az, hogy egész életünket az örökkévalóság fényében kellene élnünk. Akkor az ember tudja azt, hogy a halál csak kettőspont, nem pont a mondat végén.

Hogyan látod a világkeresztyénség, ezen belül az európai és a hazai keresztyénség állapotát?

Kétféle szélsőség létezik: az egyik az optimizmus, a másik a pesszimizmus. Jézus sosem hajlott sem egyik, sem másik felé. Ő realista volt. Nagyon jól tudta, hogy mindig lesznek olyanok, akik befogadják, és mindig lesznek, akik elutasítják az ő evangéliumát. Nekünk jézusi realitással kell látni és tudni, hogy nem mindenkié a hit.

Isten népe kétségtelenül zsugorodik Nyugaton, a világ más részein növekszik. A jézusi példázatban, amikor a király menyegzőre hívja a vendégeket, akkor azok, akik eleve hivatalosak voltak, nevetséges okokra hivatkozva visszautasítják a meghívást. Emlékszem, amikor egy lelkészünk valakinek azt magyarázta: „Persze, hogy nem jársz templomba, kedves barátom, ha attól félsz, hogy elveszíted az állásodat.” El lehet jutni oda, hogy bármit odadobunk: a hitünket, az üdvösségünket, mert másokhoz igazodunk, akik azt mondják, hogy mondd azt, amit én vallok.

Ma a világ egyes országaiban keresztyénüldözés van. Európában, a nyugati világban pedig keresztyénellenes atmoszféra alakult ki, ami együtt jár az iszlamizációval, a szekularizációval, a libertinizmussal. Miért van ilyen egyházellenesség ma?

Jézus azt mondta, hogy vegyük fel az ő igáját; aki nem hordozza a maga keresztyét, és nem követi őt, az nem lehet a tanítványa. Máté evangéliumában azt olvassuk, mindenki gyűlöli majd a hívőket az ő nevéért.

Emlékszem egy fiatalkori olvasmányomra: *Ernst Modersohn Az emberfiának napjaiban* című írására. Az első fejezetben idézte Jézusnak azt az igéjét: „Akkor ketten lesznek a mezőn, az egyik felvétetik, a másik otthagytatik, két aszszony öröl a kézimalommal, az egyik felvétetik, a másik otthagytatik.” (Mt 24,40–41)

Aki nem lesz keresztyénné, az a még meglévő keresztyének ellen fordul. Azt teszik, amit manapság látunk. Ledöntik a keresztyén szobrokat. Talán egyfajta irigység is van ezek mögött, hogy miért nem tudtunk mi úgy élni, ahogyan ti.

Úgy érzem, mintha különböző erők megkérdőjeleznék a keresztyénség létjogosultságát. Mivel lehet érvelni egy ateista, egy liberális vagy egy muszlim felé?

Először is azért van ma is létjogosultsága a keresztyénségnek, mert az em-

beri nemzetséget Isten egy vérből teremtette. Egyformák, egyenjogúak vagyunk, nekünk is helyünk van a földön.

A másik az, hogy Isten igazsága különös igazság, amit nekünk nemcsak hirdetni, de megélni is kell. Ez kivívja némelyek ellenérzését.

A harmadik pedig az, amiről a tántumokról szóló példázatban van szó: a gazda egy időre eltávozik, a javait szétosztja a szolgálai között, hogy gazdálkodjanak addig, amíg ő távol van. Amikor visszajön, mindenkinek el kell számolnia, hogy mennyi nyereséget szerzett azzal, amit kapott. Az Isten különleges ajándékai: az öröm, a békeség, a jóság, a hűség... Amikor visszajön, ezt fogja számon kérni az övéitől. Ezért is van létjogosultsága az egyháznak, mert ezzel a hívő, gyülekezethez tartozó, bibliaolvasó emberek rendelkez-

nek leginkább, és erre mindenkinek szüksége van, annak is, aki legjobban árt a keresztyéneknek.

Mi lenne az, amin változtatnál egyházunkban?

Olyan változás, amire nagy szükség van, már elkezdődött. Például, hogy a megfáradt lelkészeket valamilyen módon összegyűjtsük, lelket öntsünk beléjük. A püspököknek abban a bizonyos negyven esztendőben nem volt elég ideje és figyelme arra, hogy pásztorolják a lelkészeket. Sajnos manapság a fiatalok már arra sem nagyon hallgatnak, ha a püspök azt mondja egy ige-hirdetésről, hogy ez nem volt biblikus, nem volt hitvalló, hiányzott belőle az ő saját meggyőződése.

Nem jó, ha úgy állítunk be egy el-érendő célt, hogy nem tesszük hozzá,

A felvidéki Százdon 2015-ben

hogy azt csak úgy lehet elérni, ha Jézust követjük. Még a szószéken sem beszélünk arról, hogy mindaz, amit Jézus kér, csak az ő ismerete, a belévaló kapaszkodás, a hozzá való igazodás, a kimondott üdvösséges hit után járható. Azt hiszem, hogy máson túlságosan nem kell változtatnunk, inkább azokat kell megélnünk, amik a lehetőségeink.

Aktív lelkészéletet élsz nyolcvanöt évesen. Milyen az imaéleted, hogyan olvasol Bibliát, hogyan készülsz egy igehirdetésre?

Az *Útmutatót* használom, azon elmélkedem, és azzal kapcsolatban imádkozom is. Készüléskor leteszem az asztalra az összes elérhető bibliafordítást. Ez nagy segítség, mert az egyes bibliai szavak jelentése kitágul.

Amikor Baranyában szolgáltam, és Siklósról utaztam haza vasárnap este Mohácsra, akkor mindig előre elolvastam a következő vasárnapi igét, és amikor hazaértem, leírtam a gondolatokat, amik útközben eszembe jutottak.

Az imádság vonalán pedig vannak listáim: a szűkebb és a tágabb család tagjai, egyházunk, egy sereg lelkész, főleg, akik azokban a gyülekezetekben szolgálnak, ahol engem követtek. De benne

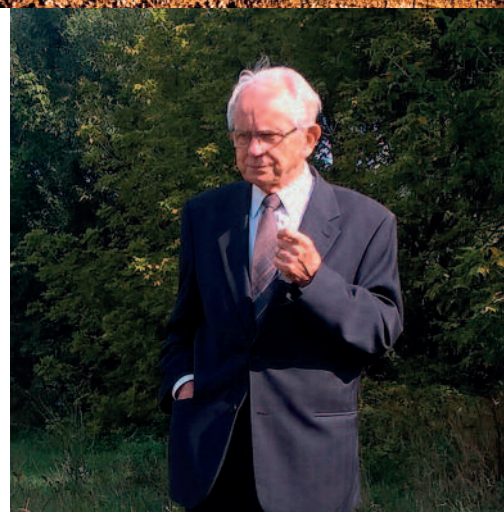
vannak az idősek, külön azok, akik már egyedül maradtak. Akiknél valami családi esemény vagy probléma van, azokért külön is imádkozom. A gyülekezeti tagokért is, akikről meghallom, hogy kórházba kerültek.

Emlékszel-e különleges imameghallgatásra?

Biztosan voltak olyanok, akikért rendszeresen imádkoztam, és meggyógyultak, felvették őket valahova, eljuttottak oda, ahová akartak. De nem a mi dolgunk ellenőrizni az Úristent. Talán büszkévé tenné az embert, ha ilyeneket számon tartana.

Említs meg néhány olyan igét, amely az életed során különösen fontosá vált számodra!

Egy szombatra volt kitűzve az esküvőnk, és annak a hétnek a hétfőjén édesapám meghalt. Az esküvőt már nem lehetett lemondani. Édesapámmal hétfőn hajnalban még beszéltem, akkor azt mondta: „Kérjétek meg Zoli bácsit – *Balikó Zoltánt*, feleségem nagybátyját –, hogy végezze el a szombati szolgálatot.” Zoli bácsi azt az igét olvasta fel az esküvőn az oltár előtt, amikor Jézus megkérdezi a szolgálatból visszatérő hetven tanítványt, hogy volt-e valami-

ben fogatkozásuk. Azok válaszoltak: „Semmi sem.” Akkor, mintegy előrevetítve a mi házasesetünket, beszélt arról, hogy aki az Isten szolgálatába indul, ezt meg fogja tapasztalni. Most már múlt időben valljuk, hogy az Úristen mindig előteremtette, ami kellett. A szolgálattal kapcsolatban pedig a legfontosabb ígém szintén Jézus mondta: „...ha teljesítettétek mindazt, amit parancsoltak nektek, mondjátok ezt: Haszontalan szolgálunk, azt tettük, ami kötelességünk volt.” (Lk 17,10)

SZ. J.

ÉLETRAJZ

Id. Zászkaliczky Pál a főtí evangélikus lelkész gyermekeként született 1935-ben. Már kiskamaszként lelkésznek készült. Elhívását Istentől *Káldy Zoltán* püspök Fótton végzett szolgálata közben kapta. Teológusi és lelkészi életpályáját több ponton meghatározta az adott kor politikája által befolyásolt egyházi vezetés.

1954–59 között járt a budapesti Evangélikus Teológiai Akadémiára. Teológusévei alatt hallgathatta *Ordass Lajos* püspököt, *Keken András* és *Kende György* korábban meghurcolt lelkészeket. Teológustársaival együtt élte át Pesten az '56-os forradalmat. Ha kellett, vért adott a szomszédos orvostudományi egyetemen.

1959 nyarán került sor lelkésszé avatására a Deák téri templomban. Két év balatonszárszói, majd egy év kondorosi segédlelkészi szolgálata során eleinte egyedül, kis szórványok között járva, hosszú levelekből kapott útmutatások alapján végezte szolgálatát, mivel a nagybeteg lelkész helyére kapott hirtelen jött kiküldetést. Később Kondoroson a szlovák–magyar nyelvű gyülekezetben kellett helytállnia.

1962-ben, rövid mendei szolgálata alatt egy héten belül vesztette el az édesapját, és házasodott meg *Ittész Erzsébet*t. Káldy püspök megakadályozta édesapja helyének átvételét Fótton, és az orosházi gyülekezetbe küldte ki szolgálni. Első önálló parókusi szolgálatát Magyarbóly–

Siklós társgyülekezetében, nagy szórványban töltötte el 1964–1978 között.

1964-ben született meg első gyermekük, akit további három követett. A gyülekezetekben intézte a felújításokat, építkezéseket segédmunkásként, építészvezetőként egyaránt. A családnak a plusz kiadások fedezésére a lelkészlakás nagy kertje és kis méhészetük adott némi lehetőséget.

1978-tól a korábbi hetvenhárom pásztorolt faluhoz még huszonhetet vállalt fel, Moháccsal és szórványával együtt, majd 1983-tól Cegléden kezdett szolgálni Ordass Lajos püspök egyik késői utódaként. Szolgált a ceglédi laktanyában, teológusok között. Az erdélyi magyarok látogatására, segítségére először 1965-ben nyílt lehetősége, sokszor falakba ütközve. 1989 után már szabadon szállíthattak segélyeket, könyvszállítmányokat. Nyugdíjasként, mint a Magyar Evangélikus Konferencia (Maek) titkára, szervezte a testvér-gyülekezeti kapcsolatokat az erdélyi és az anyaországi gyülekezetek között

1990 és 1999 között az Evangélikus Teológiai Akadémia otthonigazgatói szolgálatát végezte.

1989-ben alapító tagja lett az Ordass Lajos Baráti Körnek, amely kiadja a *Keresztyén Igazság* című folyóiratot és egyéb kiadványokat, valamint Ordass püspök szellemi, teológiai örökségét ápolja. Szolgálata mellett számos cikket, tanulmányt írt, és több kötete is napvilágot látott.

Tizenkét gondolat a házasságról Kondor Pétertől

Az evangélikus püspök a kistérségi evangélikus gyülekezetben beszélt igehirdetésében a házasságról. Az elhangzottakból a 777blog készített egy csokrot.

1. Minden tisztátalanság és paráznság végeredményben nem egyéb, mint támadás a házasság ellen, vagyis házasságtörés. Minden szexuális megromlás végeredményben a házasság rongálása.

2. A házasságnak a lényegét, az értelmét kellene nekünk újból megtalálnunk: mentsétek meg a házasságot, az Isten által adott és akart házasságot! Mert ha megmentitek, akkor megmentitek a családot, akkor megmentitek a nemzetet, megmentitek a hazát. Milliónyi gyermeknek és felnőttnek a boldogságát mentitek meg vele.

3. Nem azért köt két ember házasságot, hogy gyermekek szülessenek, vagy hogy gazdasági szövetséget alkossanak. A gyermek nem célja a házasságnak, hanem a gyümölcse, a cél maga az életközösség. Ez a legmagasabb rendű szolgálat, amelyet férfi és nő egymás iránt végezhet.

4. A házasságok valóban az égben kötöttek. Az ember nem is tud házasságot kötni, Isten tudja megkötni azt két ember között. Nem az ember találta ki ezt a létformát, hanem az Isten, ezért nem lehet kihagyni belőle a szerzőt. Ezért védi Jézus a házasságot halálosan komolyan és hallatlanul kemény szavakkal. Nem a mi szeretetünk és nem a mi hűségünk a tartóoszlopa a házasságnak. Nem ez tartja egyben, hanem Istennek az a munkája, amellyel egy férfit és egy nőt „egybeszerkesztett”.

5. A házasságkötés alkalmával a férfi és a nő szeretetet és hűséget fogad. De nem egymást szólítják meg, amikor az oltár előtt állnak, hanem Istent. Nem azt mondják, hogy „fogadom neked”,

Fotó: Sz. J.

hanem Istennek teszik ezt a fogadalmat. Ez a nagyon nagy különbség: nem egymásnak, hanem az Istennek.

6. A házasság az ember részéről mindig a hitnek a tárgya kell, hogy legyen. Hitbeli ügy, mert házasságra lépni azt jelenti, hogy hinni, Isten ajándékai vagyunk egymás számára.

7. Aki a házasságot kiveszi Isten kezéből, és a maga remegő kezébe veszi, az előbb-utóbb el is ejti azt.

8. A házasság olyan fontos ügy, hogy Isten nem is bízza az emberre, mert az ember ezt nem bírja elhordozni. Az Istennel való közösségből kivont párok kapcsolat egy olyan kerékhez hasonlít, amely nem a saját tengelye körül forog. Akkor pedig szép lassan szétver mindent önmaga körül. Ezért pusztul körülöttünk az élet.

9. Az a parancs, hogy „Ne törj házasságot!”, nemcsak azokra vonatkozik, akik

már házasságban élnek, hanem azokra is, akik még előtte vannak. Mindenkire igaz, hogy „a ti testetek a Szentlélek temploma”.

10. Mindnyájan érezzük, hogy ezen a téren nagyon kéznél van a kísértés: mindnyájan a szakadék szélén járunk tekintetben. De aki szédülős, az ne nézzen bele a szakadékba, mert leszédül! Akkor se nézzen le, ha nagyszerű kilátások kecsegtetik ott.

11. A kereszt előtt kell újra és újra megállnunk: ahol megbocsátás, tisztaság és szeretet van. Minden házassági problémának a legmélyén Isten elhagyása van.

12. Az igazán nagy gond nem ott van, hogy férfi és nő között megromlott a kapcsolat. A baj mindig az, hogy az ember és az Isten között történik ez. Ha rendezni akarunk egy vergődő kapcsolatot, akkor először Istenhez kell visszatérnünk.

Az iszákosmentő konferenciák a megváltó Krisztus ajándékozó kúrái

Dr. Szalay Károly ideggyógyász, pszichiáter

Dr. Szalay Károly Szombathelyen született 1894. április 10-én. Az egri ciszterci gimnáziumban érettségizett. Tanulmányait a tudományegyetem orvosi karán folytatta. Első szigorlata után katonaoorvosi szolgálatot teljesített az I. világháborúban, súlyos sebesülteket kötözött, amputált, s közben vigasztalt. Ugyanakkor ott a bunkerben és a lövészárokban, a halál közelében foglalkoztatta mindaz, amit a Bibliáról, Jézus Krisztusról mint Megváltóról hallott *Torró Zoltán* református tábori lelkésztől. Orvosi diplomáját 1920-ban kapta meg, majd Emődön volt körzeti orvos. **Itt találkozott először az embert, családot, népet pusztító alkoholizmussal.** Ezért érdeklődése az emberi cselekedtek mozgatórugói, a lélek mélységei felé fordult. Németországi és bécsi tanulmányútjai után letette az ideg- és elmeorvosi szakvizsgát. 1949-ben Újpesten kapott állást, majd nyugdíjba vonulásáig a műszaki egyetem szakorvosi rendelőjében végezte idegorvosi feladatait.

1947-ben a fői Mandák Evangélikus Belmissziói Otthonban tartott evangelizációs konferencián – írta visszaemlékezésében – „négyen voltunk egy szobában, két orvos és két lelkész. Beszélgettünk a nyomorúságról, amelyet az alkoholizmus jelent világszerte és nálunk is. Imaközösségben tusakodtunk a megoldásért. Ebből az imaközösségből született az Evangéliumi Iszákosmentő Misszió munkája.” Ettől kezdve Szalay doktor minden szabadidejében az országot járta, **evangélikus, református és metodista gyülekezetek tagjait nyerte meg arra, hogy imádkozzanak ezért a misszióért.** Arra is biztatta őket, hogy környezetükben élő alkoholistáknak ők maguk is beszéljenek Jézus Krisztusról, hiszen egyedül ő tudja az iszákos embert megszabadítani a szenvedélyétől. Egyetlen esztendő alatt tizennyolc-húsz ilyen imádkozó közösség alakult Szegeden és Debrecenben, Sopronban és Oroszán, Egerben, Csongrádon és másutt a helyi lelkészek tudtával vagy részvételével. Ezeket a csoportokat rendszeren látogatta, bibliakört vezetett, s ha felkérték, igehirdetéssel is szolgált. Beszámítás szerint a hét minden estéjén imádkozott egy-két csoport a számukra körlevelekben leírt célokért, például az imádság Lelkéért, az új közösségekért, a megszabadultak hitben való megmaradásaért, az alkoholisták otthoniáért, az általuk okozott nyomorúságok enyhítéséért s a közelgő fői konferenciáért.

Szalay Károly 1955-ben

Szalay Károly visszaemlékezése szerint merész vállalkozás volt a fői Mandák Evangélikus Belmissziói Otthonban az 1948-ban megrendezett első konferencia, amelyen *dr. Deák János, Csia Sándor, Bujdosó János*, a régi kékkeresztes mozgalmak vezető emberei is szolgáltak. A konferenciára sorban érkeztek az ország minden tájáról: mérnök és háztartásbeli, tanító és lakatos, földműves és tisztviselő, az imakörök ismert tagjai és teljesen ismeretlenek. A reggeli áhitatok alapigéjéről és témáiról beszélgetések folytak a bibliakörökben is (Részegség és paráznaság – 1Móz 19,30–38; Emberi erőlködés – 4Móz 6,1–21; Megállás – Lk 21,33–36). Tíznel több tudományos előadás hangzott el az alkohol romboló hatásairól,

az iszákosok mentéséről és a Szentírás idevonatkozó tanításáról.

A sok imádság és alapos előkészület ellenére „munkánk szörnyen csetlő-botló valami volt [...] Én mint orvos sokat tudtam az alkoholizmusról, de az alkoholista emberrel nem tudtam bánni. A konferenciát csak imaközösségi és a munka iránt érdeklődő testvérek részére terveztük [...], iszákos felebarátaink jelenlétére nem számítottunk.” Már az első napon megjelent – s nem is józanul – egy férfi, másnap egy asszony, s ez lett, „ez volt a konferenciának minden más konferenciától elütő képe. [...] Miután Isten így terjesztette ki a résztvevők határát, nem térhettünk ki előle, sőt örvendezve és hálaival fogadtuk” – írta Szalay Károly 1948. októberi körlevelében. A félelem, hogyan szólhat ugyanaz az igehirdetés az alkohol foglyához, illetve a misszióra felkészülőhöz, hamar eloszlott, s minden résztvevő meghallotta éppen azt, amire szüksége volt.

A konferencián többek hozzászólásából az is kiderült, hogy **az iszákosmentő munka jelentősége sokkal több az egyes személyek megmentésénél.** A jelenlévők a feladatok nagyságához mértén túl kicsinynek látták magukat, ezért

azonos tartalmú, hosszú beadványt írtak a református konventhez és az evangélikus egyház elnökségéhez. Arra kérték az egyházakat, hogy az alkohol elleni misszió munkáját tekintsék sajátjuknak, s ehhez minden erkölcsi és anyagi segítséget adjanak meg.

A következő évben már négynaposra nőtt a konferencia Fóton. 1950-ben pedig öt teljes napig folyt, s a május 15-én kelt hatoldalal sokszorosított körlevél szerint az év márciusában már a répcelaki otthon is helyt adott egy több napos együttlétnek, amelyre „tizenöt iszákos felebarátot sikerült elhozniuk”. Ezen a konferencián ott volt az egyik nagy ipari üzem neves élmunkása, aki a záró „morzsaszedésen” alázatosan megvallotta, hogy ő családjának a szívéből a vallásosságnak még az írmagját is kiirtotta, most pedig Krisztussal a szívében tér haza. A konferenciákon kívül pedig sokak Károly Bácsija fáradhatatlanul járta az országot, s kétnapos szolgálatokat végzett Szirákon, Miskolcon, Kecskeméten, a pápai református teológián, Oroszlányban, Nyíregyházán, Békéscsabán, Makón és Gyulán – szinte felsorolni is lehetetlen.

A kormány 1951-ben minden, a gyülekezeti tagok számára meghirdetett egyházi konferenciát betiltott. A munka a meglévő gyülekezeti csoportok körében csendben folyt tovább. Egy 1956-ban újra csak írógépen készített körlevélből olvashatjuk: „Isten mégsem vette el tőlünk a szolgálatot, hanem egy igen lassú, de a lelkünk mélyéig ható tisztulási folyamaton vitt át minket.” Áprilisban el is indult a szegedi és a makói csoportok meglátogatására. Onnan hazatérve viszont szívpanaszokkal megbetegedett, és csak júniusra lett újra munkaképes. Nyár végére a politika engedett a szigorából, Károly bácsi szeptemberben levélben kérte Dezséry László püspök engedélyét egy orosházi csendesnap és egy fóti konferencia megtartására. A levél egy harmadik kérést is tartalmazott: „...tekintve az iszákosság nyomorúságának éppen a fővárosban való egyre fokozódó terjedését, tedd lehetővé, hogy egyik pesti gyülekezetben az Iszákosmentő Szolgálat összejövetele és előadásai számára rendszeres otthont, azaz helyiséget kapjon.” A fóti konferenciára az '56-os forradalom és szabadságharc eseményei miatt nem kerülhetett sor. Egyházunk Ura azonban 1957 „kegyelmi idejében” Fóton és Gyenesdiáson ajándékozott egy-egy konferenciát. A fóti konferenciára szóló háromszáz meghívót Ordass Lajos püspök készítette el. A következő év elején végbement politikai visszarendeződés

Az álló sorban balról: Sıklós József, Józsa Márton, Fábri István; balról a második az ülő sorban: dr. Deák János, a sor szélén jobbra: dr. Szalay Károly

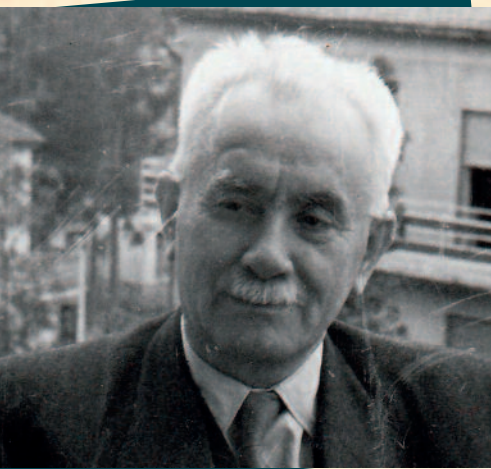
Iszákosmentő konferencia győgyultakkal

során az állam a konferenciákat ismét betiltotta. Az evangéliumi iszákosmentést Szalay Károly csak 1962-ben hagyta abba. Utána fogyó testi ereje miatt inkább már csak levélben erősítette az országban sokfelé működő bibliakörök résztvevőit egészen 1973. október 23-án bekövetkezett haláláig – írta leánya, *Bernhardt Mátyásné Szalay Vera*, aki édesapja teljes iratanyagát 1968-ban átadta egyházunk levéltárának, s azt további kutatásra is ajánlotta.

Az iratanyag tartalmazza az egyes konferenciák programját. A reggeli és esti áhítatokon, a bibliakörökön kívül naponta evangelizáló előadások hangzottak el. Ennek gazdája Fóton 1950-ben *Balikó Zoltán*, 1957-ben legid. *Zászkaliczky Pál* volt. Az öt-öt napra választott textusok és témák összességükben biblikusak és teológiaiilag is helyénvalóak voltak. Az első alkalommal meghirdették Isten szigorú törvényét a bűnről, a többi négy napon **az igék már az Isten szeretetéről**

és szabadításáról, Jézus megtartó erejéről és bűneink feletti győzelméről szóltak. Pontosan úgy, ahogy Jézusnak a tékozló fiúról szóló példázata sem a disznólegelőn, hanem az atyai ház kapujában, az atya ölelésével fejeződött be. A bibliakörökben folyó beszélgetések, imaközösségek és az evangéliumhirdetés áldott levegőjében egyre többen álltak fel, s nemcsak elrontott életükről, de Jézus szabadításáról is biztonságot tettek.

Az alkoholizmusról szóló szakmai előadások pedig a szenvedély erejéről és a gyógyulni akarásról szóltak, de a visszaesés kísértéséről és az alkoholmentes életben való megmaradás nehézségéről is. Sajnos, az önkéntes elvonókúrák határfoka csak 40%, a kötelezőké még rosszabb. Szalay Károly és munkatársai tisztában voltak a szenvedély egészségromlító következményeivel, ám ők is Jézus gyógyító erejéről szóltak. Céljuk az egész emberi személyiség alapvető megújulása, ezért az Evangéliumi Iszákosmentő

Szalay Károly

Misszió tulajdonképpen gyógyító kúra volt. A meggyógyított és/vagy megszabadított iszákos ember azonban egész életében veszélyben van, önmagán segíteni egyes-egyedül nem tud. Életét – annak végéig – egynapos garanciákkal kell végigélnie; ehhez szüksége van szereteti segítségére, egy megtartó közösség imádságaira és testvéri szavára s a Megváltójával folytatott igeolvasó-imádságos kapcsolatra.

Siklós József, aki 1981-ben lett a Református Iszákosmentő Misszió református vezetője, teológusként ott volt az első főtí konferencián. Hosszú éveken át – lelkesi feladatai ellátásán túl – egyetértő segítője volt Károly bácsinak. A *Pohárcsere* című könyvét „dr. Szalay Károly áldott emlékének” ajánlotta. Felesége így emlékezik sokak Károly bácsijára: „Magas, derék ember volt. Tölgy. Tekintélyes, élőhitű bölcs, az igazán értékes emberek alázatával, önzetlenségével. Gyógyító szeretet áradt belőle. Mindenkinek a testi-lelki javát akarta munkálni. A misszióban a sátorartó fősztóp szerepét töltötte be, a munka terhét hordozva mint Jézus Krisztus jó vitéze. Neve beírva az Élet könyvébe, jutalma az Úrtól van az üdvösségben. Az Úré a köszönet, hála, dicsőség Károly bácsi életéért, munkájáért, és áldása legyen utódain is.”

ID. ZÁSZKALICZKY PÁL

Irodalom:

Siklós József: *Pohárcsere (Tiszta Forrás Alapítvány, 1999, 3. kiadás)*
Tanít a múlt – Siklós József írásaiból (*Tiszta Forrás Alapítvány, 1999*)
Tapolyai Mihály: Dr. Szalay Károly idegyógyász, pszichiáter élete (1894–1973)

Lábam előtt

„Az Úr angyala másodszor is visszatért, megérintette, és ezt mondta: Kelj föl, egyél, mert erőd felett való út áll előtted!” (1Kor 19,7)

Illés Isten küldötte volt egy bálványimádó, gátlástalan korban. Értette a mennyei hangot, továbbadta; harcolt, reformált, győzött, csodákat élt át, mégis halálosan elfáradt. Lefeküdt egy barlangban, és örökre el akart aludni. Az angyal otthonosan mozog az ilyen sötét helyeken.

Megkeresi, megtalálja, megérinti Illést; szól hozzá, enni és inni ad neki, lábra állítja, és újabb küldetésre, útra biztatja.

Hitünk titka, ereje: a minket kereső és megszólító Isten.

Néha küld hozzád angyalt, máskor te vagy az angyal.

„Élt ott egy Zákus nevű gazdag ember, aki fővámszedő volt. Szerette volna látni, hogy ki az a Jézus...” (Lk 19,2–3)

Jézus a „görényekért” (is) jött.

Egyetlen esélyünk a határokat, szabályokat átlépő Isten. Neki van erre szíve, szeretete, szabadsága.

Igénk emberi aktivitásról szól – látzólag. Erről, ilyenről elég sok prédikátor szeret beszélni: Kész vagy megtérni? Bánod a bűneidet? Akarsz üdvözülni? Zákus, nem hiányzik neked Isten, a békesség? Ismered az Úr Jézust...?

Ez nem misszió, hanem agresszió, kegyesen csomagolva.

Ha nincs nap, nincs főtt kukorica vagy dinnye az asztalon. Nem a magok „tétek meg”, határozta el magukat, „adták át életüket”. Ilyen nincs. Ilyen csak az erőlködő, izzadságszagú, zárt rendszerű közösségekben van.

Zákusnak esze ágában sem volt megtérni. Jézus jelenléte vágyat ébresztett a szívében.

Lehet, hogy gazdagsága ellenére nyugtalan volt, vagy érdekelte a híres gyógyító,

aki éppen az ő városába jött. Fel is mászott egy fűgefára, hogy jobban lásson. Ennyi.

Jézus szíve, szeme viszont megtalálta azt az embert, akit a legjobban utáltak, mert „görény” volt. Jézus ezekért a „görényekért”, „gyökerekért” jött. Tehát nekem is van esélyem.

Ebben az esetben is botrányos a határátlépés Jézus részéről: bűnös emberhez ment be vacsorázni.

Mindenki zúgolódott. Senki nem értette ezt a lépést. Az isteni szerelmet, szeretetet, irgalmat nem is lehet megérteni, felfogni, csak elfogadni, imádni, és ebből élni.

Isten jósága indít megtérésre.

„Nemzedékről nemzedékre dicsérik műveidet, hirdetik hatalmas tetteidet.” (Zsolt 145,4)

„Mert minden értetek van, hogy a kegyelem sokasodjék, és egyre többen adjanak hálát Isten dicsőségére.” (2Kor 4,15)

Az egyre gyorsabban átalakuló világban marad-e hely Istennek?

A mi nemzedékünk lesz az utolsó, amely „hirdeti hatalmas tetteit”?

Érzékelhető a „múltat végképp eltörölni” (házasság, család, egyház, nemzet) régi nóta szándéka. Vallástalan, materialista, fogyasztói, hedonista világ épül. (Bábel, Sodoma, Gomora, Róma...) A pusztítás látványos és hatásos.

Egyvalmivel, illetve -valakivel nem számolnak: az élő Istennel, akit nem lehet kiiktatni, aki nélkül a tagadók levegőt sem tudnának venni.

Százával bezárhatnak, lerombolhatnak Nyugaton templomokat, átalakíthatják mecsetekké, bárökká, edzőtermekké, ez csak a konstantini korszak kötelező egyházának matériája. Krisztus egyháza nem téglalap!.

Jelentem, ma is, egy bolond világban – ahol naponta megfeszítik a Megváltót – él az Úr, terjed az evangélium, a világot behálózza a „láthatatlan” egyház. Minél nagyobb az üldözés, lejáratás, antikrisztusi örvény, annál inkább „sokasodik a kegyelem”, mert „minden értetek van”. Soha nem lettek még ennyien keresztyénné a világban, mint a mai időkben, megállíthatatlan az ébredés.

Egy különös adat: kínai nyomdákban évente hatszázmillió Bibliát nyomtatnak különböző országok megrendelésére.

Uram, ahol Lelked kiárad, ott élet támad!

mécses a te igéd

Fotó: Sz. J.

„Törjetek föl új szántóföldet, mert ideje, hogy keressétek az Urat, míg majd eljön, és hullatja rátok az igazság esőjét.” (Hós 10,12b)

„Ez így nem mehet tovább!” „Nem bírom!” „Nekem ez nem megy, lehetetlen!” „Belefáradtam az egészbe!” – Végre eljutottál ehhez a kegyelmi ponthoz. Ideje, hogy keresd az Istent, mert ő már régen keres téged. Új kezdés, új szakasz, új szántás előtt állsz. Új ember leszel, olyan, amilyenek ő megálmodott.

„Ami lehetetlen az embereknek, az Istennek lehetséges.” (Lk 18,27)

„De az igazak örülnek, vidágnak, Isten színe előtt vígan örvendeznek.” (Zsolt 68,4)

Drága nagymamám leányként átélte az első világháborút, a románok Békéscsábára való bevonulását, Trianont, a gazdasági világválságot, amelyben ők is tönkrementek. Kilakoltatták őket a nagyapám által épített házból, egy pünkösdi család fogadta be őket több gyerekkel a hátsó kamrába, két kicsi babája meghalt, a második háborúban egy fia is, három fia egészségügyi okok miatt halt meg negyvenéves kora körül. Többen megérték a nyolcvan évet.

Nagyata, a férje, aki csendes kommunista volt, halálos ágyán tért meg. Én csak arra emlékszem, hogy szeretett minket, derűs, vidám és boldog asszony volt, igen. Imádkozott értünk, forrón szerette Megváltóját, ima közben könnyezett, ha velem beszélt, szelíden és kitartóan tett bizonyosságot a hitről, ha nála voltunk, nem maradt el, hogy igét húzzunk egy kosárkából.

Ismerte Istent, és ez volt öröme, amely kisugárzott környezetére.

Áldom Istent a nagymamámért.

„... (az Úr) az alázatosoknak pedig kegyelmet ad.” (Péld 3,34)

Ha az Úr csak az alázatosoknak adna kegyelmet, mindnyájan „mennénk a levesbe”.

Én is, te is, hidd el, tesó. Az Ószövet-ségben, a „törvénykönnyben” gyakran olvashatunk hasonló igéket: Isten a jókat jutalmazza, a gonoszokat bünteti...

Lényegében ez lenne az igazságos, de a valóság ennél összetettebb. Elég csak Jőbra utalni.

Ki az, aki alázatosnak, jónak, tökéletesnek születik? – Senki.

Ki az, aki saját erejéből alázatos, jó és tökéletes lesz? – Senki.

Ha Isten alkalmazná a törvényt, ki állhatna meg előtte? – Senki.

Jézusban kiáradt Isten jósága, kegyelme, irgalma, drága Lelke erre az öntörvényű, öngyilkos, elveszett világra. Ez olyan, mint a napfény, az eső, a gyümölcserlelő meleg. Ennek hatására a kőből érző szívű fiú lesz, a gazember maffiafőnökből miszcionárius, az abortuszt tömegesen végző orvostól életvédő; egoista lényből fogyasztható, illatos, kovászos, tápláló kenyér lesz Isten asztalán. Ez a kegyelem ereje.

„Hálát adok az Úrnak teljes szívemből, elbeszélem minden csodatettedet.” (Zsolt 9,2)

„Mindenért hálát adjatok, mert ez Isten akarata Jézus Krisztus által a ti javatokra.” (1Thessz 5,18)

Hála az életért, a teremtő akaratért, szülőkért, nagyszülőkért, hajlékért, életért, színekért, fényekért, izekért, növényekért, állatokért, vizekért, barátokért, lelkészekért, jó tanárokért, a Szentírásért, a Szeretethimnuszért, az evangéliumért, munkáért, zenéért és minden jó művészetért, a hála tanulásáért, a teljességért és mindenért, amit most nem tudunk felsorolni.

„Ti vagytok a tanúim – így szól az Úr...” (Ézs 43,10a)

„Menjete el szerte az egész világba, hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek!” (Mk 16,15b)

Legyél villanykályha!

Siklós József zsidó származású református lelkésszel lánya koporsójánál találkoztam először. Irénke németre tanított bennünket a teológián. Esküvője után néhány héttel hunyt el, huszonnyolc évesen. Sok százan álltunk a sírnál. Egy szürke zakós férfi, kis Károli-Bibliával a kezében így szól: „Erre a szolgálatra felkértünk egy

lelkészt, aki nem tudott eljönni. Akkor azt éreztem, hogy Isten ujjá rám mutat. Ha egész életemben hirdetem a feltámadás igéit mások koporsójánál, akkor tegyem meg ezt a lányoménál is.”

Később – szolgálatait látva és hallgatva – jobban megismertem a többek között iszákosok felé is áldott munkát végző Józsi bácsit. Egy hosszú beszélgetés végén életre szóló tanácsot kaptam tőle: „Legyél olyan, mint a villanykályha, amely kapja az energiát, és mindenkire egyformán sugározza a meleget.”

Nem tudtam, hogy verset is írt erről.

Néhány hónappal ezelőtt találtam rá, beszélgetésünk után negyven évvel.

SZEVERÉNYI JÁNOS

Siklós József

Villanykályha

Hideg van. Fázó emberek jönnek és letelepszene a kályha köré.

Lopott pénzzel zsebében, gyűlölettel szívében, szeszek ígézetében, ajkán káromkodással, gyötrő, parázna vággyal, szíven kígyómarással, jön sorba valamennyi, kissé fölmelegedni.

Nem válogat a villanykályha: el nem fogyó energiája sugárzik dermedt tagjaikra. Be van kapcsolva: ez a titka. Fázik a világ.

Dolgod, hogy rajta segíts.

Az Isten: Szeretet.

Kapcsold rá hitedet.

Ne válogass; melegíts!

S legyen türelmed, a fagy majd fölenged.

Keresztyénként élni a mai világban

Szeretettel és hittel a határon innen és túl

A XIV. Ars Sacra fesztivál estéjének adott helyet a Cinkotai Tájház 2020. szeptember 12-én, a Kertvárosi Helytörténeti és Emlékezet Központ szervezésében. *Szeverényi János* kiállítása az általa sűrűn látogatott Kárpát-medencei keresztyén magyar közösségek életébe adott betekintést, ahol ő számtalan élményt szerzett, melyekkel előadását színesítette. Az est előadója volt *Szvorák Katalin* Kossuth- és Liszt Ferenc-díjas énekművész, valamint *Kudlik Júlia*, a Magyar Televízió örökös tagja is, akik *Szeretettel* című közös albumuk énekes-próza előadását osztották meg a jelenlévőkkel.

Kudlik Júliát és Szvorák Katalint a program végén hívtuk mikrofon elé.

Júlia szerint mi emeli a szeretetet a hit és a remény fölé Pál apostol szeretethimnuszában? Miért olyan fontos emberi életünkben a szeretet?

K. J.: Erről szól minden! Szeretetből születtünk, szeretetből élünk. A szeretet nem csak egy szó, ezt a tettekben megnyilvánuló hit és remény kelti életre.

Mióta ismerik egymást Szvorák Katalinnal, és hogyan született a közös előadásuk, majd albumuk?

K. J.: Kával több mint harminc éve ismerjük egymást, amikor ő nyerte meg a *Repülj, páva!* versenyt, ahol én konferáltam. Amikor évekkkel ezelőtt újra találkoztunk, úgy borultunk egymás nyakába, mintha tegnap váltunk volna el. Kati ezután megkért, hogy legyen házigazda az akkor zajló lemezbemutató előadásain. Idővel valahogy elfogytak mellőle az őt kísérő énekesek, zenészek, és kért, hogy beszéljek én

Fotók: Mészáros Tibor

is valamiről a közönségének. Én? Miről? Az ő hangja mellett?

Én akkor tűntem el a televízióból, és sokféle meghívtak. Megismertem az embereket és a körülményeket hazánkban. Azt láttam, hogy mentálisan lefelé halad az ország, és szerettem volna segíteni. Úgy éreztem, hogy a jelenlévőkkel folytatott beszélgetések előtt a szeretetről kellene valami bevezetőt tartani. Amikor Kával a közös munkára készültünk, akkor elkezdtem leírni az egyébként rögtönzött szavaimat. Úgy éreztem, mintha valaki diktálná a gondolatokat.

Elhangzik Júlia szavaiban, hogy aki megtalálja a küldetését, az kiválasztott lesz. Küldetesként élük meg a közös előadásukat is?

Sz. K.: Ez így van! Nekem annyira intim dolog az éneklés, hogy irtóztam a szerepléstől gyerekkoromban. Ezek a dalok nagyon mélyről jönnek, és mindig megérintenek engem is, ezért kitérültséget jelent az előadásuk. Valóban úgy érzem, hogy engem a Jóisten erre teremtett, ezzel együtt minden egyes előadásért meg kell küzdenem lelkileg.

Korábban is fontos volt Katalinnak a szakrális tartalmú énekek előadása? Vagy az istenhit a nép lelkében és a népdalokban mindenütt tetten érhető?

Sz. K.: Hogyne! Ha a jeles napok dalaira gondolunk, azokban mindenhol ott van

a Teremtő jelenléte. Fantasztikusak a szokásdalaink! Az életünk része volt a hit ott is, ahol felnőttem. A Felvidéken, Losonc mellett éltem egy kis faluban, Pincen ötéves koromig. Csodálatosan zengett az énekszó a templomban! Engem ez a közeg szocializált, azon túl, hogy a magyar nyelvet ott örököltem, és az éneklés örömét is ott tapasztalhattam meg.

Valami hasonló hangzott el, hogy a zene, az ének és az ima segít nekünk élnünk. Hogyan született meg ez a gondolat Júliában?

K. J.: ...ezek segítenek a túlélésben és a megértésben. De hadd térjek vissza még én is a kiválasztottsághoz. *Gárdonyinak* van négy sora, ami így szól: „Légy az, kiből árad a nyugalom. / Légy az, kire nem hat a hatalom. / Nyújtsd oda, hol kéri a kezdet. / S menj oda, hol fázik a szeretet.” Tulajdonképpen én nagyon hamar meghallottam ezt az üzenetet, és *Gárdonyi* sorait követve próbáltam és próbálom ma is tenni a dolgomat. Ebben a ricsajban, ami körülvesz minket, nem lehet ezt meghallani. A csendnek ugyanolyan gyógyító ereje van, mint az éneklésnek, a zenélésnek és az imádkozásnak. Ma az a legnagyobb probléma, hogy nem értjük meg egymást, és a meg nem értés gyűlölködéshez vezet. A zene, a tánc és más művészetek más-más eszközzel, de kommunikálni akarnak az emberrel. Akik ezeket a csodálatos népdalokat ránk

Szeverényi Jánost a kiállítása és előadása kapcsán a határon túli közösségekről és a fotózásról kérdeztük.

Mit tartottál fontosnak megmutatni a kiállításra kiválogatott fotóidon?

A százéves trianoni évforduló kapcsán kérték a szervezők, hogy állítsak össze egy kiállítási anyagot. Örömmel mutatom a határon túli magyar keresztyén közösségek életét dokumentáló képeket, és beszélek azokról. Még mindig vannak hazánkban, akik nem jártak Erdélyben, ami óriási, és több különböző részből áll. Korábban nem tudtunk Kárpátjáról sem. Én is csak az utolsó szovjet évben mehettem az ottani meggyötört gyülekezetekbe, és fedezhettem fel, hogy milyen erős, tiszta magyar közösségek élnek és maradtak meg itt. Nem beszélve Felvidékről, ahol sok-sok evangélikus él. A lényeg az, hogy szálakat kössünk össze, hírt adjunk egymásról, és egészségesen éljük meg a nemzeti és a keresztyén összetartozást.

Mennyiben állsz ott fotósként, mennyiben lelkészként, amikor észlelsz és rögzítesz olyan pillanatokat, amelyeket megosztottál a kiállításon is?

Öt évig az töltötte ki az életemet, hogy műtermi és múzeumi fotós voltam. Isten akkor megtérített, és ezt úgy éltem meg, mint ahogy Jézus elhívta a halászokat a hálóiktól. Alapvetően lelkésznek érzem magam. Sokáig nem érdekelt a fotózás, majd lassanként eljutottam oda, hogy újra foglalkozzam vele, mert a fotó is fontos szolgálat. A fotós az, aki a nagy egészből egy kicsi részt kivág, és ezt megmutatja másoknak. Jézus is jó fotós lett volna, hiszen ő rámutatott: „Nézzétek az ég madarait...!” „Nézzétek a liliomokat...!” Ő észrevette a fán kukucskáló Zákeust is, és a szívével és a szemével „lefotózta”, és bemutatta másoknak is.

Benned milyen módon kapcsolódik össze a magyarságod és a hited?

Teljes mértékben összefüggnek egymással. Ha bibliai példáokra tekintünk: a próféták és Jézus is szerették a saját népüket. Ugyanakkor Jézus a tanítványokat elküldte, hogy széles e világon tegyenek tanítvánnyá minden népet. Koncentrikus körök vannak körülöttünk: a családunk, a gyülekezetünk, felekezetünk, a nemzetünk és az egész világ. Isten minket nem egyszerűen magyarnak teremtett, hanem embernek, és az újjászületés által újra „emberré akar formálni” minket, ami aztán kihat a nemzeti tudatra és szolgálatra is.

ERDÉSNÉ KÁRPÁTI JUDIT

Az előadásokat megelőzően Király Györgyi népiénekes-tanár és növendékei énekeltek

hagyták, valóban a természettel éltek. Annak szerves részeként teremtettünk annak idején...

Sz. K.: ...Az is gond, hogy nem énekeljük ki magunkból a fájdalmat, az örömet. Valamikor ez olyan természetes része volt az életnek.

K. J.: Igen, ma nyomjuk a gombot, és sokaknak az a „sors tragédiája”, ha nem érnek el valamit egy másodpercen belül, amit szeretnének – tisztelet a kivételnek. Le kellene csillapodni már egy kicsit és bemenni olykor a templomba, és ott csöndben lenni, hátha meghallunk valamit... Meggyőződésem, hogy mindenki azért hajszolja magát, hogy ne kelljen egyedül maradnia és szembenéznie a cselekedeteivel, a másokhoz való viszonyával.

Felfigyeltem arra, hogy a hallott népdalok több esetben érintették a bánatot, a halált is. Erre próbáltak reflektálni Júlia meleg hangján az ide kapcsolt gondolatok. Jól éreztem ezt?

Sz. K.: Igen, próbáltunk egy dialógust kialakítani az énekek és Júlia megszólaló gondolatai között. Az életünk pedig nem csak öröm. Lássuk be, keserűség és szenvedés is van benne. De ezek kellene, hogy megéljük és tudjuk értékelni azokat a pillanatnyi örömeket, amelyek adódnak.

Mit jelent a személyes életükben, hogy Isten szeretett gyermekei?

Sz. K.: Én eleve örülök, hogy megszülethettem. Nekem ez ajándék. És az is, hogy ilyen talantumot kaptam a Jóistentől – és úgy érzem, hogy ezzel szolgálnom kell.

K. J.: Én csak ugyanezt tudom elmondani... Valóban egy csoda, hogy a világra jöttem, és amióta élek, érzem ezt a szeretetet, ami árad felém. Szeretni csak szeretve lehet megtanulni. Erre való a család. A szeretet megnyilvánul abban, ahogy az anya szoptatja a gyermekét, ahogy tisztába teszi, ahogy törődik vele, enélkül egyszerűen nincs élet! Szeretni pedig csak az tud, akit szeretnek.

Kitekintés

Szentföldi iskolák újrainvitását támogatja a Hungary Helps

A migráció megelőzését támogatja a Hungary Helps Program a Közel-Keleten – írja a *Vasárnap.hu*. A program alapelve, hogy a segítséget kell oda vinni, ahol a baj van, nem a bajt idehozni. Ezért nyújt támogatást a magyar kormány a Jeruzsálemi Latin Patriarchátus kezelésében lévő jordániai és palesztinai oktatási intézményeknek, amelyek az elmúlt hónapokban kilátástalan helyzetbe kerültek.

Ezeréves keresztyén országgént fontos számunkra, hogy megmaradjon a kétezer éves keresztyénség a Szentföldön.

Pótolhatatlan a karitatív szervezetek tevékenysége

A cégek felajánlásaiból tizennégy héten keresztül tizenkilenc megyében és Budapesten csaknem ötszáz állami, egyházi és

civil fenntartású intézményben tudtak segíteni több százezer embernek, valamint bajba jutott családoknak. A hat legnagyobb hazai karitatív szervezet: a Katolikus Karitás, a Magyar Máltai Szeretetszolgálat, a Magyar Vöröskereszt, a Magyar Ökumenikus Segélyszervezet, a Magyar Református Szeretetszolgálat és a Baptista Szeretetszolgálat alkotja a Karitatív Tanácsot, amely veszélyhelyzet idején Nemzeti Humanitárius Koordinációs Tanácsként működik, kiegészülve a Belügyminisztérium, az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság és az Emberi Erőforrások Minisztériuma szociális ügyekért felelős államtitkárságának képviselőivel.

Teljesíthető kérés?

A Black Lives Matter negyvenéves aktivistája, *Shaun King* arra kéri a politikai vezetőket, hogy távolítsanak el minden, Jézust ábrázoló szobrot, fal-festményt, ablaküveget, lényegében bármit, ahol a Megváltót „fehér európai-ként” ábrázolják. Az aktivista szerint a fehér felsőbbrendűséget jelképezi minden ilyen Jézus-ábrázolás – írja a *Ripost*.

Az anglikán egyház feje szerint újragondolható Jézus ábrázolása

„Igen, természetesen itt az ideje újragondolni Jézus fehéreként történő ábrázolását” – nyilatkozta *Justin Welby*, Canterbury érseke, az anglikán egyház feje a BBC Radio 4-nek. Az érsek azzal érvelt, hogy a világ különböző részein így is találkozhatunk a legkülönbözőbb ábrázolásokkal. Láthatunk fekete Jézust, kínai Jézust, közel-keleti Jézust (ami talán a leghitelesebb ábrázolás), de még a Fidzsi-szigetekről származó Jézust is.annyi alakban találkozhatunk vele, ahány nyelven és kultúrában tűnik fel – fogalmazott. A Jézus ábrázolásáról szóló viták közel sem újkeletűek. A szakemberek azonban emlékeztetnek, hogy Krisztus ábrázolása kapcsán a fehér bőr és kék szem nem a realista emberábrázolás, hanem a Megváltóként való feltüntetetés része.

Egyre kevesebb a válás az elvált szülők gyermekei közt

Statisztikák szerint annak a valószínűsége, hogy az elvált szülők gyermekeinek is felbomlik a házassága, a hetvenes évek óta folyamatosan csökken. A szociológusok már évtizedek óta szilárdan tartják magukat ahhoz a meggyőződéshez, hogy a válás generációkon át öröklődhet. *Nicholas Wolfinger*, a Utah-i Egyetem kutatója szerint ennek egyik oka, hogy az ilyen családokban felnövő gyerekek nem tudják megtanulni, mit jelent az elköteleződés. Bár a genetika is közrejátszhat a professzor szerint. A tendencia a '70-es évek óta egyre javul, egyre kevésbé jellemző a válás az elvált szülők gyermekeinél. A fiatalok házassághoz való hozzáállása is változik. Sokan tudatosan készülnek rá, és megválnak, mivel kötik össze életüket.

Hagia Sophia

Aláírásgyűjtésbe kezdtek a görögök azért, mert a török elnök bejelentette, hogy a világ nyolcadik csodájának is becézett isztambuli épületet mecsetté szeretné alakítani –

olvastuk a júniusi nyár hevében. A Hagia Sophia templomot jelenlegi formájában 537-ben szentelték fel, és csaknem ezer évig volt a Konstantinápolyi Egyetemes Patriarchátus székhelye. Az Oszmán Birodalom bukása után *Kemál Atatürk* szekularizációs törekvéseinek szellemében a Hagia Sophiában megtiltották a nyilvános imádságot, és 1935-ben múzeummá nyilvánították, mondván, az emberi civilizáció emlékműve kell, hogy legyen.

Idén július közepén a török elnök rendeletet adott ki a Hagia Sophia egykori ortodox székesegyház mecsetté alakítására vonatkozóan, egy órával azt követően, hogy a török legfelsőbb közigazgatási bíróság a nemzetközi felszólítás ellenére semmisnek minősítette az épület múzeummá alakításáról szóló korábbi minisztertanácsi döntést. Nem most bukott el először egy keresztyén őrhely.

Négyezer éves leleteket találtak Izraelben

Művészi kőveseteket találtak Észak-Izraelben a rejtélyes, több mint négyezer éves temetkezési dolmenekben – jelentette a *Háárec* című izraeli

újság honlapja. A dolmenek (sírhelyek, kripták) a datálás szerint körülbelül Kr. e. 2450 és 2000 közöttiek. Izrael területén már tizenötezer évvel ezelőtt megjelentek az első falusias, majd ötezer évvel ezelőtt a korai városias települések, például Jerikó és Megiddó. Erre a korszakra sokáig szervezetlen és törvények nélküli korszakként tekintettek, de az izraeli kutatók szerint legalább száz ember szervezett és megtervezett munkájára volt szükség egy-egy nagyobb dolmen létrehozásához, a több tucat, sőt több száz tonnás kövek megmozdításához, a monumentális építkezésekhez.

Templomépítések, felújítások

Tíz év alatt több mint háromezer templom újult meg a Kárpát-medencében, és ezen időszak alatt több mint százharminc új

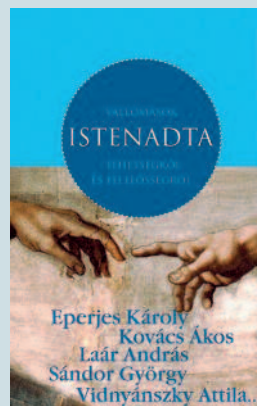
templom épült, továbbá vallási helyek tucatjai újultak meg. Másfél milliárd forint kormányzati támogatást adott az állam ezekre a célokra. A keresztyén kultúra olyan erőforrás, amely megtartja nemzetünket. *Soltész Miklós* államtitkár és *Varga Mihály* pénzügyminiszter egybehangzóan ismerték el, a tavaszi koronavírus-járvány miatt kizökkent az élet a megszokott rendjéből, s ebben az időszakban nagyon sok ember számára nyújtottak lelki segítséget és támogatást az egyházak, a lelkipásztorok.

Beszélt istenhitéről az új MTA-elnök

Freund Tamás Széchenyi-díjas magyar neurobiológus, az MTA új elnöke az *Istenadta* című könyvben tudósként vallotta meg istenhitét. Mindig erőt adó az egyszerű hívőnek, amikor tudós emberek állnak ki ilyen egyértelműen Isten mellett, és bizonyítják, hogy a tudomány messze nem zárja ki a Teremtő létét. Freund Tamás úgy fogalmazott: „...a gyermeki hitet

könnyű elveszíteni, ha nem nyer megerősítést a felnőtté vált ember agyában. Az idegtudós az anyag evolúciójának a csúcsát, az agyat vizsgálja. Az a szervünket, amelyen keresztül a lelkünk megnyilvánul az anyagi világ számára. Akármennyire komplex terméke is az agy az evolúciónak, nem gondolom, hogy képes kitermelni egy olyan nem anyagi entitást – nevezük elmének, éntudatnak, szabad akaratnak, léleknek, de leginkább ezek együttesének –, amely irányítóként hat vissza az őt létrehozó idegsejtek hálózatára. Inkább azt tudom elképzelni, hogy, mint az anyag evolúciójának csúcsa, az emberi agy vált alkalmassá, hogy rajta keresztül a teremtő eredetű lélek meg tudjon nyilvánulni az anyagi világ, és ami fontosabb, a többi lélek számára.”

Vallomások istenadta tehetségről és felelősségről

Honnan való, és milyen felelősséget ró az Isten áldotta tehetségnek nevezett emberre a sajátos talentuma? Egy sorozat harmadik kötetében olyan kiemelkedő művészeket, sportolókat, tudósokat kértek személyes vallomásra, mint *Sebestyén Márta*, *Kovács Ákos*, *Vidnyánszky Attila*, *Bogányi Gergely*, *Marton Éva*, *Laár András*, *Csik János*, *Sándor György*, *Bereményi Géza*, *Papp Lajos*, *Szarka*

Tamás, *Nagy Tímea*, *Monspart Sarolta*, *Freund Tamás*, *Csermely Péter*, *Mericske Zoltán*.

Reménységre indító, amikor testvérek megbékelnek

Aláírták a történelmi Ábrahám-egyezményeket a Fehér Házban. Ábrahám kései utódai, Izrael, az Egyesült Arab Emírségek és Bahrein hivatalosan is normalizálta a diplomáciai kapcsolatait idén szeptemberben. Történelmi békemegállapodások aláírása volt ez a három ország között. *Benjámín Netanjáhu* is történelmi jelentőségűnek nevezte az eseményt. Akik csak kicsit is tudnak a veszedelmes közel-keleti, arab–izraeli feszültségekről, azok mindennek hallatán hálaadó reménységgel tekinthetnek a jövőbe. Úgy hírlík, más arab államok is érdeklődnek a békekötés iránt.

Összeállította: *Ribár János*

A holtak hazájába kerülnek a bűnösök, minden nép, amely elfelejti Istent

(Zsolt 9,18)

Franklin Graham

Világszerte sokféle bizonytalansággal állunk szemben. Itt, az Egyesült Államokban is. Félelem, düh, gyűlölet forr körülöttünk. Cselszövést, Isten nélküli erőszakosságot tapasztalunk magunk körül. Zavaros, törvénytelen világot érzékelünk mindenfelé. Nekünk mint hívőknek komoly az elhívásunk, sőt parancsunk van az Úr Jézustól: „...tegyetek tanítvánnyá minden népet, megkeresztelve őket az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek nevében, tanítva őket, hogy megtartsák mindazt, amit én parancsoltam nektek; és íme, én veletek vagyok minden napon a világ végezetéig.” (Mt 28,19–20)

De mi történt? Ellustultunk, elkényelmesedtünk, önzővé váltunk, büszke,

ostoba szelfinemzetként kakaskodunk, a saját magunk erejét büszkén mutogatva, elfelejtve, hogy még a következő lélegzetet is az Úrtól kapjuk.

Türelmes Atyánk hosszú idő óta kopogtat szívünk ajtaján, de mi gögösen elfordulunk. A kopogás azonban egyre inkább felerősödött Urunk végtelen kegyelméből.

Többen és többen kezdtük érezni a bűneink terhét, és egyre komolyabbá váltak az imáink. A mi csoportunk (anyák imacsoportja) is belefoglalta imáiba a bűnbánatot és a könyörgést a jövő nemzedékért és a nemzetért. Megszaporodott a mélyen gyökerező sóvárgás az imáinkban. Meghosszabbodott az idő is, amelyet együtt töltöttünk fohászokban. Szívől

imádkoztunk a hívőkért, a keresztyén vezetőkért is, akik közös bűnbánatra tudnák hívni a gyülekezeteket.

A Covid megjelenése még inkább ráébresztett minket arra, hogy milyen messze kerültünk az Úrtól. Így hát túláradozó örömmel fogadtuk *Jonathan Cahn* messiási zsidó és *Franklin Graham* (*Billy Graham* fia, aki mélyen hívő keresztyén, a Samaritan's Purse keresztyén segélyszervezet létrehozója és elnöke) felhívását. *Jonathan Return* (Visszatérés) elnevezésű találkozót, *Franklin Prayer March 2020* rendezvényt, azaz imafelvonulást szervezett. Ima, felvonulás, menetelés ugyanazon a napon, szeptember 26-án zajlott Washingtonban, az ország fővárosában, megkoronázva egy tíznapos ima- és böjtfelhívást.

Jonathan a Capitolium közelében helyezkedett el, Franklin a főváros hatalmas zöld parkjának (National Mall) másik végén, a Lincoln-emlékműnél kezdte felvonulását, imádsággal megállva minden jelentős épület és emlékmű előtt. Összesen mintegy százezer ember gyűlt össze.

Mi pedig, akik nem tudtunk részt venni az imákban Washingtonban, a helyi gyülekezetekben jöttünk össze, és párhuzamos „élő sugárzás” révén kötöttük össze szívünket bűnbánattal, együtt imádkozva testvéreinkkel. Fellobbant szívünkben a láng, örömmel dicsőítettük az Urat, aki oly bőségesen megáldotta ezt a nemzetet.

Micsoda öröm! Micsoda kezdet! Várákozással nézünk az Úrra a választások előtt, de ugyanakkor azt is tudjuk, hogy Istennek teljes, mindenre kiható hatalma van a történelem felett. Istennek és a törvényeinek elutasítása nemcsak szükségszerű következményei egy kaotikus társadalomnak, de előidézik Isten nemtetszését is, igazságos fenytést eredményezve. Azt is tudjuk, hogy Isten büntető ítélete mindig igaz és tökéletes, eszköz az Isten szeretetlenségének véghezvitelében.

Uram, tégy erőssé minket, hogy örömmel elfogadjuk, bármit is hozol elénk, hogy megálljuk a helyünket, teljesen átadva magunkat neked.

„Mert a fügefák nem fognak virágozni, a szőlőtőkéken nem lesz gyümölcs. Hiányozni fog az olajfák termése, a kertek sem teremnek ennivalót. Kivész a juh az akolból, és nem lesz marha az istállókban. De én vigádozni fogok az Úr előtt, víg öröme indít szabadító Istenem. Az Úr, az én Uram ad nekem erőt; olyaná teszi lábamat, mint a szarvasokét, és magaslatokon enged járni engem.” (Hab 3,17–19)

„Boldog az a nemzet, amelynek Istene az Úr!” (Zsolt 33,12)

VÁGRÉTI ÉVA
USA

Idézhető idézetek

Nem jó jel az, ha a hívők nem harcolnak az ördöggel, aki a sarkukat mardossa, ez ugyanis azt jelenti, hogy a sarokmardosó nyugton végezheti a maga dolgát. Ám ha nincs nyugalma, és ordít, az annak a jele, hogy megtámadták, és le fogják győzni. Mert Krisztus támadást indított az ördög háza ellen. Bizony, ha valaki a keresztyén egyházat békességben, kereszt nélkül, eretnekek nélkül, pártoskodók nélkül szeretné látni, annak csalódnia kell. Mert ha ilyenek látod, akkor az bizony az ördög hamis egyháza, s nem pedig a valódi egyház.
Luther Márton

Minél messzebb sodródik egy ember az igazságtól, annál inkább fogja gyűlölni azokat, akik kimondják.
George Orwell

Ha csak akkor imádkozol, amikor bajban vagy... akkor bajban vagy.

Az emberek nem megzavarói a szolgálatodnak, hanem ők a te szolgálatod.
Max Lucado

Embernek ember, szervezet, állam nem birtokosa, ember embernek, szervezetnek, államnak nem tulajdona. Isten ellen nincs érvényes törvényhozás, az Ő szent akaratával szemben bűn a jogfosztás. Ember nem engedheti meg, amit Isten nem akar, földi hatalom meg nem tilthatja, amit Isten megenged, nem parancsolhatja, amit Isten tilalom alá vetett! Hiszek teremtő Atyánkban, mindenek Urában!
Slachta Margit – Credo (részlet)
Magyar katolikus szerzetesnő, politikus, az első magyar női országgyűlési képviselő (1884, Kassa – 1974, Buffalo), Világ Igaza-díjas (1969)

Könyörgöm, hagyjátok ki a nevemet! Ne hívjátok magatokat lutheránusoknak, hanem csak keresztyéneknek!
(Luther Márton)

Azt kívánom, hogy a metodista nevet soha többé ne említsétek, hadd merüljön örökre feledésbe. (John Wesley)

Azt mondom a baptista névről, hogy tűnjön el örökre, de Krisztus neve tartson mindörökké. (Charles Spurgeon)

...Mindenki így beszél köztetek: Én Pálé vagyok, én Apollósé, én Kéfásé, én pedig Krisztusé. Hát részekre szakítható-e Krisztus? Talán Pál feszített meg értetek, vagy Pál nevére keresztelkedtetek meg? (1Kor 1,12–13)

Ha a félelmedet táplálad, a hited gyengül, ha a hitedet táplálad, a félelmed gyengül.
Max Lucado

Szeretni annyit jelent, mint igazán érdeklődni valaki iránt, figyelemmel fordulni felé. Tisztelni úgy, amilyen; sebeivel, sötétségével, de képességeivel és rejtett adományaival is. Örülni jelenlétének és szíve szépségének, akkor is, ha az még nem látszik.
Jean Vanier,
a Bárka közösség alapítója

Nem azért vagyok ember, hogy keresztyén legyek, nem azért vagyok keresztyén, hogy protestáns legyek, nem azért vagyok protestáns, hogy evangélikus legyek. Hanem azért vagyok evangélikus, hogy protestáns legyek, azért vagyok protestáns, hogy keresztyén legyek, azért vagyok keresztyén, hogy ember legyek.
Dr. Fabiny Tibor

Az elsüllyedt katedrális

2019-ben emlékeztünk *Jánosz István József* Attila-díjas költő, műfordító születésének századik évfordulójára. Az 1995-ben készült portréműsor, amelyből a cikk készült, az *Evangélikus magazin* 2020. szeptember 6-i adásában hangzott el.

Minden oldalról ősi evangélikus családból származom. Apám Kemenesmagasiban született evangélikus nemesi családok utódként. Anyám ősei, a *Skultétyak* a reformáció óta nevezetes papok voltak, mégpedig abból a vágásból – a humanista papok sorából –, amelyik *Erasmus* és *Melanchthont* tartotta szellemi vezetőnek. Űkapám arról volt nevezetes, hogy *Horatius* modorában és versformáiban gyönyörűen tudott verselni. Ezt a humanista örökséget kaptam az anyám családjá részéről. Természetes volt, hogy én is bölcsész lettem, klasszika-filológus és egyben teológus is.

A fasori gimnázium volt az a keret, amelyben felnevelkedtem. Apám ott tanított. Nevezetes tanár volt, a legkiválóbbak közül, ő írta a protestáns gimnáziumok számára a történelem tankönyveket. Maig is – szellemi tekintetben – a fasori gimnázium az én igazi elindító.

Nemcsak a tanárok tanítottak minket, hanem egymást is tanítottuk, és ez néha még mélyebb benyomásokat jelentett. 2015-ben az egyik osztálytársam kapta a Nobel-díjat, *Harsányi János*, akivel nagyon sokat beszélgettünk, például általa ismertem meg *Einstein* relativitáselméletét, mert ő már akkor nagy teoretikus volt.

A Fasorban én is tanítottam mint kiegészítő, mert számos tanár hádfogságban volt, és *Brenner János* – aki szintén kiváló matematikaoktatóm volt – felkért, hogy ezek helyett a tanárok helyett tanítsak. Teljes óraszámomban tanítottam három-négy éven keresztül.

A gimnázium elvégzése után Sopronba kerültem, ahol nagyon mély barátságok születtek, amelyek végigkísértek egész további életemben.

A doni katasztrófa után Sopronba is eljutottak azok, akiknek kezük, lábuk, különböző testrészeik lefagytak. Minket arra rendelték ki, hogy lelki vigaszt nyújtsunk nekik. Az ő gyötrelmeiket és halódásukat látni nagyon kemény élmény volt.

A teológia elvégzése után Angyalföldre kerültem mint segédlelkész, ott folytatódott a borzalmak látása és átélése, ami Sopronban kezdődött a fagyottakkal. Állandóan jártam temetni azokat, akik a légítámadások miatt meghaltak. Csak csonkok és végtagok kerültek elő. Ezeket úgy temették el, hogy egy zsírpapírra letették a darabokat – nem is tudtuk, hogy kinek, kiknek a darabjai –, és egymás után a katolikus, a lutheránus és a református lelkész is megáldotta őket, aztán befördítették a gödörbe.

Nem akartam költő lenni, engem eredetileg a tudomány érdekelt, de élményeim alapján megírtam a háborús verseket, és ezáltal bekerültem az újhaldasok sorába. A dolgokhoz való hozzáállásunk, lelki programunk azonos volt: megörökíteni ezeket a háborús borzalmakat azzal az eltökéltséggel, hogy soha többé ilyen ne történhessen meg.

A Rákosi-korszakban 1949-től 1953-ig a családom és magam is osztályellenség voltunk. Apám talicskás lett, engem meg ide-

oda dobáltak a különböző általános iskolákba, mert sehol sem véglegesítettek. Nem is kaptam semmiféle irodalmi megbízatást, még fordítást sem. Semmi nem jelent meg. 1953-ban, amikor *Nagy Imre* lett a miniszterelnök, egyszeriben több felkérést is kaptam: a *Rákóczi ifjúsága* című verses regényre, amely már nagyobb részben megvolt, és fordításokra: *Nexö Szürke fényére* és két Aiszkhülosz-tragédiára. Ettől kezdve folyamatosan fordítottam a világirodalom legnagyobb klasszikusait egészen hatvanöt éves koromig. Összesen húsz kötet könyvet fordítottam le.

A legmélyebben 1956 tragédiája érintett életemben. Különösképpen Nagy Imre kivégzése. Ekkor olyan állapotba kerültem, hogy egyáltalán nem akartam élni. Úgy éreztem, hogy ez a *finis Hungariae*, Magyarország vége. Nem lehet mást csinálni, mint a lehető leggyorsabban elpusztítani magam. Kétszer kíséreltem meg öngyilkosságot. Dunába ugrottam, de az életöszton felülkekedett, és kiúsztam a másik partra, épp a Lánchíd alatt. Másodsodszor vonat elé feküdtem, de egy méterre tölem megállt a mozdony.

Minden módon és eszközzel pusztítottam magamat, főleg itallal, úgyhogy eljutottam a beszámíthatóság határáig, és éreztem, hogy ez így nem mehet tovább. Elhatároztam, hogy radikálisan szakítok az itallal. Igen ám, de ez olyan elhatározás, amelyet ilyen állapotban már úgyszólván lehetetlen megvalósítani. Ekkor kértem Jézus segítségét, és valóban sikerült szakítani az alkohollal. Egészen más ember lett belőlem.

Meg kell jegyezmem, hogy ez nem olyan egyszerű dolog, mert itt tényleg a Sátánnal kell megküzdeni. Szeretném kiegészíteni a keresztyén gyakorlatot, amikor a megtérést forszírozzák mint végcél, pedig a megtérés csak kezdet: elkezdek egy másik életet. De kicsoda nehézségekkel jár ez, és mennyi támadás éri az embert a Sátántól! Ez nemcsak kísértés formájában nyilvánul meg, hanem borzalmas álmok és idegfejszültségek formájában is. A neheze, az igazán nagy küzdelem a megtérés után kezdődik, és ekkor kell különösképpen kérnünk Jézus segítségét.

Olyan Krisztus-kép él bennem, amilyen például *Dosztojevszkij*-ből csillan elő, meg *Rembrandt*-ből.

Az ember lelkének legmélyebb régióját ragadja meg, ezáltal ment meg minket a megváltó Jézus, aki meghalt érettünk, és aki, miután a Sátánt kiúzta, elfoglalja a bensőnk teljes egészében. Itt helye van még a misztikának is, annak a bensőséges élménynek, hogy „élek többé nem én, hanem él bennem a Krisztus”, egy misztikus azonosulásnak.

A keresztyéneket a világon a szeretetszolgálat kell, hogy meghatározza. Ha Jézussal azonosultunk, akkor a szegényekkel, a nyomorultakkal is azonosulni kell, olyanokkal, akiket ott találtam Sopronban a fagyottak között vagy az angyalföldi nagy nyomorban. A világon egyre nagyobb és nagyobb lesz a nyomor, nemcsak távoli helyeken, hanem nálunk is. A keresztyénségnek teljesen a szeretetszolgálatra kell ráállnia, megvalósítva Jézus szavait, ha fenn akar maradni, mert eszerint fog bennünket megítélni: hogy enni adtunk, inni adtunk, felruháztunk, börtönben levőket látogattunk...

Állandóan foglalkoztat az öreg Európa sorsa. Úgy látom, hogy egyre nagyobb válságba tántorog bele. Ezt az érzésemet fejeztem ki *Az elsüllyedt katedrális* című versben.

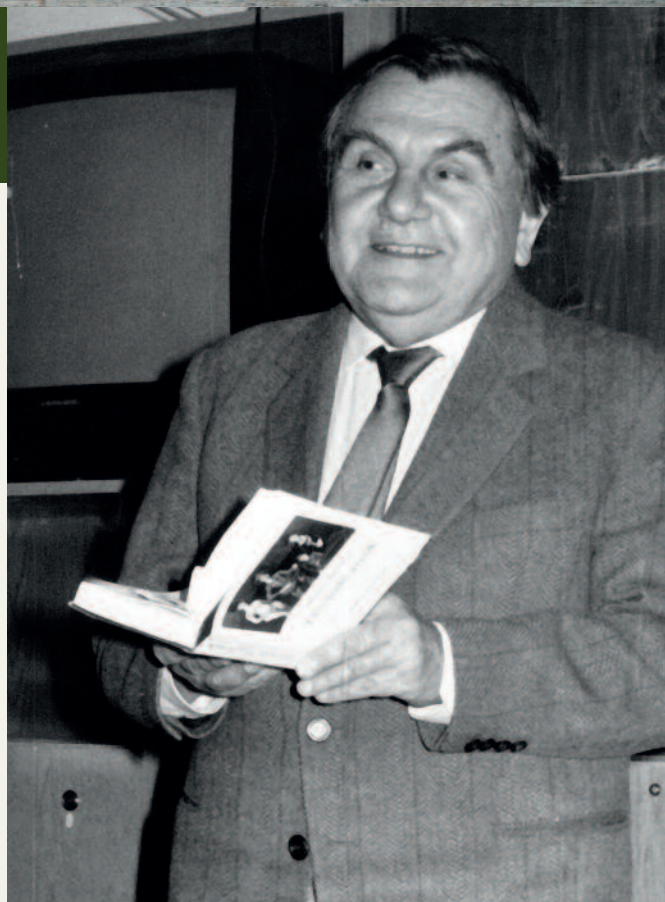
Jánosz István evangélikus lelkész, pedagógus, író, költő és műfordító

1919. május 18-án Besztercebányán született. A trianoni országvesztést követően családjának menekülnie kellett szülőhelyéről. Édesapja a fasori gimnázium történelem–latin szakos tanára lett, így fia is itt érettségizett 1937-ben. Elvégezte a budapesti tudományegyetem klasszika-filológia szakát, majd 1944-ben teológusi diplomát szerzett.

1944-ben Budapesten avatták lelkésszé, majd segédlelkész lett a Deák téri evangélikus egyházközség angyalföldi lelkészi körzetében. 1945 és 1948 között óraadó tanár volt a fasori gimnáziumban, majd az egyházi iskolák államosítását követően 1953-ig állami iskolai tanár volt. 1954-ben tanári tevékenységével felhagyott, és az írói, műfordítói pályát választotta.

Az evangélikus egyházzal a lelkészi pálya elhagyása után is ápolta a kapcsolatot. Az 1979-ben indult *Diakónia*, majd a *Credo* folyóirat szerkesztőbizottsági tagja lett. A halála előtti években a gyenesdiási diakóniai otthonunk mellett épült házában élt, ahol a vasárnapi istentiszteletek rendszeres látogatója volt. 2006. augusztus 19-én halt meg, földi maradványait gyenesdiási házában falában szeptember 30-án helyezték el.

Számos ókori és kortárs szerzőt fordított, többek között Platón *Az államától Milton Elveszett paradicsomán* keresztül T. S. Eliot *Pusztá országáig*.

János István

Az elsüllyedt katedrális

Illés Árpád emlékére

Árad, árad a piszkos ár
nő a víz a chartres-i dóm körül
Elérte a kapuőrző szobrokat
kik karcsúbbak mint a serdületlenek
Jézust és a kibontott hajú Máriát
Immár a püspök kőszarkofágjából
gyöngyfüzérként bugyborog a levegő
Máshol hajdan Szent Bernát prédikált
s a madaraknak Szent Ferenc
s átkozta Dante a guelfeket
most lebegtetik kopolyúikat
tüskés tátogó keszegek
s ragacsos kajmójú csillag-medúzák

Árad, árad a piszkos ár
Ők torlaszolják
akik egy ország kiárusításán
percek alatt milliárdosokká válnak
kábitószer-urán-emberkereskedők
kik serdületlenek perverz
közösülését filmezik
s a kazettákon meggazdagodnak
s kik magzatot ölnek
mert a nyomorhoz nem kell gyerek
csak még nagyobb nyomor kell

Árad, árad a szennyes ár
már a homlokzat nagy rózsablakáig ér
És a papok is tehetetlenek
fulladoznak a szent bürokráciában
imamalmozták kopott krédóikat
Európa már csak a nevében a régi
kényes fészkekből kiesett
földöklik már a latyakban

Most omlik össze a legszebb katedrális
Utolsó abbéja én vagyok
Ülök a megrongált orgonánál
és sorra játszom Bach fűgáit

s a köcsipkéről olvasom le
a fűgák geometriáját
míg el nem önt a szennyes ár
A víz már a főhajó ablakainál
A támvékek sorra omlanak
roskadnak a tornyok

Szela

Fölszáradt már a bűzhödött mocsár
Szent Ferenc üget kis szamarán
s egyszeriben hangot hall
Építsd fel templomodat
Ferenc ekkor nekiáll
az alapokat újraásni
az alapokat újravetni
ártatlan jószágot
pénzmegető szegénységet
csonkabonkák gyógyítását
farkasoknak fordultatását
Kismadarak röpködnek körülötte
s ő prédikál nekik
Itt egy új világ épül
hol az emberek teljesítik Jézus parancsait
és szent egyenlőségben élnek.

Úrvacsoravétel előtt

Szöveg és dallam: Csorba István

Áhítattal

G: h G D - Fis - h A D - Fis
 E: Új u - ta - mat ke - re - sem, Re - ád biz - va, Mes - te - rem.

Org.

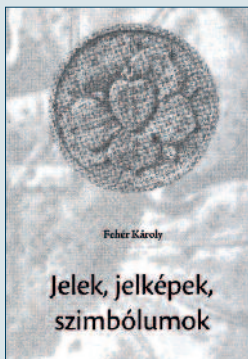
h A G - G - E' A h h -
 Vét - ke - i - met le - te - szem Ász - ta - lod - nál, Is - te - nem.

h A D - D - h A Fis - Fis -
 Cso - dá - la - tos ke - gye - lem, Ol - tá - rod - nál meg - le - lem.

D E G - G - h A - h -
 Re - mény, hit és sze - re - tet, Á - ján - dé - kos új kez - det.

A szövegben akrosztikon van elrejtve. Olvassa össze az éneksorok kezdőbetűit!
 Az ének az úrvacsora évére készült 2020 márciusában.

Könyvajánló

Fehér Károly:
Jelek, jelképek, szimbólumok
Összegyűjtött írások
Magánkiadás, 2019

A Magyarországi Evangélikus Egyház Nyugati (Dunántúli) Egyházkerületének lapja, a *Dunántúli Harangszó* a kétezres évek végén indított rovatot *Jelek, jelképek, szimbólumok* címmel. A rovat állandó szerzőjének, Fehér Károly nyugalmazott esperesnek az írásain keresztül a keresz-

tyenség jelképeinek – többek között gránátalma, Luther-rózsa, kereszt, feszület, hajó, szírvány, kézrátétel, térdeplés – gazdag világával ismerkedhettek meg a lap olvasói. Ebben a kötetben ezek a cikkek olvashatók összegyűjtve.

Megrendelhető:

vftamas@freemail.hu; 06 20 824 6189

Louie Giglio:
Leírhatatlan – 100 tudományos kaland Isten csodálatos világ-egyetemében
Tudományos áhítatoskönyv gyerekeknek
Encián Kiadó, 2020

A könyv tudományos érdekességekkel kelti fel a gyermeki kíváncsiságot, és ezeken keresztül mutatja be a Teremtőt. Az áhítatosokat olvasva pedig egyre közelebb kerülünk a szerető, gondviselő, minket név szerint ismerő Istenhez.

A könyv óvodai, iskolai, gyülekezeti és otthoni áhítatosok alkalmával egyaránt jól használható. Tartalma és képvilága aktív együtt gondolkodásra és beszélgetésre indít mind a teremtett világról, mind annak Alkotójáról.

További információk és megrendelés a kiadó honlapján: encian.hu

Derű

„A vidám szív a legjobb orvosság, a bánatos lélek pedig a csontokat is kiszárítja.”
(Péld 17,22)

„NEVETÉS KÖZBEN IS FÁJHAT A SZÍV...” (PÉLD 14,13)

- Hol született?
- Az Osztrák-Magyar Monarchiában.
- Hol járt iskolába?
- Csehszlovákiában.
- Hol érettségizett?
- Szlovákiában.
- Hol volt katona?
- Magyarországon.
- Hol állt munkába?
- A Szovjetunióban.
- Hol ment nyugdíjba?
- Ukrajnában.
- Szegény bolyongó! Miért járkált annyit?
- Egész életemben ki sem mozdultam Munkácsról.

Prédikáció közben odaszól a lelkész az egyháznak:

- A hátsó sorban hangosan horkol Pista bátyánk, menjen oda, és ébressze fel!
- Maga altatta el, hát ébressze fel maga!

INNEN SZÉP A GYŐZELEM

Ribárszki Ákos evangélikus lelkész

Első órán kérdezem az elsős hittanost:

- Akkor apukád evangélikus?
- Neeem. Ő asztalos!
- Ööö... értem!

Arany Maszk-díj

A díjat 2020. július 1-jén alapította egy maroknyi gyermekgyógyász, gyermekinfektológus. Maszk, amelyet végig viselni kellett; arany, az elsők színe, ami a győzteseknek jár. Célja a járványban hűségesen, hősieen részt vevő orvosok megbecsülésének hangot adni. Ezek a hétköznapi hősök a világjárvány tavaszi időszakában Magyarországon nap mint nap felvették a zsilipruhát, a maszkot, a harcot a járványban megbetegedett és a járvány miatt máshol ellátatlan betegek gyógyításáért. Naponta mentek be a betegágyhoz, a sokszor hiányos feltételek ellenére. Nagy szakmai felkészültséggel, követve az aktuális ajánlásokat. Tették ezt szó nélkül, alázattal, szerényen, emberséggel. Emberi és anyagi megbecsülés nélkül. Támogatták egymást, más területről érkező kollégáikat. Szenvedők kezét fogták. Rokonokat vigasztaltak. Nevettek, sírtak. Kitarítottak. Költöztek. Minden elismerést megérdemelnek. – Fogadjátok szeretettel, viseljétek büszkén, mert mi büszkék vagyunk rátok, hogy veletek dolgozhattunk.

DR. DOBNER SÁRA
gyermekorvos

Ungár Aladár – Igen, Atyám!

A kép jobb szélén Ungár Aladár

Túrmezei Erzsébet róla írt verseit és életrajzát közölve emlékezünk meg a 20. század egyik Krisztusért égő szívű missziói munkásáról.

Ungár Aladár Budapesten született 1905. július 2-án, ortodox zsidó családban. Édesanyját tízéves korában elveszítette. Kishúgát nagy szeretettel gondozgatta, védelmezte.

Kereskedelmi pályára készült. Egy bal eset miatt el kellett távolítani a jobb veséjét. Ezután szinte hajszolta az „élet örömeit”. Egy végigtáncolt éjszaka után meglátta, hogy értelmetlenek és üresek a szórakozásai. Azt gondolta, hogy így nem érdemes tovább élnie. Még ezen a héten találkozott Rothstein ezredessel, az Üdvhadsereg vezetőjével. Életében először hallott valakit, akinek szavai egészen más oldalról világították meg az élet végső kérdéseit. Akkor még szégyellte zsidó voltát. Először hallotta meggyőzően, hogy a Názáreti Jézus nemcsak messiása, hanem személyes megváltója is. Új életet kezdett, az sem ingatta meg, hogy hite miatt kitiltották a szülői házból. Hét éven át az Üdvhadseregben dolgozott. Egyik tisztvárosa, egy német lány, Emma Kroll lett a felesége, akit ő Emmchennek hívott. Eljegyzésükön az ezredestől az alábbi tanácsot kapta: „Tudd, hogy bárhol légy, nyakadban lóg egy tábla: »nem eladó« és az is, hogy: »nem kapható«.” Ez később többször elmondta ifjú hallgatók előtt.

A szolgálat mellett szinte éjjel-nappal tanult. Berliner Hugó, egy Krisztus-hitre jutott zsidó mérnök azt tanácsolta neki, hogy tanuljon meg angolul. Kilépett az Üdvhadseregből. „Nem akarok fizetett állásban lenni az evangéliumért; ingyen akarom hirdetni; ha kell, bármilyen munkát elvállalok!” „Abban az időben rám nehezedett a zsidómisszió is” – írta naplójában. Végül Kiss Ferenc professzor ajánlatát fogadta el. „A testvérek rám bízták, hogy látogassam a vidéki gyülekezeteket. Volt egy rossz kerékpárom, hátsó gumiját vastag spárta tartotta. Bibliákat vittem rajta, abban a reményben, hogy eladom őket, és az lesz a keresetem.” Előadásokat tartott a Krisztus-problémáról, a zsidóságnak Krisztushoz való viszonyáról, a sokat hangoztatott zsidókérdésről, az áttérésről, kitérésről és megtérésről.

Kiss Ferenc szegedi egyetemi tanár, dr. Fischer Árpád fogorvos, Berliner Hugó mérnök, dr. Somogyi Imre baptista prédikátor és Ungár Aladár irányították a magyarországi Krisztus-hívő zsidó mozgalmat. „Nem az egyházak számára toborzunk híveket, nem ki- és áttéréseket akarunk, hanem megtéréseket, lelki átváltozásokat, újjászületést.”

Csia Sándor MÁV-főorvos a Magyar Evangéliumi Aliansz mozgalom nevében meghívta Magyarországra a skót prédikátort, James Stewartot, akit Isten a futballpályáról szólított el, és ébresztő üzenettel járta Európa országait. Ungár Aladár ekkorra már jól beszélt angolul, így őt választották tolmácsnak. A skót igehirdető továbbutazása után még járta az országot, hirdette az igét. Később megnyitotta Budapesten a Hársfa utcában az Evangéliumi Könyvkereskedést. Ebben az üzlethelyiségben volt egyben az otthonuk is, egy függöny mögött.

A gyülekezetet, ahol lelki-szellemi otthont talált, egyszerűen Kereszttyén Testvérgyülekezetnek nevezték. A zsidótörvény bevezetése után gyülekezetükben egyre több Krisztus-hívő zsidót fogadtak maguk közé. Köztük volt a húga is, és apja sem tiltakozott ellene. Andit (így szólították gyermekkorától kezdve) Isten felkészítette, hogy a félelem közepette is tudja dicsőí-

teni Urát. Többször került munkatáborba, ahova hátizsákjában sok Újszövetséget csempészett be.

Évtizedeken át aktív munkatársa volt a Magyar Evangéliumi Aliansznak, majd ügyvezető titkára a Magyarországi Szabadegyházak Szövetségének. A Vetés és Aratás folyóirat és sok rádióadás szerkesztője volt.

Egészsége egyre romlott. Megmaradt veséjét kétszer operálni kellett. Cukorbeteg lett. 1957-ben bélrákkal operálták. 1959-ben kivándorolt felesége hazájába, de a munkát betegen sem hagyta abba. 1961-ben egyik, majd 1970-ben a másik lábát is amputálni kellett, látása is gyengült, de a törekeny cserépedényben még mindig ott fényelt Isten világossága. Betegágyán is áradt belőle a türelem és a szolgálat áldozatos készsége. Levelezett, rádió-igehirdetéseket tartott, írásaival is szolgált élete utolsó percéig. Halála előtt még fontos ügyeket intézett, csendesnapit szolgálatra készült. Tolókocsijában is gyógyító példája volt annak, hogyan diadalmasodik Isten ereje a betegség fölött. 1970. november 23-án teljes békességben költözött haza Urához. A németországi Tuttlingenben temették el, sírkövére ez van írva: **Christus ist mein Leben! Igen, Atyám!**

Lehetőségeink

U. A.-nak második lábamputációja után

Lehet láb nélkül bejárni a világot, s lehet ép lábon magunk körül forogni és maradni. Lehet láb nélkül elvesztett keresni, s lehet ép lábon ráérősen, tempósan sétálgatni. Ép lában beszükdülni, és láb nélkül távlatokat kutatni! Lehet... lehet Krisztustól láb helyett szárnyakat kapni.

Túrmezei Erzsébet

Egy elrabolt templom

Néhány adat a Színház- és Filmművészeti Egyetem Vas u. 2/c épületének történetéből. A Keresztyén Ifjúsági Egyesület (KIE) Nemzeti Szövetségének székháza volt. Protestáns helyőrségi templomnak

is helyet adott, ami ma az Ódry Színpad. 1943. december 5-én avatta fel Ravasz László püspök. Mindössze hét éven keresztül működhetett.

A KIE egy nagyszerű mozgalom volt 1950-ig, erőszakos feloszlásáig. Felkarolta a falusi ifjúságot is, népfőiskolákkal, táborokkal, hittel, kultúrával segítve őket. Hatását és erejét jelzi, hogy Budapest közepén, háborús években képesek voltak egy hétemeletes székházat építeni templommal, kollégiummal. Több ezren adakoztak milderre. A kommunista hatalom (a valódi diktatúra) egyesületek ezreit tiltotta be. A KIE egyes vezetőit letartóztatták, meghurcolták, volt, aki az Andrássy út 60-ban halt bele a kínzásokba.

1990-ben engem bíztak meg az újjraalakult KIE titkári teendőivel. Az első közgyűlésünket az Ódry Színpadon tartottuk. A bérleti díj 30 ezer Ft volt. Negyven év szünet után újra fiatalok imája, éneke töltötte be a termet néhány órára... Sokszor visz az utam erre. Mindig hevesebben ver a szívem az épület közelében.

SZ. J.

Ugye, csak tavaszig?

Ungár Aladár halálára

Először elmentek a madarak.
Fészkek maradtak üresen mögöttük.
S a levegőég megszűnt csicseregni.
– Ugye, csak tavaszig?

Azután elmentek a levelek.
És színtelen és sötét lett az erdő.
És kósza szélben kezdett dideregni.
– Ugye, csak tavaszig?

Azután a virágok mentek el.
Most koszorúba kötik az utolsót,
elborítani sírhanatot, koporsót.
– Ugye, csak tavaszig?

Akkor majd újra csicsereg az égbolt,
és kizöldül az erdő és meleg lesz,
és virág nyílik. Fáznak, búcsúznak,
– de ugye, csak tavaszig?

Most még valaki elmegy, aki drága.
Megy a madarak, virágok útján,
megye melegebb, fényesebb hazába.
– Kísérünk valakit...

A szeretettől meleg, tiszta hangot
nem halljuk többé, nem látjuk a
fénylő, szép szent mosolyt. Megyünk
és búcsúznak, de, ugye, csak tavaszig?

Meddig Uram? És borún és ködön
és könnyön, gyászon áthatol a válasz
vigasztaló, csendes ragyogással:
– Igen, csak tavaszig!

Túrmezei Erzsébet

Forrás: Makai Rozália összeállítása, amely Lukátsi Vilma Igen, Atyám! című, dokumentum jellegű Ungár Aladár-életrajza, valamint a dr. Kiss Ferenc és Ungár Aladár Ti vagytok a föld sója című igehirdetés-gyűjteményében olvasható életrajz alapján készült.

Szerkesztette: Szeverényi János

Szigeti Jenő – egy szabad ember

A *Híd* evangélikus magazin rendszeres szerzője volt. A felkérés utáni napon mindig megérkezett a kész írás tőle, általában ilyen szavakkal: „Kedves János! Mellékelem a »házi feladatomat«. Szeretettel kívánok neked jó egészséget, jó munkát és áldott szolgáltatásokat. Jenő bátyád”

Van mit tanulni tőle. Szerette saját felekezését, de ismerte a szívünknel, „teológiánknál” jóval nagyobb Istent. Tudjuk, hogy adventista testvéreink bibliaértelmezésének egy része nem egyezik sok más egyház látásával. Ő mégis felül tudott emelkedni a különbségeken. Tudta, hogy „tükör által homályosan látunk, és rész szerint van ismeretünk”. Távoll állt tőle a

felekezeti sovinizmus, a sajátosságokra épített elhalászás, a hübrisz. Éveken át úgy tudott írni az evangélikus magazinba, hogy nem érzékeltette felekezete tőlünk elválasztó karakterjegyeit. Hálásak vagyunk Isten emberéért.

A körülöttünk lévő koncentrikus körök alapján közünk és szolgálatunk van családunk, gyülekezetünk, a keresztyénség és az egész világ felé. Isten az erre a szolgálatra készeket keresi és áldja meg, mert ők az ő Lelkéből vettek.

Prof. dr. Szigeti Jenő adventista lelkész, egyháztörténész, egyetemi tanár augusztus 28-án, nyolcvanhárom éves korában elhunyt. Számítalan végzettsége, szerteágazó munkássága volt.

Lelkészi oklevele megszerzése után a budapesti Evangélikus Teológiai Akadémián tanult tovább. Néhány éven át oktatott is itt.

Hálás szeretettel, a találkozás reményében,
Szeverényi János

„Jöjj, Uram, Jézus!”

Villáminterjú Szemerei János evangélikus püspökkel

meg. Két lelkész, akik nagyon különböző személyiségűek voltak, különösen is nagy hatással volt rám. Az egyikük *Lackner Aladár* gyónki esperes, a másikuk *dr. Ferdinánd István* nyugalmazott teológiai tanár.

Legjobb emlék

Egy kedves lány a vállamra hajtotta a fejét. Ez a lány később a menyasszonyom, a feleségem, majd a gyermekeim édesanyja lett, és évtizedek óta jóban-rosszban együtt járunk és küszködünk az élet szép, de nem mindig könnyű útján.

Munkán kívüli időtöltés

Az utóbbi időben sok örömet találtam a családfakutatásban, illetve a múlt titkainak megfejtésében. Szeretek utazni, különböző vidékeket, természeti csodákat felfedezni és kultúrákat megismerni. Na, és a sportban is örömet találok.

Nagyszülők

Közeli és távoli is volt a kapcsolatom velük. Fizikailag közel éltünk, hiszen az édesapám szüleivel közös udvarban laktunk, így napi szinten találkoztunk. Az édesanyám szüleinek háza sem volt tőlünk messze. Egy kertek alatti zárt ösvényen néhány perc alatt oda lehetett érni hozzájuk, így rendszeresen találkoztunk velük is. Az életkorbeli távolság viszont elég nagy volt. Hetedik gyerekként viszonylag későn érkeztem a családba, ezért a nagyszüleimnek csak a késői öregkorát láthattam.

Az apai nagyapám ősi magyar családból származik, akiknek a származása a honfoglalásig, Huba törzsheg visszavezethető. Egyik ősünk, a Répceszemerén élő *Szemerey Péter* birtokszomszédként ott volt *Nádasdy Tamás* nádori beiktatásán. Családunk ezen ága a reformáció kora óta evangélikus. A felesége, a nagymama felmenői viszont németek. Őseik a bajor-osztrák határvidékről a protestánsüldözések elől menekültek az akkor biztonságos Magyarországra, a Fertő-tó vidékére. Később kerültek az ország belsejébe.

Anyai nagyapám tót (szlovák) evangélikus iparoscsaládból származik. Ősei az 1700-as évek első felében a Felvidékről kerültek a Békés megyei Tótkomlóra, onnan Medgyesegyházára, majd a nagyapám Egerbe. Nagyapám asztalosmester volt, többek között az egri evangélikus templom fából készült bútorzata is őrzi a keze nyomát. Anyai nagyanyám volt az egyetlen nem evangélikus a felmenők között, de ő is szépen beilleszkedett...

Halál

Lelkészként a temetésekkor rendszeresen találkoztam vele, de amikor a közeli szeretteinket ragadja el, az másként érinti az embert. Nemrég volt egy borzalmas évünk, amikor három testvérem halt meg egymás után, majd nem sokkal később az édesanyánk is.

Öregség

Amiben azoknak lehet része, akik nem halnak meg fiatalon.

Európa

A tágabb otthonunk, minden értékével és hibájával, gazdagságával és szegénységével együtt.

20. század

A nagy átalakulás százada, a maga forradalmaival, háborúival, embertelenségével, ami átalakította ugyan a világot, de igazságosabbá és jobbá nem tette.

21. század

Viszi tovább a múlt század sebeit és frusztrációit. A mai ember nagyon nehéz helyzetben van. Nem csak azok miatt a problémák miatt, amiket sokszor emlegetnek: a klímaválság, a gazdasági igazságtalanság vagy a migráció. Hanem mert a rosszul értelmezett szabadság rabjává tették. Látjuk és tapasztaljuk, hogy ez elveszi az emberek idejét és pénzét, erodálja a közösségeket és romba dönti a családokat.

Egyházunk

Egyházként is nehéz időket élünk, mert a tekintélyalapú közösségektől, így

Mi az első emléke gyermekkorából?

Lajoskomáromban nőttem fel egy nagy családban. Talán az anyai nagyapámmal kapcsolatos homályos emlékeim lehetnek a legrégebbiek. Kiscsoportos óvodásként az oviból is hozzájuk siettem. Furcsa volt, hogy nagyon sokan voltak a házukban, és be sem akartak engedni. A nagyapapa akkor halt meg...

Mi volt a leghasznosabb tanács, amit kapott?

Lackner Ali bácsitól hallottam: „A legfontosabb, hogy szeresd a rád bízottakat.” Megtapasztaltam, hogy ez mennyire igaz.

Emlék a konfirmációról

A vizsga izalmára nagyon emlékszem, mint ahogy arra is, hogy a lelkészünk, *Szakács Laci* bácsi nyugalmat árasztó módon kérdezett, és akinek kellett, segített. Az úrvacsoravételkor viszont nagyon zavarban voltunk.

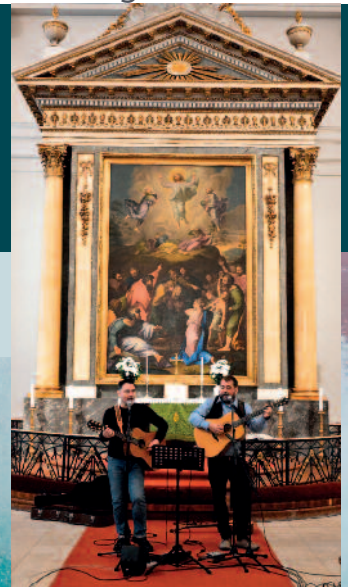
Példakép

Hálás vagyok Istennek, hogy sok hiteles és elkötelezett embert ismerhettem

Országos evangelizáció

Fotók: Erdész Zoltán

Arcsal vagy háttal Istennek? (Mt 14,22–33)

Közös éneklés Smidéliusz Gábor és Végh Szabolcs vezetésével

a tradicionális egyházaktól is elfordult az emberek jelentős része. A mai időkben a hűség helytállás még fontosabb, mert az evangélium a ma emberének is segítségére lehetne, viszont nehezebb hozzá eljuttatni.

Lelkeszi, püspöki szolgálatában mi okoz örömet?

A lelkeszi szolgálatban a lelkipásztori beszélgetéseket szerettem és szeretem a leginkább. Amikor Isten színe előtt egészen őszintén beszélgethetünk.

A püspökök legszebb feladata, hogy az Isten által megszólított és a szolgálatra felkészült lelkészjelölteket szolgálatba állíthatjuk. Az ordinációk alkalmával gyakran azt érzem, hogy az Isten műhelyének ablakán pillanthatunk be.

Kedvenc

teológus: *Ferdinánd István*
professzortól tanultam a legtöbbet
zeneszerző: *Pekka Simojoki*
író: *Márai Sándor*
költő: *Weöres Sándor*
zenemű: *István, a király*
festmény: *Rembrandt: A tékozló fiú hazatérése*
templom: a kis imaházakat és kápolnákat sokkal jobban szeretem, mint a nagy katedrálisokat
bibliai könyv: Lukács evangéliuma
bibliai szereplő Jézuson kívül: Lukács doktor
étel: aranygaluska
hazánkon kívüli ország: Norvégia
hazánkon kívüli város: Ljubljana
fa: datolyapálma
állat: ló
madár: lunda
szín: zöld
illat: rózsza

Mit szeretne még elérni az életben?

Szeretnék az unokáimmal focizni, és még az ő gyerekeiket is látni.

Semes-Bogya Tibor Ferenc, az Üdvhadsereg címzetes kapitánya

Dr. Bácskai Károly teológiai tanár

Rátóti Zoltán Jászai Mari-díjas, érdemes és kiváló művész

Győri András Timótheus, Győri János Sámuel

Szabó Lőrinc

Hazám, keresztény Európa

Útálom és arcába vágom:

– Száz év, de tán kétezer óta
őrült, mocskos, aljas világ ez,
ez a farizeus Európa!

Kenyér s jog helyett a szegényt
csitítja karddal, üres éggel
és cinkos lelkiismeretét
avatag és modern mesékkel;

száz év, de már kétezer óta
hány szent vágy halt meg gaz szívében!
Hazám, keresztény Európa,
mi lesz, ha bukására döbben,

mi lesz, ha újra földre száll
a Megcsúfolt és Megfeszített,
s mert jósága, hite, imája
egyszer már mindent elveszített:

mi lesz, ha megjő pokoli
lángszórákkal, gépfegyverekkel,
vassisakos, pestishozó,
bosszúálló angyalsereggel?

Mi lesz, ha megjő Krisztus és
új országot teremt a földön,
ha elhullanak a banditák
s nem lesz több harc, se kard, se börtön,

ha égi szerelmét a földi
szükséghez szabja ama Bárány
s újra megvált – óh, nem a jók,
de a gonoszok vére árán:

hazám, boldogtalan Európa,
ha túléled a harcok végét,
elbírod-e még te az Istent,
a Szeretetet és a Békét?

Szent Család-templom, Barcelona – Fotó: Sz. J.

A 2020-as év igéje

Hiszek! Segíts a hitetlenségemen!

(Mk 9,24)